

Specijalno izvješće

o stanju u oblasti migracija

u Bosni i Hercegovini

Banja Luka, studeni 2018. godine

Specijalno izvješće o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini

Студени, 2018.

Autori Specijalnog izvješća:

Ombudsmani:

- Nives Jukić
- Prof. dr. Ljubinko Mitrović
- Dr. Jasminka Džumhur

Radna grupa:

- Dr. Jasminka Džumhur, koordinatorica radne grupe
- Emina Halilović, pomoćnica Ombudsmana i šefica Odjela za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava
- Aleksandra Marin-Diklić, pomoćnica Ombudsmana i šefica Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece
- Dejana Kozomara, stručna savjetnica u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode
- Fatima Račić, stručna suradnica u Odjelu za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava
- Miroslav Milovuk, stručni suradnik u Odjelu za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava
- Gorica Ilić, suradnica na Projektu podržanom od strane Veleposlanstva Republike Bugarske u Bosni i Hercegovini
- Damir Perić, suradnik na Projektu podržanom od strane Veleposlanstva Republike Bugarske u Bosni i Hercegovini

Tehnička podrška:

- Dragan Perić, šef Odjela za IT
- Slavica Drinić, prevoditeljica

KAZALO

UVOD	5
I PRAVNI OKVIR	8
1.1. MEĐUNARODNI STANDARDI	8
1.1.1. Standardi Ujedinjenih naroda	8
Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka	8
Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima	8
Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima	9
Konvencija o statusu izbjeglica iz 1951. godine i Protokol o statusu izbjeglica iz 1967 9	
Deklaracija o teritorijalnom azilu.....	10
Konvencija Ujedinjenih naroda protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni ili postupaka.....	10
Konvencija o smanjenju broja osoba bez državljanstva.....	10
Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta.....	10
Međunarodna konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji	11
1.1.2. Standardi Vijeća Europe	11
Europska konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama	11
Europska socijalna povelja (revidirana)	12
1.2. ZAKONODAVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE	12
Zakon o strancima	15
Zakon o azilu.....	17
II INSTITUCIONALNI MEHANIZMI	20
2.1. Nadležne institucije u Bosni i Hercegovini.....	20
Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine	20
Služba za poslove sa strancima	22
Granična policija Bosne i Hercegovine.....	23
Državna agencija za istrage i zaštitu	23
Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine	23
Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine	24
Koordinacijsko tijelo za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini	27
Ured za besplatnu pravnu pomoć Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine.....	27
Azilantski centar Delijaš	28
Imigracioni centar Istočno Sarajevo.....	29

Izbjegličko-prihvatni centar Salakovac.....	31
2.2.Ostali subjekti	34
Međunarodna organizacija za migracije	34
Visoki komesarijat Ujedinjenih naroda za izbjeglice	35
Međunarodni fond solidarnosti EMMAUS.....	36
Nevladina organizacija „Vaša prava BiH“.....	37
Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena	38
III ANALIZA ZATEČENOG STANJA	40
UNSKO-SANSKI KANTON	42
GRAD BIHAĆ.....	43
Zdravstvena skrb	46
Psihosocijalna skrb.....	46
Besplatna pravna pomoć	47
OPĆINA VELIKA KLADUŠA	48
REGISTRIRANI PREDMETI U INSTITUCIJI OMBUDSMANA	49
IV PRAVO NA AZIL	51
4.1. Postupak po zahtjevu za azil	52
4.2. Prava tražitelja azila	56
Primarna zdravstvena skrb	56
Socijalna skrb.....	56
V ZAKLJUČNA RAZMATRANJA.....	58
VI GENERALNE PREPORUKE.....	62
ANEKS I – RASPORED OBAVLJENIH POSJETA I SASTANAKA	63
ANEKS II - TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH PODATAKA O OSOBAMA	
ZATEČENIM U ILEGALNOM PRELASKU ILI POKUŠAJU I OSOBAMA	
ODVRAĆENIM OD ILEGALNOG PRELASKA DRŽAVNE GRANICE U 2018.	
GODINI.....	68
ANEKS III – ORGANIGRAM SLUŽBE ZA POSLOVE SA STRANCIMA	70
ANEKS IV- ORGANIGRAM GRANIČNE POLICIJE BOSNE I HERCEGOVINE	71
ANEKS V – PREGLED PODATAKA O MIGRACIJAMA ZA PERIOD RUJAN 2018.	
GODINE.....	72

UVOD

Migracioni procesi sa kojim su se vlasti u Bosni i Hercegovini susrele u 2018. godini, postavili su određene zahtjeve pred niz institucija, uključujući i Instituciju ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija ombudsmana) koja je shodno odredbama Aneksa IV i VI Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Dejtonski sporazum) i Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine¹, uspostavljena s ciljem promoviranja dobre uprave i vladavine prava i sloboda fizičkih i pravnih osoba.²

U okviru svojih nadležnosti, Institucija ombudsmana je početkom 2018. godine, zaprimila nekoliko žalbi stranih državljana koje su se odnosile na pitanje položaja djece stranih državljana bez pratnje, te obavila monitoring stanja u ustanovama u kojima su smješteni stranci - posjet Imigracionom centru Istočno Sarajevo i Azilantskom centru Delijaš (tijekom godine obavljani su posjeti i ostalim ustanovama u kojima obitavaju strani državljani).

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 140. sjednici, održanoj 26. travnja 2018. godine, razmatralo je informaciju o problematici migracija, te u svezi s tim pozvalo Instituciju ombudsmana da žurno sačini i dostavi Vijeću ministara Specijalno izvješće o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Specijalno izvješće), s prijedlogom mjera i preporuka nadležnim tijelima Bosne i Hercegovine.³

Ombudsmani Bosne i Hercegovine, svjesni važnosti problematike migracija u Bosni i Hercegovini, su na svojoj 13. sjednici održanoj 23. kolovoza 2018. godine donijeli Odluku o izradi Specijalnog izvješća o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini, te u svrhu izrade navedenog izvješća imenovali Radnu grupu.

Na samom početku izrade ovog Specijalnog izvješća, Ombudsmani su se suočili sa značajnim pitanjem koje predstavlja i veliki problem u smislu postupanja odgovornih tijela prema svim kategorijama stranih državljana. Naime, na bazi podataka odgovornih tijela trebalo je definirati o kakvoj kategoriji stranaca se konkretno radi, najprije glede njihovog naziva⁴, odnosno pojmovnog određenja, a zatim govoriti i o stupnju prava, ali i obveza koje navedene pojedine kategorije stranaca imaju. Ovu dilemu Ombudsmani su razriješili na način da su za najveći broj navedenih osoba - stranih državljana usvojili termin neregularni migranti (koji će biti korišten i u ovom Specijalnom izvješću) jer se, prema informacijama odgovornih tijela, u većini slučajeva radi o stranim državljanima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli, ili ulaze, bez ikakvih identifikacionih dokumenata, na mjestima koja nisu predviđena za prelazak državne granice, što

¹ "Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/04 i 32/06.

² Institucija ombudsmana je i centralna institucija za zaštitu od diskriminacije, te osiguranje slobode pristupa informacijama. Institucija je akreditirana u statusu „A“ od Međunarodnog koordinacijskog komiteta nacionalnih institucija za zaštitu i promociju ljudskih prava (ICC) u 2017. godini. U svom djelovanju Institucija ombudsmana susreće se sa nizom problema koji otežavaju njezino funkcioniranje, posebno vezano za nedostatak neophodnih materijalnih i finansijskih resursa. Ovo je prepoznato i od Potkomiteta za akreditaciju GANHRI koji je u svojoj posljednjoj odluci o akreditaciji od 24.11.2017. godine konstatirao da „priznaje kompleksnu političku situaciju u kojoj Institucija ombudsmana djeluje i pohvaljuje napore koje ulaže za usvajanje amandmana na Zakon o Ombudsmanu Bosne i Hercegovine da bi se riješile bojazni koje je ranije izrazio SCA“. Nesporno da postoji potreba usvajanja predloženih amandmana na Zakon o ombudsmanu, te poduzimanje mjera u cilju jačanja kapaciteta Institucije ombudsmana kako bi bila u mogućnosti izvršavati dodijeljeni mandat, u skladu sa Pariškim principima. Ratificiranjem međunarodnih dokumenata, Bosna i Hercegovine preuzela je obvezu osiguranja ostvarivanja i zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda.

³ Obavijest o Zaključku Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, broj: 05-07-1-1208-30-1/18 od 04.05.2018. godine.

⁴ Zvaničnici koriste različita terminološka određenja stranih državljana - migranata u javnosti: ilegalni migranti, neregularni migranti ili izbjeglice. Portparol Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice UNHCR za jugoistočnu Europu Neven Crvenković definisao je migranata i izbjeglice koji su u državu ušli na neregularan način, bez potrebnog odobrenja ili dokumenata koji se traže u skladu sa propisima o imigracijama kao neregularne migrante, a ne ilegalne, što ima određenu, i netočnu, pomalo "kriminalnu" konotaciju. Termin, neregularni migrant, koriste svi organi i institucije UN-a, EU, Vijeća Europe.

predstavlja kršenje pravnih propisa Bosne i Hercegovine i nije sukladno procedurama nadležnih tijela u Bosni i Hercegovini glede ulaska stranca u zemlju.

Specijalno izvješće je sačinjeno na osnovi monitoringa u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini, što je uključivalo posjete svim lokacijama na kojima se nalaze strani državljani, razgovore i intervjue sa stranim državljanima i osobljem u ustanovama i prostorima gdje su smješteni strani državljani, održavanje sastanaka sa svim rukovoditeljima institucija koje su, shodno odredbama Zakona o strancima i Zakona o azilu, nadležne za postupanje u oblasti migracija i azila, te predstavnicima međunarodnih organizacija, domaćih i stranih nevladinih organizacija i udruga. Pored toga, praćena su i medijska izvješća⁵ o stanju migracija u Bosni i Hercegovini. Kada je riječ o medijskim izvješćima, primijetno je sljedeće:

- mediji se uglavnom bave statističkim pokazateljima o broju stranaca koji borave na teritoriju Bosne i Hercegovine;
- ne pravi se pojamovna razlika između stranaca, ilegalnih, odnosno neregularnih migranata, tražitelja azila, izbjeglica, stranca pod supsidijarnom zaštitom (treba napomenuti da domaće zakonodavstvo ne poznaje termin migrant, pa tako ni termine ilegalni ili neregularni migranti i isključivo koristi termin stranac, što će u najvećem dijelu biti slučaj i u ovom Specijalnom izvješću);
- pojedini mediji stvaraju negativnu sliku o strancima koji po različitoj osnovi borave na teritoriju Bosne i Hercegovine, najčešće se izvješćuje o počinjenim krivičnim djelima.

Polazeći od takve percepcije medija, a imajući u vidu potrebu podizanja svijesti o razlikovanju različitih kategorija stranaca koji se nalaze na teritoriju Bosne i Hercegovine, polazna točka u izradi ovog Specijalnog izvješća bilo je praćenje migracijskih trendova i statusnih pitanja stranaca, kao i definiranje svih kategorija stranaca i njihovog položaja u Bosni i Hercegovini. Specijalno izvješće ima za svrhu da ukaže na obveze osiguranja i zaštite prava stranaca u Bosni i Hercegovini, podizanja svijesti o prisutnosti problema, kao i obveze koje su vlasti u Bosni i Hercegovini dužne poduzeti u cilju osiguranja prava stranaca, a sukladno međunarodnim standardima koje je Bosna i Hercegovina ratificirala, uključujući i obveze zaštite prava domicilnog stanovništva. Ovo se prvenstveno odnosi na pitanje osiguranja sigurnosti, zaštite zdravlja, naročito u odnosu na mogućnosti širenja zaraznih bolesti koje prate migrantske procese. S druge strane, putem ovog Specijalnog izvješća Ombudsmani Bosne i Hercegovine promoviraju vrijednosti zagarantirane međunarodnim standardima ljudskih prava koje se moraju osigurati strancima koji se zateknu na teritoriju pod jurisdikcijom vlasti Bosne i Hercegovine. Izvješće se sastoji od šest poglavlja koja obrađuju: Poglavlje I - Međunarodne standarde i zakonodavstvo Bosne i Hercegovine; Poglavlje II - Institucionalne mehanizme nadležne za postupanje po pitanjima migracija; Poglavlje III – Analizu stanja koja uključuje stanje na terenu, te naročito obrađeno stanje u Unsko-sanskom kantonu; Poglavlje IV - Pravo na azil koje obuhvaća postupak po zahtjevu za azil, kao i prava tražitelja azila; Poglavlje V - Zaključna razmatranja Ombudsmana Bosne i Hercegovine; Poglavlje VI - Preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine čija implementacija bi trebalo da doprinese poboljšanju stanja u ovoj oblasti. S obzirom na to da je izrada Izvješća podržana od strane Veleposlanstva Republike Bugarske u Bosni i Hercegovini, kroz Projekat „Jačanja kapaciteta Institucije ombudsmana u cilju

⁵<https://www.klix.ba/vijesti/bih/drzavljanin-srbije-priznao-da-je-u-bih-krijumcario-migrante-s-kosova/180510048> ;
<https://www.klix.ba/vijesti/bih/bih-bi-mogla-izgubiti-kontrolu-nad-migracionim-tokovima-i-postati-hot-spot-za-migrante/180509040>.

implementacije mandata preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini“, Ombudsmani Bosne i Hercegovine se zahvaljuju Veleposlanstvu Republike Bugarske na podršci pri izradi ovog Izvješća.

I PRAVNI OKVIR

1.1. MEĐUNARODNI STANDARDI

Prilikom izrade ovog Specijalnog izvješća Ombudsmani Bosne i Hercegovine analizirali su relevantne standarde ljudskih prava Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe koje je Bosna i Hercegovina ratificirala.

1.1.1. Standardi Ujedinjenih naroda

Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka

Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka⁶ propisuje u članku 1. da se „*sva ljudska bića rađaju slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ona su obdarena razumom i svijesću i treba jedni prema drugima da postupaju u duhu bratstva*“.

Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka je prvi međunarodni dokument koji priznaje pravo tražiti i uživati azil od progona. Prijedlog sastavljača Univerzalne deklaracije da se garantira i pravo naprizznavanje azila nije prihvaćen, već je ostavljeno državama da samostalno odlučuju o odobravanju azila na svom području, jer je teritorijalni azil pravo države da azil odobri osobi koja ga zatraži, a nije pravo pojedinca da ga dobije, niti država ima dužnost da ga odobri. Tijela države svojom diskrecionom ocjenom odlučuju o zahtjevu za azil sukladno važećem domaćem zakonodavstvu, kojim su propisani uvjeti i postupak odobravanja azila, te prava i obveze azilanata.

Budući da Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka nije formalno obvezujući akt (mada se za gotovo sve njezine odredbe može tvrditi da čine načela međunarodnog običajnog prava), već ima snagu preporuke državama, njezina načela su detaljno razrađena u Paktovima⁷ kako bi te opće odredbe postale obvezujuće dužnosti njihovih država stranaka.

Člankom 14. Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka propisano je da „*svatko pred progonom ima pravo tražiti i uživati utočište u drugim zemljama. Na to se pravo ne može pozvati u slučaju progona koji su izravna posljedica nepolitičkih zločina ili djela protivnih ciljevima i načelima Ujedinjenih naroda*“.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima

Građanska i politička prava definirana Paktom o građanskim i političkim pravima⁸ smatraju se univerzalnim i pripadaju svakoj osobi bez obzira na njezino državljanstvo, sa izuzetkom aktivnog i pasivnog biračkog prava. Člankom 12. Pakta popisano je da je „*svaka osoba slobodna napusti bilo koju zemlju, uključujući tu i vlastitu*“.

Pravo napustiti zemlju je povezano s pravom na traženje azila, s obzirom na to da se tražitelj azila mora naći izvan zemlje svoga državljanstva ili zemlje redovnog boravka, te ispunjavati

⁶ Usvojena i proglašena na Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda od 10. prosinca 1948. godine Rezolucijom 217 (II).

⁷ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima; Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

⁸ Usvojen Rezolucijom 2200A (XXI) Generalne skupštine 16. prosinca 1966. godine, stupio na snagu 23. ožujka 1976. godine. Prema tumačenju UN Komisije o pravima čovjeka, prava navedena u Paktu ne mogu se graničiti samo na državljane zemlje, već moraju biti dostupna svim pojedincima, bez obzira na njihovo državljanstvo ili odsustvo državljanstva kao što su tražitelji azila i izbjeglice.

druge uvjete utvrđene međunarodnim standardima za traženje izbjegličkog statusa. Odredbe Pakta se odnose na svaku osobu koja se nalazi na teritoriju pod jurisdikcijom države članice, uključujući i tražitelje azila.

Također, Pakt određuje da njime predviđena prava „*mogu biti predmet samo zakonom previđenih ograničenja koja su nužna za zaštitu nacionalne sigurnosti, javnog poretka, javnog zdravlja ili javnog morala, ili prava i sloboda drugih osoba, i sukladni su drugim pravima priznatim ovim Paktom*“⁹.

Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima

Ratificiranjem Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima¹⁰ države preuzimaju „*obveze u zaštiti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava do maksimuma raspoloživih sredstava zaštite*“¹¹.

Ovaj Pakt pravi ograničenja u osiguranju prava s obzirom na to da je za njihovo ostvarivanje neophodno osigurati važna financijska i tehnička sredstva. Države potpisnice garantiraju da prava, definirana ovim Paktom, budu izvršena „*bez diskriminacije bilo koje vrste, kao što su rasa, boja, spol, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, imovina, rod ili neki drugi status ili okolnosti. Vodeći na odgovarajući način računa o pravima čovjeka i svojoj nacionalnoj privredi, zemlje u razvoju mogu odrediti u kojoj će mjeri garantirati osobama koje nisu njezini državljani ekonomska prava priznata ovim paktom*“¹².

Konvencija o statusu izbjeglica iz 1951. godine i Protokol o statusu izbjeglica iz 1967

Konvencijom¹³ i Protokolom¹⁴ o statusu izbjeglica postavljen je temelj međunarodnog izbjegličkog prava. Svrha i cilj Konvencije i Protokola je da osiguraju zaštitu osobama koje imaju osnovani strah od proganjanja temeljem određenih razloga, a u nedostatku zaštite koju bi im trebala pružiti njihova zemlja podrijetla.

Konvencija sadrži definiciju izbjeglice¹⁵ i osnovna načela njihove zaštite. Osim toga, Konvencija, člankom 33. garantuje da „*niti jedna država ugovornica neće protjerati ili vratiti (refouler) izbjeglicu gdje bi njegov život ili sloboda bili ugroženi zbog rasnih, vjerski, nacionalnih razloga, kao i zbog pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili zbog političkog mišljenja*“.

Protokolom o statusu izbjeglica iz 1967. godine je proširen opseg Konvencije, odnosno uklonjena vremenska i geografska ograničenja iz definicije pojma izbjeglica. Tako da će države potpisnice prema članku 1. „*primjenjivati Protokol bez ikakvih geografskih ograničenja*“.

⁹ Članak 12. stavak 3. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima.

¹⁰ Usvojen i otvoren za potpis, ratificiranje i pristupanje Rezolucijom Generalne skupštine 2200A (XXI) od 16. prosinca 1966. godine. Stupio na snagu 03. siječnja 1976. sukladno članku 27.

¹¹ Članak 2. stavak 1. Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

¹² Članak 2. stavak 2. i 3. ibid

¹³ Usvojena 28. srpnja 1951. godine na Konferenciji veleposlanika pri Ujedinjenim narodima o statusu izbjeglica i osoba bez državljanstva sazvanoj Rezolucijom Generalne skupštine 429 (V) od 14. prosinca 1950. godine

¹⁴ Odobren Rezolucijom 1186 (XLI) Ekonomskog i socijalnog Savjeta od 18. studenog 1966. godine i odobren Rezolucijom 2198 (XXI) Generalne skupštine od 16. prosinca 1966. godine. U istoj Rezoluciji Generalna skupština je zatražila od Generalnog sekretara da tekst Protokola prenese državama koje se spominju u čl. V Protokola, kako bi im se omogućilo pristupanje Protokolu. Stupio je na snagu 4. listopada 1967. godine sukladno čl. VIII.

¹⁵ Članak 1. – Definicija izraza „izbjeglica“, GLAVA I. Opće odredbe, Konvencija o statusu izbjeglica iz 1951. godine str. 2.

Deklaracija o teritorijalnom azilu

Deklaracija o teritorijalnom azilu¹⁶ predviđa da priznavanje azila od strane države predstavlja akt u okviru njezinog suvereniteta, a osobi koja se poziva na pravo traženja i uživanja azila „neće se odbiti ulazak na granici, odnosno, „ako se nalazi na teritoriju države u kojoj traži azil, neće biti protjerana ili prisilno vraćena u državu u kojoj joj prijete proganjanje. Izuzetak od ovog načela se može napraviti samo ako prevladavaju razlozi nacionalne bezbjednosti ili sigurnosti stanovništva, kao prilikom masovnog priliva osoba“¹⁷.

Konvencija Ujedinjenih naroda protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni ili postupaka

Konvencija¹⁸ je usvojena s ciljem osiguranja borbe protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka u cijelom svijetu. Sadrži odredbe koje su precizirane člankom 2. iz kojeg proizilazi dužnost svih država članica glede „poduzimanja zakonskih, administrativnih, sudskih ili drugih mjera u cilju sprječavanja torture na njihovom teritoriju“. Mučenje na koje se Konvencija odnosi je „svako nanošenje teške fizičke ili duševne boli koje počinu službena osoba u vršenju svoje službene dužnosti“¹⁹. Konvencijom je propisano da „niti jedna država članica neće protjerati, vratiti niti izručiti osobu drugoj državi ako postoje ozbiljni razlozi za dvojbu da može biti podvrgnuta torturi“²⁰.

Konvencija o smanjenju broja osoba bez državljanstva

Konvencija o smanjenju broja osoba bez državljanstva²¹ sadrži definiciju osobe bez državljanstva i daje okvir na osnovu kojeg osoba bez državljanstva koja zakonito boravi u nekoj državi može dobiti pravni status. Člankom 9. Konvencije propisano je da „država potpisnica ne može lišiti nijedna osoba, niti grupa osoba državljanstva na osnovu rasne ili etničke pripadnosti, vjeroispovijedi ili iz političkih razloga“.

Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta

Konvencija o pravima djeteta²² sadrži sveobuhvatne standarde zaštite prava djece i primjenjuje se na svu djecu bez diskriminacije, uključujući i djecu izbjeglice. „Države stranke će poštivati i osigurati svakom djetetu na području pod svojom jurisdikcijom prava utvrđena ovom Konvencijom bez ikakve diskriminacije prema djetetu, njegovim roditeljima ili zakonskim starateljima u pogledu njihove rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalno, etničkog ili socijalnog podrijetla, imovine, poteškoća u razvoju, obiteljskog podrijetla ili neke druge okolnosti“²³.

¹⁶ Usvojena od strane Generalne skupštine Ujedinjenih naroda 14. prosinca 1967. godine Rezolucijom 2312 (XXII).

¹⁷ Članak 2. Deklaracija o teritorijalnom azilu

¹⁸ Usvojena i otvorena za potpisivanje, ratifikaciju i pristupanje Rezolucijom Generalne skupštine br. 39/46 od 10. prosinca 1984. godine, a stupila je na snagu 26. lipnja 1987. godine.

¹⁹ Članak 2. Konvencije UN protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni ili postupaka.

²⁰ Članak 3. Ibid.

²¹ Usvojena u New Yorku 30. kolovoza 1961. godine od strane konferencije opunomoćenih predstavnika koji su se sastali 1959. godine, a zatim ponovo 1961. godine sukladno Rezoluciji 896 (IX) Generalne skupštine Ujedinjenih naroda od 4. prosinca 1954. godine, stupila na snagu 13. prosinca 1975. godine sukladno članku 18.

²² Usvojena od strane Generalne skupštine Ujedinjenih naroda 20. studenog 1989. godine

²³ Članak 2. Konvencija UN o pravima djeteta

Člankom 3. Konvencije propisano je da se „*sve akcije u svezi s djecom, bez obzira na to da li ih poduzimaju javne ili privatne društvene dobrotovorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, poduzimaju u najboljem interesu djeteta*“.

UN-ov Komitet za prava djeteta identifikovao je četiri opća načela na kojima se zasnivaju sva prava sadržana u Konvenciji:

- *Načelo nediskriminacije prema kojemu djeca ne smiju trpjeti diskriminaciju “neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom mišljenju, nacionalnom, etničkom ili društvenom podrijetlu, vlasništvu, teškoćama u razvoju, rođenju ili drugom statusu djeteta, njegovih roditelja ili zakonskih zastupnika;”*
- *Djeca imaju **pravo na život i razvoj** u svim vidovima života, uključujući tjelesni, emotivni, psihosocijalni, kognitivni, društveni i kulturni:*
- *Pri donošenju svih odluka ili izvršenju odluka koje utječu na dijete ili na djecu kao grupu, najvažniji princip mora biti **najbolji interes djeteta**. To se odnosi kako na odluke koje donose vladina upravna ili zakonodavna tijela, tako i na odluke koje donosi obitelj;*
- *Djeci se mora omogućiti participacija (učesće) u rješavanju svih pitanja koja utječu na njihov život i omogućiti **slobodu izražavanja mišljenja**, koja se treba ozbiljno razmotriti.”²⁴*

Međunarodna konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji

Ovom Konvencijom²⁵ utvrđuju se prava radnika migranata i članova njihovih obitelji, te jednak tretman i jednaki radni uvjeti radnika migranata i državljanina država članica. Konvencija se „*primjenjuje na sve vrijeme trajanja migracija radnika migranata i članova njihovih obitelji, što obuhvaća pripremu za migraciju, odlazak, tranzit i čitav period boravka i plaćenih aktivnosti u državi zaposlenja kao i povratak u državu podrijetla ili državu boravka*“²⁶.

Prema odredbi člana 5 Konvencije radnici migranti i članovi njihovih obitelji su isključivo oni koji: “*imaju važeće dokumente ili regularni status, ako im je u državi zaposlenja dozvoljen ulazak, boravak i angažiranje u plaćenim aktivnostima, a sukladno zakonu te države i međunarodnim sporazumima koje je ta država potpisala*“²⁷. Shodno tomu, ostvarenje prava radnika migranta i članova njegove obitelji u potpunoj je korelaciji sa njegovim statusom, jer samo migranti koji imaju regularni status mogu ostvarivati ta prava.

Nijedan radnik migrant, član njegove ili njezine obitelji neće biti izložen torturi, nečovječnom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni²⁸.

1.1.2. Standardi Vijeća Europe

Europska konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama

Europska konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama²⁹ primjenjuje se ograničeno u smislu *ratione materiae* u svezi s migracijom i državljanstvom. Konvencijom je propisano da

²⁴ Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u suradnji sa Save the Children Norway (Sarajevo, 2009. godine), Analiza usklađenosti zakonodavstava Bosne i Hercegovine sa Konvencijom o pravima djeteta, str. 9.

²⁵ Usvojena rezolucijom Generalne skupštine 45/158 od 18. prosinca 1990. godine. Bosna i Hercegovina ratificirala je Konvenciju 1996. godine. Stupila je na snagu 2003. godine. <http://indicators.ohchr.org/>

²⁶ Članak 1. stavak 2. Međunarodna konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji

²⁷ Članak 5. stavak 2. Ibid

²⁸ Članak 10. Ibid

„nitko ne smije biti podvrgnut mučenju, ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju“³⁰.

U smislu Konvencije svatko ima pravo na slobodu ličnosti, i ne može biti lišen slobode osim u *„slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode osobe da bi se spriječio njegov neovlašćeni ulazak u zemlju, ili osobe protiv koje se poduzimaju mjere u cilju deportacije ili ekstradicije“³¹.*

Protokol broj 4 uz Europsku konvenciju propisuje člankom 2. *„da je svatko slobodan napustiti bilo koju zemlju, uključujući i vlastitu“.*

Europska socijalna povelja (revidirana)

Europska socijalna povelja³² osnovni je europski dokument zaštite čovjeka, obitelji, žena, majki, djece, invalida, migranata i drugih u području rada, profesionalnog opredjeljenja, zdravstvenih usluga, kolektivnog pregovaranja i socijalne sigurnosti.

Članom 12. Povelje propisana je obveza država potpisnica da će poduzeti korake, zaključivanjem odgovarajućih bilateralnih i multilateralnih sporazuma, ili na druge načine, i pod uvjetima iskazanim u tim sporazumima, čiji je cilj da osiguraju *„tretman radnika iz drugih zemalja potpisnica koji je jednak tretmanu koji uživaju njihovi domaći radnici u odnosu na prava socijalne sigurnosti, uključujući i zadržavanje beneficija koje slijede iz legislative o socijalnoj zaštiti, kakva god kretanja zaštićene osobe mogu poduzeti između teritorija ovih zemalja“.* Ostvarenje prava radnika iz drugih zemalja u svakom slučaju pretpostavlja njihov reguliran status, jer samo radnici koji imaju regularni status mogu ostvarivati ta prava.

1.2. ZAKONODAVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

Prilikom izrade ovog Izvješća analizirani su sljedeći dokumenti:

- Ustav Bosne i Hercegovine³³;
- Ustav Federacije BiH³⁴;
- Ustav Republike Srpske³⁵;
- Statut Brčko distrikta Bosne i Hercegovine³⁶;
- Zakon o strancima³⁷;
- Zakon o azilu³⁸;
- Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine³⁹;

²⁹Od 22. Travnja 2002. godine Bosna i Hercegovina postala je 44. Članica Vijeća Europe i pismeno se obvezala da će ispuniti obveze sadržane u Mišljenju Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, a između ostalog da će potpisati i ratificirati Europsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama što je učinjeno 12. srpnja 2002. godine.

³⁰ Članak 3. Europska konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama.

³¹ Članak 5. Ibid

³² Europska socijalna povelja (revidirana), Strasbourg, 3. svibanj 1996. godine. Bosna i Hercegovina je potpisala dana 11. svibnja 2004. godine, a ratificirala 7. studenog 2008. godine

³³ Aneks IV Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini potpisanog dana 14.12.1995. godine.

³⁴ Ustav Federacije BiH „Službene novine Federacije BiH“ br. 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 18/03, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 72/05, 71/05, 88/08.

³⁵ Ustav Republike Srpske „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 21/9 – pročišćeni tekst, 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02, ispravak, 30/02, ispravak, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05, 117/05 i 48/11.

³⁶ Statut Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, br. 17/08 i 39/09.

³⁷ Zakon o strancima, „Službeni glasnik BiH“, 88/15.

³⁸ Zakon o azilu, „Službeni glasnik BiH“, broj 11/16 ; Ispravka Zakona o azilu, „Službeni glasnik BiH“, broj 16/16.

- Zakon o graničnoj policiji Bosne i Hercegovine⁴⁰;
- Zakon o graničnoj kontroli⁴¹;
- Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine⁴².

Ustavom Bosne i Hercegovine propisuje se da će „*Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurati najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda....*“, te da se „*prava i slobode predviđeni u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njezinim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima*“⁴³.

Nadalje, Ustavom Bosne i Hercegovine utvrđuje se da je „*uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I. ovog ustava, osigurano svim osobama u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što su: spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status*“.

U članu 2. **Ustava Federacije Bosne i Hercegovine** navodi se da će „*Federacija osigurati primjenu najviše razine međunarodno priznatih prava i sloboda, a posebno zabranu svake diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, spolu, jeziku, religiji ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu*“.

U preambuli **Ustava Republike Srpske** navodi se: „*poštujući volju svojih konstitutivnih naroda i građana da obrazuju i očuvaju Republiku Srpsku i da ustavno uređenje Republike utemelje na poštovanju ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti, nacionalnoj ravnopravnosti, demokratskim institucijama, vladavini prava, socijalnoj pravdi, pluralističkom društvu, garantiranju i zaštiti ljudskih sloboda i prava kao i prava manjinskih grupa, u skladu s međunarodnim standardima, zabrani diskriminacije i uvažavanju pravila tržišne ekonomije*“. U članu 10. Ustava Republike Srpske također se podvlači zabrana diskriminacije bez obzira na rasu, spol, jezik, nacionalnu pripadnost, vjeroispovijest, socijalno podrijetlo, rođenje, obrazovanje, imovno stanje, političko i drugo uvjerenje, društveni položaj ili drugo osobno svojstvo.

U **Statutu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine**, u članu 13., navodi se da „*svako ima pravo da uživa sva prava i slobode garantirane Ustavom i zakonima Bosne i Hercegovine, ovim statutom i zakonima Distrikta, bez diskriminacije po bilo kom osnovu, uključujući diskriminaciju po osnovu spola, rase, seksualnog opredjeljenja, boje kože, jezika, vjeroispovijesti, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, političkog ili drugog mišljenja, pripadnosti nacionalnoj manjini, imovinskog stanja, rođenja ili drugog statusa*“.

Zakonom o graničnoj policiji Bosne i Hercegovine propisuje se nadležnost, organizacija i upravljanje Graničnom policijom Bosne i Hercegovine. Njegovim donošenjem uspostavljen je

³⁹ Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“, br. 4/97, 13/97, 41/02, 6/03 i 14/03.

⁴⁰ Zakon o graničnoj policiji Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“, br. 50/04, 27/07 i 59/09.

⁴¹ Zakon o graničnoj kontroli, „Službeni glasnik BiH“, br. 53/09, 54/10 i 47/14.

⁴² Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“, br. 27/04, 63/04, 5/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 7/12.

⁴³ Članak II. 1. i 2. Ustava BiH - Ljudska prava i međunarodni standardi

sustav zaštite državne granice Bosne i Hercegovine. Ovim zakonom predviđeno je da u okviru svojih nadležnosti Granična policija Bosne i Hercegovine provodi odredbe Zakona o nadzoru i kontroli prelaska državne granice i Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu, sprečavanjem, otkrivanjem i istraživanjem prekršaja koji su propisani navedim zakonima.

Naročito je predviđena obveza „*provođenja Zakona o nadzoru i kontroli prelaska državne granice*“⁴⁴ kao i *pomoć organizacijskim jedinicama u sklopu Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine u rješavanju problematike kretanja i boravka stranaca kao i pitanja azila u Bosni i Hercegovini*“⁴⁵. Važan segment odnosi se na davanje „*stručnog mišljenja pravosudnim organima ili drugim institucijama vezano za vjerodostojnost dokumenata koji su korišteni ili su se namjeravali koristiti za prelazak državne granice (putni dokumenti, dokumenti za osobnu identifikaciju i bilo koji drugi dokumenti koji su vezani za kretanje osoba, vozila ili roba)*“⁴⁶.

Pitanja granične kontrole i prelaska državne granice Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: državna granica), graničnog prijelaza, granične crte, zaštitnog područja i druga pitanja koja su u svezi s graničnom kontrolom uređena su **Zakonom o graničnoj kontroli**. Ovi poslovi uključuju: „*osiguranje nepovredivosti državne granice, zaštitu života i zdravlja ljudi, sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela i prekršaja, te otkrivanje i pronalazak njihovih počinitelja, sprečavanje nezakonitih prekograničnih migracija i sprečavanje i otkrivanje drugih opasnosti za javnu sigurnost, pravni poredak i nacionalnu sigurnost*“⁴⁷. Obavljanjem granične kontrole osigurava se nepovredivost državne granice i sprječavaju se nezakonite prekogranične migracije.

Člankom 2. stavak 2. Zakona o graničnoj kontroli definirano je da Granična policija Bosne i Hercegovine je „*dužna poštovati princip zabrane vraćanja i zabrane sankcioniranja zbog nezakonitog ulaska ili prisustva u zemlji osoba koje traže azil ili drugi vid međunarodne zaštite i izbjeglica*“.⁴⁸

Članom 29. ovog Zakona propisana je obveza podvrgavanja graničnim provjerama koja propisuje da je „*svaka osoba koja namjerava preći ili je već prešla graničnu crtu dužna je zaustaviti se i dati na uvid važeću putnu ispravu. Osoba je dužna policijskom službeniku GP BiH pojasniti sve okolnosti vezane za ispunjavanje uvjeta za prelazak državne granice i postupati po upozorenjima i naredbama policijskog službenika*“.

Poslovi graničnih provjera obuhvaćaju: provjeru osoba, stvari i prijevoznog sredstva⁴⁹. Pri obavljanju provjera osoba policijski službenik ovlašten je: „*tražiti na uvid putnu ispravu; provjeriti putne isprave; obaviti provjere s ciljem otkrivanja i sprečavanja prijetnji nacionalnoj i javnoj sigurnosti i pravnom poretku; unijeti u putnu ispravu podatke o odbijanju ulaska u zemlju i druge relevantne podatke; poduzeti mjere i radnje na utvrđivanju identiteta osobe metodima i sredstvima kriminalističke tehnike kada postoji dvojba u vjerodostojnost isprave za prelazak državne granice; zaustaviti i zadržati osobu u vremenu potrebnom za obavljanje granične provjere; dati upozorenja i naređenja s ciljem pravilnog, nesmetanog i brzog*

⁴⁴ Članak 7. stavak 1. Zakon o graničnoj policiji Bosne i Hercegovine.

⁴⁵ Članak 7. stavak 5. Ibid.

⁴⁶ Članak 7. stavak 9. Ibid.

⁴⁷ Članak 2. stavak 1. točke: a, b, c, d, e. Zakon o graničnoj kontroli.

⁴⁸ „Odredbe ovog zakona ne utiču na odgovornost organa vlasti, a posebno Granične policije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: GPBiH) koju imaju prema zakonima u Bosni i Hercegovini i prema Konvenciji o statusu izbjeglica iz 1951. godine i njezinom Protokolu iz 1967. godine. GPBiH je dužna poštovati princip zabrane vraćanja i zabrane sankcioniranja zbog nezakonitog ulaska ili prisustva u zemlji osoba koje traže azil ili drugi vid međunarodne zaštite i izbjeglica, kako je propisano Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu.“

⁴⁹ Članak 30. Zakon o graničnoj kontroli

obavljanja granične provjere; obaviti provjeru u potražnim i drugim evidencijama; kao i obaviti pregled ili pretraživanje ako na drugi način nije moguće izvršiti provjeru“⁵⁰.

Novčanom kaznom u iznosu od 300,00 KM do 1.500,00 KM kaznit će se za prekršaj „fizička osoba koja pokuša da prijeđe državnu granicu izvan graničnog prijelaza, odnosno izvan radnog vremena graničnog prijelaza, kao i bez važećih putnih isprava ili suprotno namjeni graničnog prijelaza. Također, novčana kazna propisana je i za osobe koje izbjegnu granične provjere ili napuste područje graničnog prijelaza dok granične provjere još nisu obavljene ili na drugi način pokušaju izbjeći granične provjere“⁵¹.

Poslove granične kontrole obavljaju policijski službenici Granične policije Bosne i Hercegovine, a njihova ovlaštenja i radno-pravni status regulirani su **Zakonom o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine**. Uvjeti za sticanje i prestanak državljanstva Bosne i Hercegovine sukladno Ustavu Bosne i Hercegovine uređuju se **Zakonom o državljanstvu Bosne i Hercegovine** s kojim se usklađuju i odredbe entitetskih zakona o državljanstvu⁵².

Zakon o strancima

Imajući u vidu konstantne promjene pravnog poretka Europske unije, te obvezu da se domaće zakonodavstvo u ovoj oblasti treba uskladiti s europskim propisima, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine je kroz Strategiju u oblasti migracije i azila i njezin Akcijski plan za preiod 2012. - 2015. godina predvidjelo donošenje dva zakona i to Zakona o strancima i Zakona o azilu. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 19. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 28. listopada 2015. godine, i na 11. sjednici Doma naroda, održanoj 10. studenog 2015. godine, donijela je Zakon o strancima.⁵³ Ovim Zakonom⁵⁴ obuhvaćena je oblast imigracija. Regulirani su uvjeti i postupak ulaska stranaca u Bosnu i Hercegovinu, vizni i bezvizni režim, putne isprave za strance, boravak stranaca u Bosni i Hercegovini, udaljenje iz Bosne i Hercegovine, prihvati i stavljanje pod nadzor, kao i nadležnosti tijela vlasti u primjeni ovoga zakona, prekršaji i kazne za prekršaje počinjene povredom odredbi ovoga zakona, te druga pitanja u svezi s boravkom stranaca u Bosni i Hercegovini.

Novina u odnosu na Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu, jeste što je Zakonom o strancima predviđeno da se odobrenje privremenog boravka može odobriti strancima na osnovu visokokvalificiranoga zapošljavanja, odnosno uvodi se mogućnost izdavanja „plave karte”, zatim odobrenje privremenoga boravka strancima sezonskim radnicima, te odobrenje privremenoga boravka u slučaju premještanja unutar pravne osobe za rukovoditelje, stručnjake ili pripravnike koji su premješteni u Bosnu i Hercegovinu, a na drugačiji se način definiše privremeni boravak u svrhu naučnog istraživanja.⁵⁵

Stranac može ući u Bosnu i Hercegovinu ako ima važeću putovnicu ili drugu identifikacijsku ispravu koju može koristiti za ulazak u Bosnu i Hercegovinu (najveći broj neregularnih migranata koji se nalaze u Bosni i Hercegovini ne posjeduju bilo kakav identifikacioni dokument). Pri ulasku u državu stranac mora priložiti dokaze o posjedovanju sredstava za

⁵⁰ Članak 31. Zakon o graničnoj kontroli.

⁵¹ Članak 62. Zakon o graničnoj kontroli.

⁵² Članak 1. Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine.

⁵³ Prvi propis kojim su na razini Bosne i Hercegovine regulirana pitanja imigracije i azila bio je Zakon o imigraciji i azilu iz 1999. godine. Ovim zakonom je oblast imigracija i azila usaglašena s ustavnim poretkom i stvoreni su uvjeti za daljnji pravni i institucionalni razvoj u ovoj oblasti.

⁵⁴ Članak 1. (predmet ovog Zakona), Zakon o strancima, “Službeni glasnik BiH”, broj 88/15.

⁵⁵ http://www.msb.gov.ba/PDF/Strategija_HRV_2016.pdf str.31.

uzdržavanje, čije postojanje se utvrđuje na način propisan člankom 23. Zakona. Smatra se da je stranac ušao u zemlju kad je prešao državnu granicu Bosne i Hercegovine, odnosno kada je prošao mjesto obavljanja graničnih provjera. Granična policija Bosne i Hercegovine odlučuje o odbijanju ulaska na granici, ukoliko za to postoje razlozi, odnosno ukoliko stranac ne ispunjava opće ili posebne uvjete za ulazak u Bosnu i Hercegovinu. Razlozi odbijanja ulaska⁵⁶, postupak i posljedica odbijanja ulaska⁵⁷ strancu u Bosnu i Hercegovinu definirani su čl. 24. i 25. Zakona o strancima.

Ukoliko stranac „*prijeđe ili pokuša prijeći državnu granicu izvan graničnog prijelaza otvorenog za međunarodni promet ili izvan graničnog prijelaza namijenjenog za promet između Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja smatra se da je pokušao nezakonito prijeći državnu granicu*“⁵⁸. Najveći broj neregularnih migranata u Bosni i Hercegovini u tom statusu upravo zbog načina njihovog ulaska u Bosnu i Hercegovinu, odnosno prelaska državne granice izvan graničnog prelaza.

Slododa kretanja stranaca u Bosni i Hercegovini propisana je člankom 8. Zakona o strancima. koji predviđa *da stranci koji zakonito borave u Bosni i Hercegovini uživaju pravo na slobodu kretanja unutar Bosne i Hercegovine i slobodan odabir mjesta boravka*. Ovo pravo može biti djelomice ili potpuno ograničeno sukladno Zakonu *u mjeri koja je potrebna u demokratskom društvu u interesu državne ili javne sigurnosti, radi očuvanja javnog poretka, sprječavanja kriminala, zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih*.

Člankom 9. Zakona o strancima propisuje se da je zabranjena diskriminacija po bilo kojoj osnovi, kao što su: *rod odnosno spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, veza s nacionalnom manjinom, imovinsko stanje, status koji se stiče rođenjem ili drugi status*.

Stranac je dužan da za vrijeme ulaska, kretanja, boravka u Bosni i Hercegovini i izlaska iz Bosne i Hercegovine poštuje javni poredak, odnosno da se pridržava zakona i propisa, te odluka organa vlasti u Bosni i Hercegovini⁵⁹.

U svim fazama postupka stranci se obavještavaju o pravima i obvezama, a organ koji vodi postupak dužan je da strancu koji ne razumije jezik na kojem se postupak vodi omogućiti da tok

⁵⁶ Članak 24. stav 2. (razlozi odbijanja ulaska) „a) ako prilikom pokušaja ulaska u BiH predoči krivotvorenu putnu ispravu; b) ako prilikom pokušaja ulaska u BiH predoči krivotvorenu vizu ili dozvolu boravka; c) ako je već proveo na teritoriju BiH 90 dana u bilo kojem razdoblju od 180 dana koje podrazumijeva uzimanje u obzir razdoblja od 180 dana koje prethodi svakom danu boravka, a radi se o državljaninu zemlje bezviznog režima, osim ako se na njega ne primjenjuje odredba članka 20. (Ulazak pod posebnim uvjetima) ovoga Zakona; d) ako je već proveo na teritoriju BiH vrijeme dozvoljenog boravka propisano međunarodnim ugovorom čija je BiH ugovorna stranka, osim ako nije ostvario uvjete za ulazak po drugoj osnovi; e) ako postoje osnove dvojbe da će obavljati poslove za koje je potrebna radna dozvola, a na njega se ne primjenjuju odredbe članka 77. (Boravak u svrhu rada bez radne dozvole i potvrda o prijavi rada) ovoga Zakona, f) ako mu je viza BiH na ulasku poništena ili ukinuta.

⁵⁷ Članak 25. (postupak i posljedica odbijanja) „(2) Strancu kojem je odbijen ulazak u BiH jer ne ispunjava uvjete za ulazak propisane ovim Zakonom izdaje se rješenje o odbijanju ulaska. (3) Rješenje o odbijanju ulaska sadrži razlog odbijanja ulaska, a izdaje se na obrascu koji popunjava nadležni policijski službenik Granične policije. Stranac potpisuje primitak rješenja na obrascu rješenja i jedan primjerak zadržava za sebe. Ako stranac odbije potpisati prijem rješenja, ta se činjenica unosi kao opaska na obrascu rješenja i smatra se da je rješenje uredno dostavljeno. (4) Nadležni policijski službenik Granične policije na graničnom prijelazu upozorava stranca kojemu je odbijen ulazak u BiH da je dužan odmah napustiti područje graničnog prijelaza i zabranjuje mu ulazak na teritorij BiH. (5) Rješenje o odbijanju ulaska mora sadržavati razlog odbijanja ulaska, a izdaje se na obrascu i dostavlja se strancu. Ako stranac odbije primiti rješenje, ta se činjenica unosi kao bilješka i smatra se da je rješenje dostavljeno. (6) Rješenje o odbijanju ulaska izvršava se odmah unošenjem otiska štambilja "ODBIJEN ULAZAK" odnosno druge odgovarajuće oznake u putnu ispravu stranca. Ako stranac nema putnu ispravu u koju bi se mogao unijeti otisak štambilja odnosno druga odgovarajuća oznaka, ta se činjenica unosi kao opaska u obrazac rješenja. (7) Protiv rješenja o odbijanju ulaska se može uložiti žalba Ministarstvu u roku od 15 dana od dana dostave rješenja. Žalba ne odgađa izvršenje rješenja. (8) Stranac kojemu je odbijen ulazak može ući u BiH nakon što otkloni razloge zbog kojih mu je odbijen ulazak. (9) Ako se u žalbenom postupku utvrdi da je strancu neutemeljeno odbijen ulazak u BiH, ta se činjenica unosi u Središnju bazu podataka o strancima, te se prilikom ponovnog ulaska stranca u BiH poništava štambilj o odbijanju ulaska otiskom štambilja "PONIŠTENO"

⁵⁸ Članak 16. (Nezakonit prelazak državne granice BiH) Zakona o strancima

⁵⁹ Članak 10. (obveza poštovanja javnog poretka BiH), Zakon o strancima.

postupka prati uz pomoć prevoditelja, odnosno tumača. Zahtjevi za ostvarivanje prava i dokazi koji opravdavaju zahtjev, kao i pozivi, rješenja i druga pismena, dostavljaju se na jednom od jezika koji su u službenoj uporabi u Bosni i Hercegovini⁶⁰. Za vrijeme boravka na teritoriju Bosne i Hercegovine, stranac mora uz sebe imati putnu ispravu s kojom je ušao u Bosnu i Hercegovinu ili drugi identifikacioni dokument, odnosno potvrdu izdatu s ciljem dokazivanja ili potvrde identiteta i zakonitosti ulaska i boravka u Bosni i Hercegovini⁶¹.

Za pokretanje i vođenje postupka utvrđivanja identiteta stranaca u Bosni i Hercegovini nadležna je Služba za poslove sa strancima. Ako je postupak utvrđivanja identiteta stranaca, čiji identitet nije moguće odmah utvrditi ili postoje osnovi dvojbe u istinitost njegovih navoda o identitetu, započela Granična policija Bosne i Hercegovine ili policija, i ne može ga okončati u roku od šest sati o tomu obavještava Službu za poslove sa strancima. Stranac koji nema dokaze o identitetu dužan je Službi za poslove sa strancima očitovati se o svom identitetu, te dati biometrijske podatke. Stranac čiji se identitet ne može odmah utvrditi ili postoje osnovi dvojbe u istinitost njegovih navoda o identitetu ili se njegov identitet ne može sa sigurnošću utvrditi ni u roku od šest sati od dovođenja u službene prostorije stavlja se pod nadzor i može mu se izreći mjera protjerivanja iz Bosne i Hercegovine⁶².

Zakon o azilu

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 24. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 3. veljače 2016. godine, i na 14. sjednici Doma naroda, održanoj 9. veljače 2016. godine donijela je Zakon o azilu. Ovim Zakonom propisani su organi koji su nadležni za njegovo provođenje, načela, uvjete i postupak za odobravanje izbjegličkog statusa, statusa supsidijarne zaštite, prestanak i ukidanje izbjegličkog statusa i statusa supsidijarne zaštite, privremena zaštita, identifikacijski dokumenti, prava i obveze tražitelja azila, izbjeglica i stranaca pod supsidijarnom zaštitom kao i druga pitanja iz oblasti azila u Bosni i Hercegovini⁶³.

Prvi korak za strance u procesu ostvarivanja prava na azil jeste *iskazivanje namjere za traženje azila* u Bosni i Hercegovini. Namjeru za podnošenje zahtjeva za azil stranac može iskazati shodno članu 31. Zakona o azilu:

- Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine, na graničnom prijelazu ili
- Organizacionim jedinicama Službe za poslove sa strancima.

Ako stranac namjeru za podnošenje zahtjeva za azil iskaže na nekom od graničnih prijelaza, Granična policija Bosne i Hercegovine odmah obavještava mjesno nadležnu organizacionu jedinicu Službe koja je obvezna preuzeti stranca. Granična policija Bosne i Hercegovine ili organizaciona jedinica Službe kojoj je stranac iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil upoznaje stranca s postupkom traženja azila i njegovim pravima i obvezama.

Strancu koji iskaže namjeru za azil organizaciona jedinica Službe za poslove sa strancima izdaje potvrdu o iskazanoj namjeri, kojom određuje pravac kretanja u roku koji je potreban za dolazak u Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine radi osobnog podnošenja zahtjeva za azil. Organizaciona jedinica Službe za poslove sa strancima odmah po iskazivanju namjere Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine dostavlja primjerak potvrde o iskazanoj namjeri s

⁶⁰ Članak 12. (obveze nadležnih organa u postupku), Zakon o strancima.

⁶¹ Članak 13. (obveza nošenja i predočavanja dokaza o identitetu), Zakon o strancima.

⁶² Članak 14. (utvrđivanje identiteta), Zakon o strancima;

Institucija ombudsmana ne raspolaže podacima o broju osoba kiojima je izrečena mjera protjerivanja.

⁶³ Članak 1. (predmet Zakona), Zakon o azilu.

kopijama osobnih i drugih dokumenata stranca koji je iskazao namjeru, relevantnih za postupak azila.

Rok valjanosti potvrde o iskazanoj namjeri ne može biti duži od osam (8) dana osim u slučaju velikog broja istodobno iskazanih namjera za podnošenje zahtjeva za azil kada rok ne može biti duži od 14 dana⁶⁴. Organizaciona jedinica Službe za poslove sa strancima kojoj je namjera iskazana, prevozi podnositelja iskazane namjere do centra za prihvata i smještaj tražitelja azila.

Pojmovno određenje

Zakon o strancima i Zakon o azilu daje sljedeća terminološka određenja:

- a) **stranac** osoba koja nije državljanin Bosne i Hercegovine;
- b) **osoba bez državljanstva** stranac kojeg nijedna država sukladno domaćem zakonodavstvu ne smatra svojim državljaninom;

Prema Zakonu o azilu⁶⁵:

- a) **tražitelj azila** je stranac koji podnese zahtjev za azil o kojem nije donesena izvršna odluka u skladu s ovim zakonom;
- c) **azil** obuhvaća izbjeglički status i status supsidijarne zaštite, sukladno ovom zakonu;
- d) **izbjeglica** je stranac ili osoba bez državljanstva kojem je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine priznalo izbjeglički status u skladu s Konvencijom o statusu izbjeglica iz 1951. godine i Protokolom o statusu izbjeglica iz 1967. godine i ovim zakonom;
- e) **izbjeglički status** je status koji se priznaje na osnovu odluke nadležnog tijela o ispunjenju uvjeta iz članka 19. ovog zakona;
- f) **stranac pod supsidijarnom zaštitom** je stranac kojem je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine priznalo status supsidijarne zaštite, u skladu s ovim zakonom;
- g) **supsidijarna zaštita** je status koji se priznaje na osnovu odluke nadležnog tijela o ispunjenju uvjeta iz članka 22. ovog zakona;
- h) **privremena zaštita** je zaštita hitnog i privremenog karaktera koja se odobrava strancu u situacijama masovnog priliva, sukladno ovom zakonu;
- i) **stranac pod privremenom zaštitom** je državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva kojem je odobrena zaštita iz točke i) ovog članka;
- j) **masovni priliv** je dolazak velikog broja stranaca koji su napustili svoju zemlju podrijetla i ne mogu se u nju vratiti zbog oružanog sukoba ili sustavnog i općeg kršenja ljudskih prava;
- k) **maloljetnik** je stranac mlađi od 18 godina;
- l) **maloljetnik bez pratnje** je stranac mlađi od 18 godina (maloljetnik) koji je ušao u Bosnu i Hercegovinu ili koji je, nakon ulaska u Bosnu i Hercegovinu, ostao bez pratnje osobe starije od 18 godina (punoljetna osoba) koje je za maloljetnika odgovorno po zakonu ili punomoći, sve dok se ne stavi pod brigu takve osobe;
- m) **članom obitelji** tražitelja azila, izbjeglice, stranca pod supsidijarnom ili privremenom zaštitom smatraju se braćni ili izvanbraćni drug, maloljetno zajedničko dijete braćnih ili izvanbraćnih drugova, maloljetno dijete svakog od njih, njihovo maloljetno usvojeno

⁶⁴ Članak 32. (potvrda o iskazanoj namjeri), Zakon o azilu.

⁶⁵ Članak 2. (značenje izraza u Zakonu), Zakon o azilu.

dijete, maloljetno usvojeno dijete svakog od njih, pod uvjetom da nisu zasnovali vlastite obitelji, roditelji ili drugi zakonski zastupnik maloljetnika, punoljetna nevjenčana djeca azilanta, stranca pod supsidijarnom zaštitom ili stranca pod privremenom zaštitom koja zbog svog zdravstvenog stanja nisu u mogućnosti brinuti se za svoje potrebe, roditelj ili drugi zakonski zastupnik djeteta, srodnik prvog stupnja u ravnoj uzlaznoj liniji s kojim je živio u zajedničkom domaćinstvu, ako se utvrdi da ovisi od brige tražitelja, azilanta, stranca pod supsidijarnom zaštitom ili stranca pod privremenom zaštitom;

- n) **namjera za podnošenje zahtjeva za azil** (u daljnjem tekstu: namjera) je usmeno ili pismeno izražena volja osobe bez državljanstva za podnošenje zahtjeva sukladno članku 31. ovog zakona;
- o) **zahtjev za azil** je zahtjev koji podnosi stranac, a smatra se zahtjevom za priznavanje izbjegličkog statusa, ili statusa supsidijarne zaštite u Bosni i Hercegovini;
- p) **centar za prihvata i smještaj tražitelja azila** je specijalizirana ustanova namijenjena za zajednički prihvata i smještaj tražitelja azila.

II INSTITUCIONALNI MEHANIZMI

U ovom poglavlju su sadržane informacije o odgovornim institucijama nadležnim za postupanje u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini shodno odredbama Zakonu o strancima i Zakonu o azilu, kao i informacije o drugim subjektima koji djeluju u ovoj oblasti po drugim osnovama, kao što su sporazumi u drugi akti⁶⁶.

2.1. Nadležne institucije u Bosni i Hercegovini

Nadležne institucije u Bosni i Hercegovini, a prema članku 3. stav 1. Zakona o strancima su:

1. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine;
2. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine;
3. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine;
4. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine
5. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice
6. Služba za poslove sa strancima;
7. Granična policija Bosne i Hercegovine;
8. Ostala policijska tijela u BiH
9. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine
10. Druga nadležna tijela.

U odnosu na azil, lista nadležnih institucija je proširena Sudom Bosne i Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.⁶⁷

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine nadležno je za zaštitu međunarodnih granica, unutrašnjih graničnih prijelaza i reguliranje prometa na graničnim prijelazima Bosne i Hercegovine. Uređuje procedure i način organiziranja službe vezano uz kretanje i boravak stranaca u Bosni i Hercegovini. U svom sustavu posjeduje organizacijsku jedinicu za azil (Sektor za azil) i organizacijsku jedinicu za imigraciju (Sektor za imigracije).

Sektor za azil vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na izvršenje i sprovođenje politike i postupka azila u Bosni i Hercegovini, koordinira rad nadležnih organizacionih jedinica, vrši poslove koji se odnose na izradu prednacrti i nacrti zakona i podzakonskih akata iz ove oblasti, obezbjeđuje prihvata, smještaj i podršku tražitelja azila, prati stanje u svezi postizanja evropskih standarda u ovoj oblasti, vrši analizu i izvještavanje, kao i druge poslove koji po svojoj prirodi spadaju u nadležnost ovog sektora.⁶⁸

Ovaj sektor u svom sastavu ima 3 odsjeka:

- a) Odsjek za postupak azila;
- b) Odsjek za podršku i
- c) Odsjek za prihvata i program.

⁶⁶ Agencije Ujedinjenih naroda, međunarodne i domaće nevladine organizacije.

⁶⁷ Članak 3. Zakon o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

⁶⁸ <http://www.msb.gov.ba/onama/default.aspx?id=1673&langTag=bs-BA>

Sektor za azil, Služba za poslove sa strancima i Međunarodna organizacija za migracije potpisali su dana 15.08.2018. godine Sporazum o funkcioniranju i logističkoj podršci privremenog prihvatnog centra „Ušivak“⁶⁹. Ovim sporazumom se uređuje suradnja i međusobna pomoći u unaprjeđenju sustava upravljanja migracionom krizom, uključujući pitanja smještaja, ishrane, medicinskog zbrinjavanja izbjeglica i migranata, naknade troškova za komunalne usluge i održavanje infrastrukture, fizičkog obezbjeđenja imovine i osoba u Privremenom centru „Ušivak“.⁷⁰

Ovim sporazumom predviđene su obveze zainteresiranih strana, tako da će:

- Sektor za azil, sukladno svojim nadležnostima vršiti registriranje tražitelja azila u kancelarijama privremenog prihvatnog centra „Ušivak“;
- Služba za poslove sa strancima, vršiti koordinaciju u radu i upravljanje prihvatnim centrom, te izvršavati poslove i zadatke iz zakonom propisanih nadležnosti;
- Međunarodna organizacija za migracije, izvršiti građevinske i tehničke radove za stavljanje prihvatnog centra u funkciju do njegovog konačnog uspostavljanja.

Kada je riječ o registriranju tražitelja azila činjenica je da postoji problem vezan za stupanj ažurnosti u procesu registriranja, a s obzirom na kapacitete, tj. ljudske resurse kojima raspolaže Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, prvenstveno Sektor za azil⁷¹. Problem u procesu registriranja tražitelja azila javio se u trenutku kada se Bosna i Hercegovina suočila sa pojačanim migracijama, odnosno kada se našla na rutama aktualnih migracijskih tokova.

U Sektoru za azil je prisutan i problem prijema zahtjeva za registriranje, jer upućeni zahtjevi ne dolaze do Sektora iz razloga što Protokol Ministarstva sigurnosti nema ažurnost da registrira sve zaprimljene zahtjeve i iste uputi Sektoru na dalje postupanje. Ovi zahtjevi dulji period stoje u Protokolu Ministarstva sigurnosti. Očito da cjelokupan administrativni sustav obrade akata iz nadležnosti Sektora za azil nije funkcionalan i efikasan, naročito ako se uzme u obzir da na registriranju tražitelja azila rade isključivo dvije osobe, od kojih jednu plaća UNHCR.

Sektor za imigraciju vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na planiranje i sprovođenje politike u oblasti imigracije u Bosni i Hercegovini. Obavlja poslove koji se odnose na izradu prednacrti i nacrti zakona i podzakonskih akata iz ove oblasti, te prati stanje u svezi postizanja europskih standarda u ovoj oblasti. Realizira prihvrat državljanina Bosne i Hercegovine po sporazumima o readmisiji, vrši prihvrat i smještaj stranaca žrtava trgovine ljudima, analizu i izvještavanje kao i druge poslove i zadatke koji po svojoj prirodi spadaju u nadležnost ovog Sektora. Obavljanje poslova iz nadležnosti ovog Sektora raspoređeno je u dva Odsjeka:

- a) Odsjek za upravne poslove, propise i readmisiju;
- b) Odsjek za analitiku, strateško planiranje, nadzor i obuku.

Predstavnici Institucije ombudsmana⁷², dana 25.09.2018. godine, održali su sastanak u Sektoru za imigracije, Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine⁷³. Tijekom sastanka sa

⁶⁹ Dana 21.09.2018.godine, Ombudsmanka za ljudska prava Bosne i Hercegovine dr. Jasminka Džumhur, pomoćnica Ombudsmana Halilović Emina i suradnici posjetili su Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektor za azil. Tom prilikom obavljen je sastanak sa pomoćnikom ministra sigurnosti g. Baotić Marjanom koji je ukazao na važnost potpisanog sporazuma o razumijevanju između Sektora za azil, Službe za poslove sa strancima i Međunarodne organizacije za migracije.

⁷⁰ Privremeni prihvatni centra „Ušivak“ otvoren je 23.10.2018. godine.

⁷¹ Na sastanku održanom 21.09.2018. godine, u Sektoru za azil istaknuto je da samo dvije osobe rade na poslovima registriranja tražitelja azila na području čitave Bosne i Hercegovine.

⁷² Pomoćnica ombudsmana Emina Halilović, stručna suradnica Fatima Račić i suradnica na projektu Gorica Ilić.

predstavnicima Sektora za imigraciju istaknuto je da veliki problem za Bosnu i Hercegovinu predstavlja činjenica što ne postoje sporazumi o readmisiji sa zemljama MAGREB-a iz kojih dolazi veliki broj stranaca u okviru aktualnih migracijskih kretanja na teritoriju Bosne i Hercegovine. U cilju prevazilaženja ovog problema neophodno je poduzeti mjere na osiguranju efikasne primjene sporazuma o readmisiji koji postoje sa zemljama u regionu (Srbija i Crna Gora) sa čijih teritorija stranci ulaze na teritorij Bosne i Hercegovine u cilju povratka stranaca u zemlje iz kojih su ušli na prostor Bosne i Hercegovine. Osiguranje provođenja Sporazuma o readmisiji sa zemljama regiona trebalo bi biti prioritet. Prepoznata je i važnost jačanja suradnje Granične službe i Službe za poslove sa strancima.

Kada je riječ o stavljanju pod nadzor stranaca do trenutka napuštanja Bosne i Hercegovine, sukladno Zakonu o strancima postoje dvije vrste provođenja ove obveze. Jedna vrsta nadzora se odnosi na ograničavanje kretanja na određenom području ili mjestu uz obvezu javljanja organizacionoj jedinici Službe za poslove sa strancima ili policiji, a druga se odnosi na smještaj stranaca u Imigracioni centar.⁷⁴

U Sektoru za imigracije navedeno je da je donesen Akcioni plan kojim je, između ostalog, predviđeno formiranje kombiniranih centara za smještaj stranaca. Naime, sukladno Zakonu o strancima propisano je da država može uspostaviti *“druge specijalizirane ustanove za prihvata stranaca”*. Kombinirani centri bi se uspostavili na područjima koja su najviše izložena migracijskom pritisku. Ovi centri podrazumijevali bi okupljanje osoba koje su iskazale namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, tražitelje azila, ali i neregularne migrante kojima je ograničeno kretanje na područje ili mjesto u Bosni i Hercegovini. Navedeno je da je u proceduri izrada Pravilnika u svezi sa formiranjem kombiniranih centara.

Ministarstvo sigurnosti izdvaja sredstva kako bi se tijekom cijele godine obezbijedilo postojanje 30-40 mjesta za smještaj osoba koje su žrtve trgovine ljudima.

Služba za poslove sa strancima

Služba za poslove sa strancima (u daljem tekstu: Služba) kao upravna organizacija s operativnom samostalnošću u sustavu Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine je nositelj aktivnosti u rješavanju problematike imigracija. Služba kontrolira dolazak stranaca iz viznog režima u Bosnu i Hercegovinu kroz postupke ovjere pozivnih pisama, rješava o statusu stranaca u Bosni i Hercegovini kroz odobravanje ili odbijanje boravaka stranaca u zemlji, otkazu boravka, protjerivanju, stavljanju pod nadzor te prisilnom udaljenju stranaca iz zemlje.

Služba vrši neophodne bezbjedonosne provjere, prije odlučivanja kod postupka ovjere pozivnih pisama, provjere kod izdavanja prethodne suglasnosti za izdavanje vize tipa “D” i prije rješavanja zahtjeva za odobrenje privremenog i stalnog boravka. Vršanjem neophodnih bezbjedonosnih provjera u postupku ovjere pozivnih pisama, odnosno prije nego što stranac dođe u Bosnu i Hercegovinu, štiti se bezbjednosni sustav Bosne i Hercegovine.

Služba prikuplja podatke o svim vidovima neregularnih migracija i neregularnim migranatima, nadzire i kontroliše boravak stranaca kroz njihovu eventualnu zlouporabu i nezakonitost u korištenju boravka i eventualnom ugrožavanju javnog poretka ili nacionalne sigurnosti zemlje od

⁷³ Razgovor je obavljen sa pomoćnikom ministra Murvetom Džaferović i suradnicima

⁷⁴ Protiv rješenja o stavljanju stranca pod nadzor koji donosi Služba za poslove sa strancima u roku od tri dana može se podnijeti žalba Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine, s tim da žalba ne odlaže izvršenje rješenja. Također, ukoliko Ministarstvo u roku od tri dana ne ukinе rješenje o stavljanju pod nadzor u Imigracioni centar, ili po žalbi u navedenom roku uopće ne odluči, stranac može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine.

određenih kategorija stranaca⁷⁵. Služba ima terenske centre u: Sarajevu, Banja Luci, Mostaru, Tuzli, Zenici, Brčkom, Doboju, Istočnom Sarajevu, Bihaću, Travniku, Trebinju, Bijeljini, Livnu, Ljubuškom, Orašju i Goraždu.

Služba je u lipnju 2018. godine, uspostavila sustav za online registriranje boravka stranaca u Bosni i Hercegovini „e-stranac.ba“ čime se značajno ubrzao postupak registriranja stranaca⁷⁶. Također, Služba je uspostavila i biometrijski sustav registriranja stranaca na osnovu kojeg se može utvrditi broj registriranih stranaca, kao i broj onih koji su podnijeli zahtjev za azil.

Na osnovu sklopljenog Sporazuma o suradnji sa Sektorom za azil i Međunarodnom organizacijom za migracije, Služba će koordinirati rad i upravljanje privremenim prihvatnim centrom „Ušivak“. To znači da će izvršavati poslove i zadatke u okviru zakonom propisanih nadležnosti, a koje podrazumijevaju:

- vođenje evidencije o strancima,
- identifikiranje i uzimanje biometrijskih podataka,
- izdavanje potvrde o iskazanoj namjeri za azil u Bosni i Hercegovini,
- smještaj stranaca i osiguranje provođenja procedura propisanih Kućnim redom.

Granična policija Bosne i Hercegovine

Granična policija Bosne i Hercegovine upravna je organizacija u sustavu Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, s operativnom samostalnošću, osnovana radi obavljanja policijskih poslova u svezi s nadzorom i kontrolom prelaska granice Bosne i Hercegovine i drugih poslova propisanih zakonom. Granična kontrola obavlja se na 83 granična prijelaza, od kojih je 55 međunarodnih i 28 za pogranični saobraćaj. Strukturirana je u cilju osiguravanja koordinacije svih aktivnosti na centralnoj, regionalnoj i mjesnoj razini. Ima uspostavljenu organizacijsku strukturu u čijoj je nadležnosti otkrivanje i suprotstavljanje nezakonitim migracijama na središnjoj, regionalnoj i lokalnoj razini⁷⁷.

Državna agencija za istrage i zaštitu

Državna agencija za istrage i zaštitu je upravna organizacija u okviru Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Uspostavljena je zbog obavljanja policijskih poslova čija je nadležnost, između ostalog, sprječavanje, otkrivanje i dokazivanje kriminaliteta u svezi s trgovinom ljudima. Sjedište Državne agencije za istrage i zaštitu je u Istočnom Sarajevu, a u svome sustavu ima četiri regionalna ureda, i to: u Banja Luci, Tuzli, Mostaru i Sarajevu⁷⁸.

U organizacionoj strukturi Kriminalističko-istražnog odjela uspostavljen je i Odsjek za sprječavanje i otkrivanje organiziranog kriminala, kriminala u svezi sa trgovinom ljudima, opojnim drogama i ostalim krivičnim djelima čiji zadatak je sprječavanje, otkrivanje i istraživanje kriminaliteta u svezi s trgovinom ljudima, a koji također koordinira aktivnosti regionalnih ureda po ovoj problematici.

Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine

Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine poduzima određene nadležnosti u sustavu upravljanja migracijama u Bosni i Hercegovini, te u oblasti vizno-pasoških poslova vrši redovnu

⁷⁵ <http://sps.gov.ba/nadleznost/?lang=hr>

⁷⁶ sustav omogućava korištenje i takozvanih čitača pasoša, što znači da se samo skeniranjem putnih isprava može izvršiti popuna svih podataka u sustav, što ubrzava i olakšava kompletan proces.

⁷⁷ <http://www.granpol.gov.ba/Content/Read/13?title=Organizacija>

⁷⁸ <http://www.sipa.gov.ba/bs/o-nama/generalne-informacije>

analizu rada diplomatsko-konzularnih predstavništava Bosne i Hercegovine. Na osnovu praćenja migracijskih kretanja u Bosni i Hercegovini, s drugim nadležnim državnim tijelima i institucijama se poduzimaju radnje i aktivnosti u sprječavanju nezakonitih migracija i u upravljanju migracijskim procesima.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice u svom sastavu posjeduje **Sektor za izbjeglice, raseljene osobe i stambenu politiku** koji je nadležno je za ostvarivanje pristupa pravu na rad, zdravstvenu i socijalnu zaštitu i obrazovanje, smještaj kao i ostala prava propisana zakonodavstvom Bosne i Hercegovine. Sektor priprema prijedloge za utvrđivanje i unapređenje politike iz oblasti:

- izbjeglica iz Bosne i Hercegovine, raseljenih osoba u Bosni i Hercegovini, povratnika, kao i prava izbjeglica u Bosni i Hercegovini, stambene politike, te prati njihovo provođenje;
- priprema zakone, podzakonske akte i druge propise koji se odnose na izbjeglice, raseljene osobe i povratnike, prihvati i prava izbjeglica i stambenu politiku;
- sudjeluje u pripremi prijedloga sporazuma i protokola iz oblasti izbjeglica, raseljenih osoba, povratnika i stambene politike; brine se o primjeni istih;
- sarađuje sa domaćim i međunarodnim, vladinim i nevladinim organizacijama i institucijama i civilnim sektorom u oblasti djelokruga svoga rada...

Drugi sektor u sastavu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice je **Sektor za iseljenišvo** koji predlaže:

- utvrđivanje politike i sprovodi utvrđenu politiku u oblasti iseljenišva;
- daje primjedbe, prijedloge i sugestije u pripremi zakona, podzakonskih akata i drugih propisa iz ove oblasti;
- prati i predlaže zaključivanjem bilateralnih sporazuma iz oblasti od značaja za iseljenišvo;
- radi na redovnom informiranju bosanskohercegovačkog iseljenišva o stanju u Bosni i Hercegovini, a naročito o pitanjima od značaja za iseljenišvo;
- upoznaje nadležne organe u Bosni i Hercegovini sa problemima iseljenišva i prati rješavanje tih problema;
- obavlja poslove pružanja stručne pomoći iseljenim bosanskohercegovačkim građanima u ostvarivanju i zaštiti njihovih prava i surađuje sa resornim ministarstvima u rješavanju ovih pitanja...⁷⁹.

Predstavnici Institucije ombudsmana⁸⁰, dana 24.09.2018. godine, održali su sastanak u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice⁸¹ na kojem su prezentirane osnovne informacije o Izbjegličko-prihvatnom centru Salakovac (u daljem tekstu: Centar Salakovc) koji je podijeljen na dva dijela: Izbjegličko-prihvatni centar u Salakovcu sa kapacitetom od 224 mjesta koji postoji od 2000. godine i Readmisioni centar u Mostaru sa kapacitetom od 80-100 mjesta, koji je osnovan 2013. godine.

⁷⁹ http://www.mhrr.gov.ba/organizaciona_struktura/default.aspx?id=5&langTag=bs-BA

⁸⁰ Pomoćnica Ombudsmana Emina Halilović, stručna suradnica Fatima Račić, suradnica na projektu Gorica Ilić

⁸¹ Razgovor je obavljen sa šefom odjela gospodinom Lipjankić Medžidom.

Treći segment Centra Salakovac koji se odnosi na smještaj stranaca koji su iskazali namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i stranaca koji su tražitelji azila u Bosni i Hercegovini formiran je 2018. godine. U svibnju ove godine zbog velikog broja neregularnih migranata koji su se zatekli u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine je zatražilo da se dio prostora u Izbjegličkom centru osigura za prihvata ovih osoba⁸².

S tim u svezi, između Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine i Ministarstva za izbjeglice i ljudska prava Bosne i Hercegovine potpisan je Protokol o pravima i obvezama tijekom privremenog smještaja u Centar Salakovac i Readmisioni centar u Mostaru stranca koji je iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i stranca koji je tražitelj azila u Bosni i Hercegovini.

Readmisioni centar u Mostaru, koji postoji u okviru centra u Salakovcu, formiran je u cilju prihvata i zbrinjavanja građana Bosne i Hercegovine koji se vraćaju po osnovu Sporazuma o readmisiji. Zakonom o ministarstvima i drugim organima uprave u Bosni i Hercegovini⁸³ aktivnost prihvata i zbrinjavanja državljana Bosne i Hercegovine koji se vraćaju u Bosnu i Hercegovinu, po osnovu Sporazuma o readmisiji u nadležnosti je ovog Ministarstva.

Krajem 2015. godine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine usvojila su Strategiju za prihvata i integraciju državljana Bosne i Hercegovine koji se vraćaju po osnovu Sporazuma o readmisiji. Ovom strategijom, Bosna i Hercegovina se opredjelila da aktivno radi na uspostavi funkcionalnog sustava prihvata i integracije domaćih državljana koji se vraćaju po osnovu sporazuma o readmisiji. U sustav povratka uključena je 21 lokalna zajednica⁸⁴ u kojima su uspostavljeni lokalni readmisioni timovi⁸⁵ i doneseni lokalni akcioni planovi iz oblasti readmisije. Cilj uspostavljanja lokalnih readmisionih timova jeste da se omogući adekvatna pokrivenost na području Bosne i Hercegovine. Istaknuto je da suradnja sa timovima na području Republike Srpske bolje funkcionira iz razloga složenosti uređenja Federacije Bosne i Hercegovine.

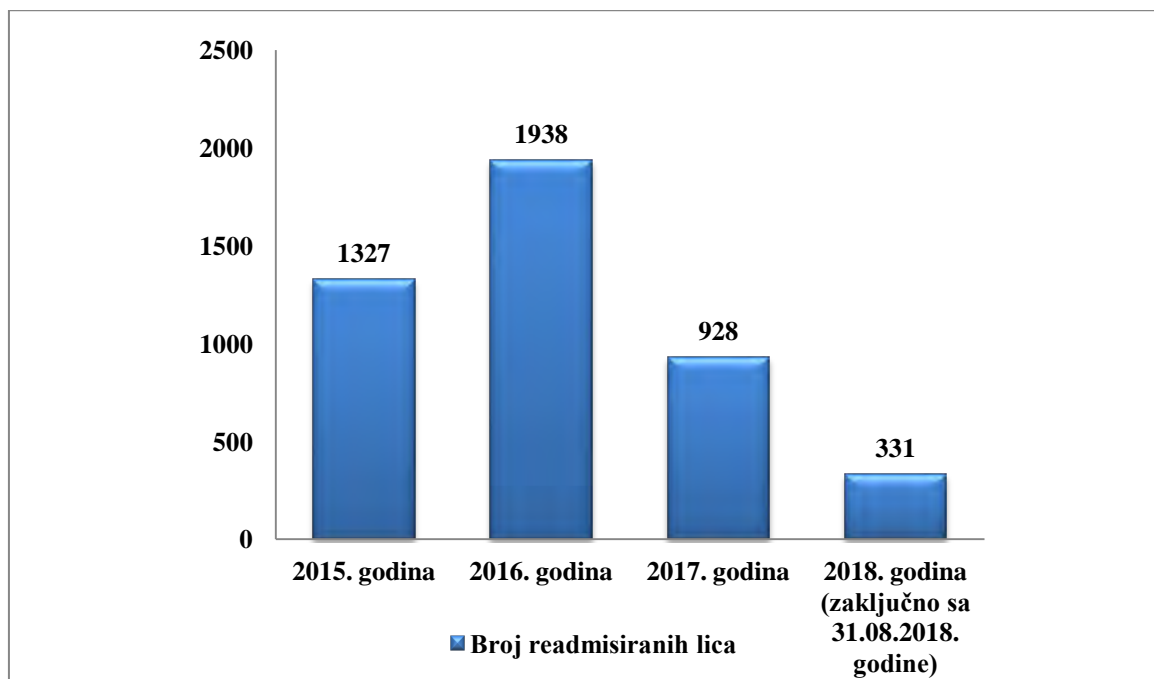
Usvojen je i potpisan *Protokol o suradnji u postupku prihvata, proprata i privremenog zbrinjavanja djece bez pratnje koja se vraćaju u Bosnu i Hercegovinu po osnovu Sporazuma o readmisiji* između Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i nadležnih institucija Kantona Sarajevo kojim je definiran privremeni prihvata, zbrinjavanje i smještaj maloljetnih osoba u Dom za djecu bez roditeljskog staranja Bjelave, do preuzimanja istih od mjesno nadležnih centara za socijalni rad.

⁸² Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 142. sjednici održanoj 15.05.2018. godine, razmotrilo je Informaciju s prijedlogom mjera koje se trebaju poduzeti u svezi sa problemom neregularnih migranata, te između ostalog, donijelo zaključak: „Zadužuju se nadležna tijela institucija Bosne i Hercegovine da u suradnji sa ostalim nadležnim tijelima u Bosni i Hercegovini hitno stave u funkciju sve raspoložive kapacitete u cilju adekvatnog prihvata, smještaja i zbrinjavanja migranata, naročito ranjivih kategorija, a u skladu s važećim zakonima Bosne i Hercegovine i prihvaćenim međunarodnim standardim, te da u roku od 48 sati organiziraju transfer i smještaj migranata koji su trenutačno bez adekvatnog smještaja.“

⁸³ Članak 12. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13, 9/16)

⁸⁴ Brčko distrikt Bosne i Hercegovine, Federacija Bosne i Hercegovine (Općina Stari Grad Sarajevo, Bosanski Petrovac, Tuzla, Goražde, Bihać, Zavidovići, Živinice, Mostar, Zenica i Bugojno), Republika Srpska (Općina Novi Grad, Foča, Bileća, Kotor Varoš, Kostajnica, Zvornik, Doboj, Prijedor, Bijeljina i Modriča)

⁸⁵ U sastav timova pored predstavnika lokalne administracije ulaze i predstavnici centara za socijalni rad, policijskih uprava, zavoda za zapošljavanje, te domova zdravlja.

Pregled realiziranih povrataka po osnovu sporazuma o readmisiji za protekli period

U cilju uspostave funkcionalnog sustava za pristup i razmjenu podataka i formiranje baze podataka koja se odnosi na povratnike po osnovu Sporazuma o readmisiji u dijelu koji se odnosi na mjesto prebivališta i mjesto rođenja, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka (IDEEAA) potpisali su Sporazum o stalnom pristupu podacima putem web servisa.

Treći segment Centra u Salakovcu odnosi se na smještaj stranaca koji su iskazali namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i stranaca koji su tražitelji azila u Bosni i Hercegovini. Pravni status ovog rješenja proizlazi iz Zaključka Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, temeljem kojeg je potpisan Protokol o pravima i obvezama privremenog smještaja koje je potpisalo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, u skladu sa kojim su Centar u Salakovcu i Readmisioni centar u Mostaru od 18.05.2018. godine, stavili na raspolaganje smještajne kapacitete za potrebe navedenih osoba, što je omogućilo smještaj 269 ovih osoba u ovaj Centar. U Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice navode da se trenutno provode aktivnosti kako bi se proračunska stavka Ministarstva koja je namijenjena za pomoć lokalnim zajednicama uključenim u sustav u iznosu od 150 000,00 KM preraspodijele na stavku koja se odnosi na osiguranje hrane i higijenskih potrepština korisnika Centra Salakovac.

Navedeno je da će se u narednom periodu, a imajući u vidu vremenske uvjete koji su karakteristični za zimski period, kao problem, pojaviti pitanje osiguravanja energenata⁸⁶, problem kontinuiranog snadbijevanja hranom i higijenskim potrepštinama, te problem pitanja **sekundarne i tercijarne** zdravstvene zaštite.

Kao jedan od problema navedeno je i pitanje rješavanja troškova zdravstvene zaštite za strane državljane koji su smješteni u privatnom smještaju.

⁸⁶ U trenutnim uvjetima mjesečni troškovi za električnu energiju iznose 3 500, 00-4 000, 00 KM, a očekuje se da će iznos istih u zimskom periodu iznositi oko 9 000, 00 KM.

Koordinacijsko tijelo za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini

Koordinacijsko tijelo za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Koordinacijsko tijelo) je uspostavljeno Odlukom o formiranju Koordinacijskog tijela za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini⁸⁷ kao stalno tijelo zaduženo za koordiniranje aktivnosti između nadležnih institucija koje se bave problematikom migracija i azila.

U sastav Koordinacijskog tijela imenovani su rukovodeći državni službenici iz Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine (Služba za poslove sa strancima, Granična policija Bosne i Hercegovine, Državna agencija za istrage i zaštitu, Sektor za imigraciju i Sektor za azil), Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine (Sektor za imigraciju i Sektor za izbjeglice, raseljene osobe, readmisiju i stambenu politiku) i Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine (Sektor za međunarodno-pravne i konzularne poslove), a za predsjednika Koordinacijskog tijela imenovan je zamjenik ministra sigurnosti.

Koordinacijsko tijelo za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini sagledava cjelokupnu situaciju u oblasti migracija i azila, potiče i osigurava interresornu suradnju između relevantnih institucija koje se bave poslovima migracije i azila, te vrši procjene budućih migracijskih kretanja i nadležnim institucijama predlaže mjere za unaprjeđenje migracijske politike. Nadležnost Koordinacionog tijela detaljno je definirana člankom 2. Odluke o formiranju Koordinacionog tijela za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini. Ovom Odlukom propisano je da Koordinacijsko tijelo putem Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine dostavlja godišnje Izvješće o radu Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od 60 dana od dana isteka kalendarske godine za koju se podnosi izvješće, a po potrebi može dostaviti i češće.

Koordinacijsko tijelo podnijelo je Vijeću ministara Bosne i Hercegovine „Izvješće o radu Koordinacijskog tijela zaključno sa 31.12.2017. godine“. Izvješće je koncipirano tako da u tabelama sadrži podatke o poduzetim aktivnostima čime se omogućava pregled procesa provođenja aktivnosti koje su predviđene Strategijom u oblasti imigracije i azila i Akcijskim planom za period od 2016. - 2020. godine⁸⁸.

Ured za besplatnu pravnu pomoć Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine

Shodno odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći na razini Bosne i Hercegovine besplatna pravna pomoć se pruža i u okviru Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. Člankom 7. navedenog zakona utvrđeno je da je nadležno tijelo za pružanje besplatne pravne pomoći pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine, Ured za pružanje besplatne pravne pomoći Bosne i Hercegovine, koji je unutarnja organizacijska jedinica u sastavu Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine.

Dakle, Ured ima ulogu u pružanju besplatne pravne pomoći i to samo u odnosu na postupke pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine. Ako se pogleda ustavna nadležnost ovih tijela, može se zaključiti da u odnosu na odlučivanje o pravima pojedinaca, postupanje je dominantno unutar Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Dodatna teškoća u ostvarivanju pravne pomoći je činjenica da Ured nije uspostavljen te da poslove pravne pomoći obavljaju upravni inspektori, kao dodatnu aktivnost i po ad hoc principu.

⁸⁷ „Službeni glasnik BiH“, broj 10/13 od 11.02.2013. godine, koja je stupila na snagu osmog dana od dana objavljivanja.

⁸⁸ Izvješće o radu Koordinacijskog tijela za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini zaključno sa 31.12.2017. godine pronaći na stranici Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine: <http://msb.gov.ba/dokumenti/strateski/Archive.aspx?pageIndex=1&langTag=bs-BA>

Azilantski centar Delijaš

Azilantski centar Delijaš⁸⁹ (u daljem tekstu: Azilantski centar), smješten je na području Općine Trnovo, približno devet (9) km udaljen od glavne ceste i 30 km od Sarajeva. Otvoren je u rujnu 2014. godine, sa kapacitetom od 154 mjesta. U Azilantskom centru trenutno su zaposlene 22 osobe, od kojih 14 uposlenika od strane Sektora za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine i osam (8) novouposlenih koje financira Visoki komesarijat Ujedinjenih naroda za izbjeglice.

Sastoji se od objekta za smještaj, prijavnice i zgrade za prvi prihvat tražitelja azila, restorana za ishranu, ambulante, upravne zgrade centra, igrališta, kotlovnice, vodne mreže i kaptaže za snadbijevanje centra vodom. Namijenjen je isključivo tražiteljima azila i međunarodne zaštite u Bosni i Hercegovini. U Azilantski centar mogu biti smješteni samo oni stranci koji su pokrenuli proceduru za dobijanje azila u Bosni i Hercegovini, a na granici mogu podnijeti zahtjev odnosno iskazati namjeru za azil.

Uprava Azilantskog centra posjeduje elektronsku bazu o registriranju korisnika te se u tu svrhu vrši fotografiranje i uzimanje otisaka prstiju tražitelja azila. Pristup bazi ima samo osoba koja vrši registriranje i na taj način je omogućena zaštita osobnih podataka. Ukoliko je potrebno pri registriranju se angažiraju i prevoditelji koje financira Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine.

U Azilantskom centru je uspostavljena knjiga evidencije ulazaka i izlazaka u objekat. Iako je Centar opremljen kuhinjom, a planirano je uposlenje profesionalnog kuhara, korisnici azila trenutno sami spremaju obroke⁹⁰.

Svi korisnici Azilantskog centra dobijaju pakete hrane/higijene i 30 KM kao mjesečnu participaciju za svježu hranu, a predstavnici uprave po potrebi ih voze u nabavku. Korisnicima Azilantskog centra osigurava se primarna zdravstvena skrb⁹¹. Doktor dolazi tri sata dnevno, ponedjeljkom i petkom, a svim drugim danima zdravstvene usluge pruža im Dom zdravlja Trnovo⁹². Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena angažirala je psihologa utorkom i četvrtkom, a po potrebi je moguć dolazak i drugim danima.

Tijekom posjeta utvrđeno je da Azilantski centar je obezbijeđen video-nadzorom, posjeduje samo dvije telefonske govornice, te da ne posjeduje dovoljan broj kontejnera za otpad. Iako je izgrađen po standardima EU, Azilantski centar nije prilagođen osobama sa invaliditetom, s obzirom na to da nije obezbijeđen adekvatan prilaz centru i njegovim smještajnim kapacitetima.

U cilju praćenja stanja u oblasti migracija predstavnici Institucije ombudsmana ponovno su dana 18.09.2018. godine, posjetili Azilantski centar i tom prilikom konstatirali da je u trenutku ove posjete bilo smješteno⁹³ duplo manje korisnika u odnosu na prvi posjet. Na dan posjeta u Azilantskom centru zatečeno je 46 osoba, od toga deset (10) osoba ženskog spola, od čega je šest (6) djevojčica. Zatečeno je pet (5) obitelji koje su smještene u Azilantski centar i to tri (3) iz Sirije i dvije (2) iz Irana.

⁸⁹ Posjet predstavnika Institucije ombudsmana obavljen dana 04.04.2018. godine.

⁹⁰ Na dan posjete, u Azilantskom centru boravilo 107 korisnika, a u ožujku 2018. godine najzastupljeniji korisnici dolazili su iz Pakistana, Libije, Irana i Sirije.

⁹¹ Vidi, primarna zdravstvena skrb

⁹² Predstavnici uprave istaknuli da je potpisan ugovor sa Domom zdravlja Kantona Sarajevo tako da korisnici Azilantskog centra mogu koristiti sve zdravstvene usluge.

⁹³ Na dan posjeta, u Azilantskom centru boravilo 46 korisnika od toga broja, 5 obitelji, odnosno 10 žena (6 žena i 4 djevojčice)

Prema prezentiranim podacima najveći broj smještenih korisnika je iz Irana, Sirije, Iraka, Turske. U razgovoru, upravnik Azilanskog centra je istaknuo problem što i dalje značajan broj smještenih korisnika još uvijek nije registriran, a prema njegovim saznanjima razlog je nedostatak zaposlenih ljudi (trenutno dvoje zaposlenih) koji rade na poslovima registriranja u Sektoru za azil, Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Naime, trenutno zaposleni, koji vrše registriranje stranaca u Bosni i Hercegovini ne mogu obraditi sve zahtjeve na vrijeme pa se na proces registriranja čeka i do tri (3) mjeseca. Upravo, iz tog razloga, često se dešava, da zbog dugotrajnog postupka registriranja korisnici napuste Azilanski centar, a da pri tomu ne uđu u proces registriranja.

Prilikom obilaska kompleksa Azilantskog centra obavljen je razgovor sa nekoliko korisnika koji su bili zainteresirani da podijele dojmove o boravku. Prema njihovom mišljenju najveći problem je što u ovom centru nemaju internet, tako da ukoliko žele da obave telefonski poziv sa članovima obitelji moraju Azilantski centar napustiti i otići u Općinu Trnovo gdje je najbliža internet veza. U razgovoru korisnici su istaknuli da su zadovoljni uvjetima smještaja, a prilikom obilaska neki su zatečeni u sportskim aktivnostima, dok su drugi samoinicijativno pripremali hranu, po vlastitoj želji.

Opći dojam nakon obilaska ovog kompleksa jeste da su prostorije Azilantskog centra čiste, uredne i da se vodi računa o higijeni. Pohvalno je da je opremljena i posebna prostorija za igru i smještaj djece, dječija igraonica a naročito ako se uzme u obzir da u ovom centru borave i obitelji sa djecom. Također, u okviru Centra, dva puta tjedno, se održava i tečaj jezika. Predstavnici udruženja „Vaša prava“ dva puta tjedno dolaze u Azilantski centar i pružaju pravnu pomoć korisnicima Centra.

Imigracioni centar Istočno Sarajevo

Predstavnici Institucije ombudsmana su dana 05.04.2018. godine, posjetili Imigracioni centar u Istočnom Sarajevu⁹⁴, kako bi se utvrdilo stvarno stanje položaja korisnika smještenih u Imigracionom centru, kao i aspekti kapaciteta institucije koja treba da osigura prava svojim korisnicima.

Imigracioni centar u Istočnom Sarajevu je uspostavljen u sustavu Službe za poslove sa strancima i otvoren je u srpnju 2008. godine. Radi se o specijaliziranoj ustanovi za prihvata i smještaj stranaca kojima je odlukom nadležnog organa u Bosni i Hercegovini određena mjera stavljanja pod nadzor u skladu sa Zakonom o strancima.

U Imigracionom centru trenutno je zaposleno 46 ovlaštenih osoba, a u civilnom sektoru je zaposleno 11 osoba, te je u odnosu na period 2007. godine, smanjen broj zaposlenih za 12 osoba iz razloga odlaska u mirovinu, pronaska novog zaposlenja ili smrti. Uprava Imigracionog centra zatražila je od Vijeća ministara Bosne i Hercegovine 20 novih radnih mjesta, ali zahtjevu nije udovoljeno zbog moratorija na zapošljavanje.

Kapaciteti Imigracionog centra su oko 100 mjesta, od čega muški paviljon 80 ležaja, ženski paviljon 15 ležaja i dva obiteljska paviljona u koje je moguće smjestiti dvije obitelji⁹⁵.

⁹⁴ Imigracioni centar su posjetili ombudsmanka BiH dr. Jasminka Džumhur, pomoćnica ombudsmana Emina Halilović, te stručni suradnici Fatima Račić i Damir Perić, te obavili razgovor sa vršiteljem dužnosti upravnika Vladislavom Žuža i Murisom Selimovićem.

⁹⁵ Predstavnici uprave Imigracionog centra prilikom posjete predstavnika Institucije ombudsmana objasnili su proceduru postupanja sa djecom. Prema dobijenim informacijama, djeca se u Imigracionom centru ne zadržavaju duže od 24 sata tj. najčešće samo prenoće. Ovu mogućnost im pruža Zakon o strancima u Bosni i Hercegovini u iznimnim slučajevima i na najkraći mogući načini, situacija je jednostavna ako imaju svu potrebnu dokumentaciju, a ono što je podložno dokazivanju identiteta i dužem trajanju postupka ta djeca ne borave u imigracionom centru. Službenici Imigracionog centra na terenu traže dobrovoljnu

U Imigracionom centru u 2016. godini, je boravilo 280 osoba, u 2017. godini 834 osobe, a za period siječanj-ožujak 2018. godine oko 250 osoba. Na dan posjeta, u Imigracionom centru se nalazio i određeni broj korisnika, kojima se, pod određenim uvjetima utvrđenim zakonom, može ograničiti kretanje. Najčešće se radi o osobama čiji se identitet ne može utvrditi. Na vrijeme zadržavanja u Imigracionom centru najviše utječe utvrđivanje identiteta korisnika, s obzirom na to da je veliki broj osoba koje se smještaju u Imigracioni centar bez identifikacionih dokumenata, a otežavajuća okolnost je očitovanje o identitetu, za koje se ispostavi da je lažno, što dodatno produžava vrijeme boravka u Imigracionom centru. Također, određeni broj korisnika tijekom boravka u Imigracionom centru podnese zahtjev za međunarodnom zaštitom (azil), čime se onemogućava povratak u matične zemlje, što također produžava boravak u Imigracionom centru. Neke od osoba koje su smještene u Imigracioni centar ne žele da se vrate u svoje države podrijetla, a prema riječima nadležnih u Imigracionom centru.

Osobama smještenim u Imigracionom centru omogućen je pristup primarnoj zdravstvenoj zaštiti u lokalnom Domu zdravlja u Istočnom Sarajevu. Sekundarna zdravstvena skrb im se pruža u bolnici u Kasindolu, a tek ukoliko se ne može obezbijediti ovaj vid zdravstvene skrbi u bolnici u Kasindolu, zdravstvena usluga će se obezbijediti na Sveučilišnom kliničkom centru u Sarajevu. Prilikom prihvata osoba, sve dobivaju jedan set higijenskih potrepština, odjeće i obuće. U roku od 24 sata obavlja se prvi liječnički pregled i eventualni medicinski tretman, te se po svim uputama liječnika odmah postupa. Također im je obezbijedena adekvatna ishrana. Doručak i večera se spremaju u Imigracionom centru, a ručak se dostavlja svakodnevno iz Službe za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine.

U cilju praćenja stanja u oblasti migracija predstavnici Institucije ombudsmana ponovno su 17.09.2018. godine posjetili⁹⁶ Imigracioni centar u kojem je u trenutku posjete boravilo 70 osoba od toga samo pet (5) žena dok su ostalo muškarci. Najveći broj smještenih korisnika dolazi iz Irana, Pakistana, Turske, Alžira, Maroka, Tunisa, a često se dešava da je velikom broju ovih osoba teško utvrditi identitet jer dolaze bez identifikacionih dokumenata. Također, značajan broj smještenih korisnika su učinitelji različitih (lakših) krivičnih djela, kao i ovisnici od narkotičkih sredstava (ovisni o psihoaktivnim supstancama). Međutim, kako su istaknuli u Imigracionom sredstvu, postoji dvojba da neke osobe koja borave u Imigracionom centru „*stvaraju kanale za izlazak ljudi/migranata iz Bosne i Hercegovine*“. Njihova ovisnost i poseban tretman koji se mora primjenjivati prema takvim osobama otežava njihov boravak u Imigracionom centru i

suglasnost kako bi i dijete bilo smješteno u Imigracioni centar, da se obitelj ne bi razdvajala. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine ima potpisan protokol o suradnji sa nevladinim organizacijama Međunarodni fond solidarnosti EMMAUS i „Medica“ Zenica, koje preuzimaju brigu o djeci bez pratnje, ili u slučajevima kada su i majka i dijete žrtve trgovine ljudima. Dijete koje je sa roditeljima ilegalno ušlo u Bosnu i Hercegovinu smješta se zajedno sa roditeljima ili u Imigracioni centar ili na drugo mjesto koje im nadležna služba odredi, a dijete koje u zemlju uđe ilegalno bez pratnje, Služba za poslove sa strancima će, po jasno utvrđenoj proceduri, zbrinuti u sigurnu kuću udruženja „Međunarodni fond solidarnosti EMMAUS“ u Klokotnici. Za ovu djecu Centar za socijalni rad u mjestu gdje je dijete pronađeno, imenuje privremenog staratelja, koji brine o pravima djeteta sve do trenutka kada se dijete smjesti u sigurnu kuću, kada se imenuje novi privremeni staratelj iz Centra za socijalni rad u mjestu gdje se nalazi sigurna kuća. Centri za socijalni rad su uključeni od prvog kontakta maloljetnika bez pratnje sa Službom za poslove sa strancima u bilo kojem terenskom centru. Ključna stvar je da se maloljetnik ili osoba koja je u stanju socijalne potrebe blagovremeno i adekvatno zbrine. Predstavnici Centra za socijalni rad zajedno sa inspektorom za strance dolaze i sprovode dijete u smještaju MFS-EMMAUS, jer je to trenutno jedina opcija za smještaj djece stranaca u Bosni i Hercegovini. Tada socijalna pomoć za dijete stranca pada na Centar za socijalni rad. Doboj Istok i oni su od tog momenta smještaja djeteta uključeni sve do njegove predaje u zemlju podrijetla tijekom cijelog procesa. Dalje se nastoji utvrditi tačan identitet djeteta kako bi se moglo stupiti u kontakt sa Centrom za socijalni rad iz mjesta prebivališta (zemlje podrijetla djeteta) odakle je dijete stiglo u Bosnu i Hercegovinu.

⁹⁶ Posjet predstavnika Institucije ombudsmana izvršena dana 17. 09. 2018. godine (Ombudsmanka Bosne i Hercegovine dr. Jasminka Džumhur, pomoćnice Ombudsmana Emina Halilović i Aleksandra Marin Diklić, stručna savjetnica Dejana Kozomara, stručni suadnici Fatima Račić i Miroslav Milovuk, te suradnica na projektu, Gorica Ilić).

iziskuje dodatna novčana sredstava radi obezbjeđivanja dovoljne količine potrebitih lijekova, odnosno metadonske terapije.

U radu Imigracionog centra kao problem je istaknut nedostatak prevoditelja što otežava komunikaciju sa smještenim korisnicima, a u odnosu na raniji posjet pohvalno je što bi, prema navodima uprave, u narednom periodu trebalo da budu zaposlena četiri nova radnika u Službi obezbjeđenja, te će na taj način ova služba biti dodatno ojačana, a što je neophodno uzimajući u obzir profile korisnika (ovisnici od narkotičkih sredstava, počinitelji krivičnih djela) koji su u najvećoj mjeri smješteni u ovom centru.

Kao problem istaknuta je činjenica da sa pojedinim državama iz kojih stranci dolaze ne postoje sporazumi o readmisiji, te je nemoguće izvršiti vraćanje ovih osoba u zemlju podrijetla. Ovo se, prije svega, odnosi na zemlje sa sjevera Afrike. Kako su istaknuli u Imigracionom centru, registrirano je dosta obitelji iz Irana, s obzirom na to da državljanima Irana nije duži period bila potrebna viza za ulazak u Srbiju, a oni su potom prelazili u Bosnu i Hercegovinu, kako bi se „domogli“ zapadne Europe. Također, nadležni u Imigracionom centru svakodnevno kontaktiraju iz Terenskog centra Službe za poslove sa strancima u Bihaću, jer postoje različiti problemi i izazovi na terenu. Neke „najgore i goruće probleme“ su riješili na način da su neregularne migrante sa područja Unsko-sanskog kantona smjestili u Imigracioni centar (20 migranata), a prema uputama i rješenjima ministra sigurnosti Bosne i Hercegovine. Državljanima Turske, naročito obitelji, ne zadržavaju se dugo, samo do deportacije, te navode da su zadovoljni suradnjom sa Turskom.

Prilikom obilaska kompleksa Imigracionog centra obavljen je razgovor sa korisnicima koji su isticali svoje probleme i nezadovoljstvo. U Instituciji Ombudsmana registrirana su dva predmeta Ž-BL-05-783/18 i Ž-BL-05-784/18 i u tijeku su postupci istraživanja.

Izbjegličko-prihvatni centar Salakovac

Centar Salakovac udaljen je oko 15 km od Grada Mostara, osnovan je 2000. godine i prvobitno je služio isključivo za smještaj izbjeglih i raseljenih osoba u Bosni i Hercegovini. U svibnju ove godine zbog velikog broja neregularnih migranata koji su se zatekli u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine je zatražilo da se dio prostora u Izbjegličkom centru osigura za prihvata ovih lica⁹⁷. Uzimajući u obzir potrebu da se ovim osobama omogući nesmetan pristup pravima definiranim domaćim zakonima i međunarodnim standardima, ali i istodobno osiguraju potrebni smještajni kapaciteti, između Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine potpisan je *Protokol o pravima i obvezama tijekom privremenog smještaja u Izbjegličko-prihvatnom centru „Salakovac i Readmisionom centru u Mostaru stranca koji je iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i tražitelja azila u Bosni i Hercegovini*.

Ovim dokumentom zorno su definirane obveze i odgovornosti ova dva ministarstava kao potpisnika Protokola, u postupku smještaja stranca koji je iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i tražitelja azila, zatim prestanak prava na privremeni smještaj korisnika, način razmjene podataka i međusobna suradnja, kao i pitanje zaštite osobnih podataka.

⁹⁷ Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 142. sjednici održanoj 15.05.2018. godine, razmotrilo je Informaciju s prijedlogom mjera koje se trebaju poduzeti u svezi sa problemom neregularnih migranata, te između ostalog, donijelo zaključak: „Zadužuju se nadležna tijela institucija Bosne i Hercegovine da u suradnji sa ostalim nadležnim tijelima u Bosni i Hercegovini žurno stave u funkciju sve raspoložive kapacitete u cilju adekvatnog prihvata, smještaja i zbrinjavanja migranata, naročito ranjivih kategorija, a sukladno važećim zakonima Bosne i Hercegovine i prihvaćenim međunarodnim standardima, te da u roku od 48 sati organiziraju transfer i smještaj migranata koji su trenutačno bez adekvatnog smještaja.“

Sukladno odredbama ovog Protokola, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine u obvezi je da korisniku koji je iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i tražitelju azila osigura jednake uvjete smještaja koji podrazumijevaju pokrivanje režijskih troškova, troškova ishrane, higijenskih potrepština i higijenu prostora, dok je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine u obvezi da osigura uvjete za adekvatan pristup i ostvarivanje primarne zdravstvene zaštite.

Centar Salakovac se sastoji od osam baraka, a trenutno je sedam stavljeno na raspolaganje za smještaj stranaca koji su iskazali namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i tražitelja azila u Bosni i Hercegovini, dok su u jednoj, koja je fizički odvojena od ostalih, smještene izbjegle osobe. Sobe za spavanje su trokrevetne, a kupatila su odvojena za žene i muškarce. U barakama se nalaze električni štednjak i hladnjak koji su na raspolaganju korisnicima.

Na dan posjeta⁹⁸ u Centru Salakovac boravila su 133 korisnika, od tog broja ukupno je 58 djece⁹⁹, a spolna struktura je 69 muškaraca i 64 žene. U ovom centru borave uglavnom obitelji sa djecom. Prema dobivenim podacima najveći broj korisnika, odnosno stranaca koji su iskazali namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i tražitelja azila u Bosni i Hercegovini je iz Irana, Afganistana, Iraka, Sirije i Pakistana. Prema riječima direktora Izbjegličkog centra, svi korisnici smješteni u Imigracionom centru su izrazili namjeru za azil, izuzev jedne osobe.

Na dan posjete 30 korisnika Centra je posjedovalo azilantske kartone, a 102 korisnika su imali potvrde o iskazanoj namjeri podnošenja zahtjeva za azil. Potvrde o iskazanoj namjeri većine korisnika su istekle (od ukupnog broja osoba koje su posjedovale potvrde o iskazanoj namjeri, iste su na dan posjeta bile važeće za osam osoba¹⁰⁰), dok je rok važenja azilantskih kartona istekao sa danom 14. 09. 2018. godine.

U razgovoru direktor Centra Salakovac navodi problem velikog broja neregistriranih korisnika, ukazujući da je od svibnja ove godine, kada je donesena odluka o prihvatu navedenih lica, predstavnik Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, Sektora za azil, samo jednom, i to dva dana bio prisutan u ovom centru, iako je od početka funkcioniranja do dana posjeta kroz ovaj centar, prema podacima sa kojima raspolaže, prošlo preko 700 korisnika. Prema njegovim saznanjima, dva radnika ovog sektora za azil su u posljednje vrijeme u većoj mjeri prisutni u Unsko-sanskom kantonu zbog velikog broja neregularnih migranata koji se nalaze u tom području.

Prema dobijenim informacijama, troškove primarne zdravstvene zaštite korisnika snosi Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, kako je to definirano i potpisanim Protokolom, na način da zdravstvenu zaštitu osigurava Dom zdravlja u Mostaru sa kojim je potpisan ugovor. Također, dva puta tjedno služba Hitne pomoći dolazi u Izbjeglički centar i vrši pregled novopristiglih stranaca. Troškove sekundarne zdravstvene zaštite snosi UNHCR preko Fondacije Bosanskohercegovačka inicijativa žena, dok potrebne lijekove Izbjeglički centar nabavlja u

⁹⁸ Posjet predstavnika Institucije Ombudsmana obavljen dana 19. 09. 2018. godine, kojom prilikom je obavljen razgovor sa direktorom Izbjegličkog centra g. Edinom Denjom

⁹⁹ Starosna struktura djece na dan posjeta: 0-4 godine – 17 djece; 4-10 godina – 29 djece; 10-16 godina – 12 djece.

¹⁰⁰ Potvrde o iskazanoj namjeri podnošenja zahtjeva za azil za pet osoba ističu dana 28.09.2018. godine, a za tri osobe dana 30.09.2018. godine.

Sarajevu dva puta tjedno i ima ih dovoljno na raspolaganju. U svibnju, kada je počeo prihvati, aktivisti Crvenog krsta su pregledali sve pristigle korisnike, konstatirali njihovo opće zdravstveno stanje, te osigurali zdravstveno zbrinjavanje onih koji su imali simptome nekih zaraznih bolesti. Također, korisnici su pregledani od strane psihijatra i psihologa, dok je Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena angažirala pedijatra koji je pregledao i vakcinisao djecu. Kako je direktor Izbjegličkog centra istaknuo prilikom posjete, u pružanju usluga zdravstvene skrbi nema nikakvih problema.

Centar Salakovac trenutno na raspolaganju ima samo jedno vozilo koje je osiguralo Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, koje koristi i za prijevoz korisnika u određenim situacijama, te bi im od iznimnog značaja bila nabavka ili donacija još jednog vozila.

Što se tiče ishrane, Crveni križ obezbjeđuje potrebnu hranu, voće, dnevno jedno kuhano jelo, kao i potrebne higijenske potrepštine. Prilikom smještaja u Centar Salakovac, korisnici dobiju paket sa neophodnim higijenskim potrepštinama, a nakon toga higijena se dijeli jednom mjesečno. Prema tvrdnjama direktora Centar Salakovac ima osiguranu dovoljnu količinu hrane do kraja godine. Što se tiče odjeće – odjeća je osigurana kroz darivanja građana, a direktor Centra izražava nadu da će obuća biti obezbjeđena kroz dodatne donacije, s obzirom na vremenske uvjete i činjenicu da dolazi zima.

Higijena unutar kompleksa održava se na način da tri higijeničara obilaze obekte i kontroliraju čistoću, te je sukladno ovoj obvezi donesen i kućni red (pravila) o higijeni kojim su definirane obveze smještenih obitelji. Predstavnici Institucije ombudsmana prilikom posjeta prostorija u kojima su smješteni korisnici zapažaju da bi bilo potrebno i poželjno u većoj mjeri posvetiti pozornost održavanju čistoće prostorija, naročito uzimajući u obzir da je u ovim prostorijama smješten veliki broj djece.

Stranci koji su iskazali namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i tražitelji azila u Bosni i Hercegovini smješteni u Centar Salakovac imaju slobodu kretanja, s tim da su prema Pravilniku o kućnom redu dužni da se vrate do 22 sata. Vanjski dijelovi ovog objekta pokriveni su video-nadzorom. Važeći pravilnici centra istaknuti na ulaznim vratima objekata, prevedeni na jezike korisnika, tako da svi imaju mogućnost da se upoznaju sa svojim pravima i obavezama. Prevoditelje obezbjeđuje Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena, a u razgovoru je istaknuta potreba dodatnog angažiranja prevoditelja.

U pogledu radno-okupacionog dijela veliku ulogu i značaj imaju predstavnici nevladinih organizacija koji svakodnevno dolaze i borave u ovom centru osmišljavajući i provodeći edukativne i sportske aktivnosti za korisnike. U prvom redu tu je Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena koji svakodnevno boravi u Centru i u sklopu svojih aktivnosti vrše opismenjavanje korisnika i organiziraju učenje jezika. Organizacija World Vision opremila je jednu prostoriju za djecu, u kojoj se nalaze igračke, potreban materijal za učenje a njezini predstavnici svaki radni dan su prisutni i rade sa djecom. Uloga ovih aktivista, koji sa djecom rade u grupama formiranim u skladu sa uzrastom djece, podrazumijeva provođenje aktivnosti u cilju jezičkog približavanja i razvijanja socijalnih vještina djece. Formiranje „Kutka za djecu“ je od naročitog značaja ukoliko se uzme u obzir da ova djeca nisu dio predškolskog, niti obrazovnog sustava, te da im je to jedina aktivnost.

Aktivisti organizacije World Vision angažirani su po ugovoru o djelu, a direktni kontakt sa djecom kroz radionicu ostvaruju pedagog, psiholog i socijalna radnica. Za potrebe adekvatnog realiziranja aktivnosti angažirali su i dva prevoditelja (farski i arapski jezik). Predstavnici nevladine organizacije „Vaša prava“ u Centar Salakovac dolaze svaki dan i korisnicima pružaju neophodnu pravnu pomoć.

Kada je riječ o licima zaposlenim u Centru Salakovac, a kojih ukupno ima 18, svi su angažirani po osnovu ugovora o djelu. Od ukupnog broja uposlenih, četiri (4) zaposlena financira Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, dok za ostale, novčana sredstva osigurava UNHCR. Pripadnici Službe obezbjeđenja imaju potrebne certifikate za obavljanje ovog posla, a po dva stražara su dežurna na prijavnici po 24 sata.

2.2.Ostali subjekti

U oblasti migracija i azila u Bosni i Hercegovini djeluju agencije Ujedinjenih naroda¹⁰¹, te određeni broj nevladinih organizacija, a na bazi sporazuma o suradnji potpisanih sa Ministarstvom sigurnosti, Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice ili UN agencijama¹⁰².

Međunarodna organizacija za migracije

Međunarodna organizacija za migracije (u daljem tekstu: IOM) djeluje s partnerima u međunarodnoj zajednici da asistira u odgovoru na rastuće operativne izazove u upravljanju migracijama, poboljša razumijevanje migracionih pitanja, te potiče socijalni i ekonomski razvoj kroz migracije.¹⁰³ U Bosni i Hercegovini, IOM timovi za zaštitu i pomoć migrantima financirani su kroz projekat Američkog biroa za izbjeglice i migracije stanovništva, „Jačanje kapaciteta i mehanizama za identifikaciju i zaštitu ranjivih kategorija migranata u regionu Zapadnog Balkana“. Timovi doprinose u popunjavanju prazanina i jačanju kapaciteta sudionika u procesu migracija u Bosni i Hercegovini, kako bi podržali i pratili situaciju sa ranjivim kategorijama ovih lica, te kako bi im na terenu pružili pomoć u koordinaciji sa vladinim akterima. Timovi pružaju pomoć po zahtjevu Službe za poslove sa strancima ili adresiraju zahtjeve koji su direktno pristigli IOM-u od strane drugih aktera ovog procesa.¹⁰⁴

Dana 25.07.2018. godine, Razvojna banka Vijeća Europe (CEB) dodijelila je iz Fonda za izbjeglice i migrante IOM-u grant u iznosu od milion eura. Grant je namjenjen da služi kao podrška Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine, a istodobno omogućava IOM-u da pruži

¹⁰¹ Međunarodna organizacija za migracije, Visoki komesarijat za izbjeglice.

¹⁰² Međunarodni forum solidarnosti, MFS-EMMAUS, Vaša prava i Bosanska inicijativa žena.

¹⁰³ Informacija dostavljena od strane Međunarodne organizacije za migracije, e-mail od 14.05.2018. godine.

¹⁰⁴ Mobilni timovi su odgovorni za osiguranje potrebne pomoći i zaštite migranata koji su u stanju potrebe. Ovo uključuje: sekundarni pregled novopridošlih migranata kako bi se procijenila njihova ranjivost, kao i potrebe za direktnu pomoć; osiguranje direktne pomoći kroz PRM- podržan od strane Fonda za hitnu i direktnu pomoć; upućivanje na relevantne institucije i agencije za medicinsku zaštitu; siguran prijevoz ranjivih kategorija migranata do Službe za poslove sa strancima; usluge prevođenja; usluge psihosocijalne anamneze; sprovođenje anketa kako bi se prikupili podaci vezano za migracije, kroz IOM-ovu Matricu za praćenje pomaka (započeto u 2018. godini);

- pomoć u dobrovoljnom povratku i spajanju obitelji (AVRR), organiziranje informativnih i savjetodavnih sesija i druge aktivnosti vezane za AVRR;
- kontinuirano praćenje kretanja migrantskih trendova, posebno povezanih za ranjivost migranata i potrebe za pomoć ranjivim kategorijama migranata;
- koordinacija sa drugim sudionicima koji osiguravaju direktnu pomoć migrantima i tražiteljima azila u BiH, uključujući i lokalne nevladine organizacije i druge međunarodne organizacije¹⁰⁴.

odgovor na trenutnu situaciju koja je posljedica velikog priliva neregularnih migranata i tražitelja azila od kraja 2017. i početka 2018. godine. Predviđeno je da IOM preuzme obvezu obnove i opremanja postojećih objekata na terenu¹⁰⁵, kao i nabavku kontejnera/šatora za spavanje, sanitarnih postrojenja i materijala za smještaj oko 400 osoba. Inicijalno, ovim grantom omogućava se uspostava Privremenog prihvatnog centra „Ušivak“ na bazi „kontejnerskog“ modela¹⁰⁶.

Visoki komesarijat Ujedinjenih naroda za izbjeglice

Visoki komesarijat Ujedinjenih naroda za izbjeglice (u daljem tekstu: UNHCR) je ovlašten od strane Ujedinjenih naroda da vodi i koordinira međunarodne aktivnosti po pitanju zaštite izbjeglica i rješavanja izbjegličkih pitanja širom svijeta. UNHCR je u Bosni i Hercegovini prisutan još od 1992. godine na zahtjev Generalnog sekretara UN-a. Sporazum o suradnji sa Bosnom i Hercegovinom zaključen je u ožujku 1994. godine, u sporazumu je određena uloga UNHCR-a na polju međunarodne zaštite i humanitarne pomoći izbjeglicama i drugim osobama koje su od interesa za UNHCR.

U 2018. godini, UNHCR ima aktivne partnerske sporazume sa Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine, Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, sa tri nevladine organizacije – Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena, Vaša Prava Bosne i Hercegovine i Katoličkim službama za pomoć, kao i dva ugovora sa UN agencijama (UNV i UNOPS).

UNHCR je proširio Informativni centar¹⁰⁷ kako bi omogućio upućivanje osoba koje traže azil relevantnim institucijama. Osoblje UNHCR-a koje radi u Informativnom centru je podržano od strane partnera UNHCR-a za psihosocijalne i pravne usluge. Informativni centar UNHCR-a odnedavno zaprima dnevno u prosjeku 70 novih tražitelja azila u Bosni i Hercegovini (1042 zaprimljeno dosada u 2018. godini). Od ukupnog broja posjetitelja Informativnog centra u 2018. godini, oko 85% pripadalo je starosnoj grupi od 18 do 59 godina i 14 % su bila djeca. Žene čine 10 % od ukupnog broja.

Većini tražitelja azila koji su posjetili Informativni centar je bio potreban smještaj i hrana, a mnogim je potrebna medicinska pomoć (zbog povreda, hroničnih bolesti). Osoblje UNHCR-ovog Informativnog centra su u dnevnoj koordinaciji sa Sektorom za azil jer politika UNHCR-a je da se tražitelji azila prvo upućuju na dostupna mjesta u Azilantskom centru Delijaš. Samo kada nema mjesta u Azilantskom centru u Delijašu, UNHCR obezbjeđuje alternativni privremeni smještaj u lokalnim hostelima¹⁰⁸. Osobe privremeno smještene u hostelima dobijaju jedan topli obrok dnevno i mogu računati na malu individualnu pomoć (higijenske potrepštine), u iznimnim slučajevima pokriveni su i troškovi malih medicinskih intervencija¹⁰⁹.

Znatno je smanjen broj posjetitelja Informativnog centra za period svibanj - rujan 2018. godine. U prosjeku se 20 do 30 osoba dnevno obrati Informativnom centru što ukazuje na smanjen

¹⁰⁵ Obnova i opremanje postojećih objekata na terenu: Hotel SEDRA i Đački dom u Bihaću.

¹⁰⁶ Prvenstveno planirano postavljanje 22 kontejnera. Prema informacijama dobijenim dana 21.09.2018. godine u IOM-u na sastanku sa šefom misije i regionalnim koordinatorom g Peter Van der Auweraert-om prihvatni centar „Ušivak“ još uvijek nije bio stavljen u funkciju. Prihvatni centar „Ušivak“ počeo je sa radom 23.10.2018. godine

¹⁰⁷ U Sarajevu, zgrada UNITIC-a. Od ožujka 2018. godine UNHCR je učinio dostupnim Informacioni centar Ministarstvu sigurnosti/Sektoru za azil, za registriranje tražitelja azila koji nisu smješteni u Azilantskom centru Delijaš kod Trnova. UNHCR je dodatno olakšao proces registriranja tako što je povećao kapacitet Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine sa dodatnim osobljem koja radi na registriranju i utvrđivanju statusa izbjeglica

¹⁰⁸ U 2018. godini, obezbjeđeno je 3128 noćenja.

¹⁰⁹ Tekst u izvornom (skraćenom) obliku dostavljen od strane prestavnika UNHCR-a.

trend, iako se prema podacima Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine povećao broj ulazaka u Bosnu i Hercegovinu¹¹⁰.

Veoma važno pitanje za UNHCR se odnosi na ubrzanje procesa registriranja. U tom kontekstu UNHCR pruža podršku kroz angažiranje dodatnog osoblja koje će raditi na procesu registriranja u Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektoru za azil¹¹¹.

Međunarodni fond solidarnosti EMMAUS

Međunarodni fond solidarnosti EMMAUS¹¹² (u daljem tekstu: MFS-EMMAUS) je angažiran na suzbijanju trgovine ljudima i ilegalnih migracija u Bosni i Hercegovini od 1999. godine, odnosno od samog početka tretiranja ovog problema u našoj državi.¹¹³ MFS-EMMAUS u Bosni i Hercegovini ima 263 stalna uposlenika, od tog broja 167 je medicinskog osoblja.

Od početka 2009. godine do 2017. godine u Prihvatnom centru Duje smješteno je 58 osoba po rješenju Službe za poslove sa strancima, od čega 49 maloljetnika. U 2018. godini u Prihvatni centar ukupno je smješteno 26 tražitelja azila, od čega ih je pet (5) smješteno po rješenju Službe za poslove sa strancima. U Prihvatni centar se smještaju neregularni migranti i tražitelji azila koji ne mogu biti smješteni u Imigracioni centar, a to su maloljetnici bez pratnje¹¹⁴, majke sa maloljetnom djecom, obitelji, kao i osobe sa smanjenim intelektualnim sposobnostima.

U sklopu Prihvatnog centra Duje se nalazi i zgrada za djecu i mlade koja zajedno sa tri (3) bungalova ima kapacitet oko 100 mjesta i trenutno se tražitelji azila i neregularni migranti smještaju u ovu zgradu. U Prihvatni centar, zaključno sa 28.09.2018. godine, smještene su dvije (2) osobe, što ukazuje na činjenicu da kapaciteti Prihvatnog centra nisu ni blizu popunjeni, a zgrada je rađena po ISO standardima¹¹⁵ (24 kvadratna metra na dvoje djece)¹¹⁶. Sobe su u

¹¹⁰ Prema podacima Ministarstva sigurnosti/Sektora za azil na dan 20.09.2018.godine, broj osoba koje su ušle na teritoriju Bosne i Hercegovine iznosio je 14.969 od čega je 13.958 iskazalo namjeru za azil. Dana 20.09.2018. godine, Ombudsmanka za ljudska prava Bosne i Hercegovine dr. Jasminka Džumhur, pomoćnica Ombudsmana Halilović Emina i suradnici obavili su sastanak sa predstavnicima UNHCR-a. Cilj sastanka je bio razmjena informacija vezanih za ostvarivanje prava stranaca koji su iskazali namjeru za traženje azila, ili im je priznat status tražitelja azila u Bosni i Hercegovini.

¹¹¹ Ubrzanje procesa registriranja podrazumijeva da se zahtjevi razmatraju na individualnom osnovu u što kraćem roku, kako bi se ustanovilo tko ispunjava uvjete za pružanjem međunarodne pravne zaštite, a tko ne.

¹¹² Dana 15.05.2018. godine pomoćnica Ombudsmana Emina Halilović sa suradnicima posjetila je udruženja "HO Međunarodni forum solidarnosti – EMMAUS". Tom prilikom sastala se sa Amelom Efendić, šeficom ureda MFS-EMMAUS i mendericom projekta za suzbijanje trgovine ljudima i ilegalne migracije.

¹¹³ U suradnji sa Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine, Državnim koordinatorom i Odsjekom za borbu protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Službom za poslove sa strancima, te ostalim državnim institucijama i agencijama, kao i nevladinim organizacijama, MFS-EMMAUS je angažiran na realizaciji projekata direktne asistencije i zaštite žrtava trgovine ljudima i ilegalnih migranata, te prevencije i podizanja svijesti među rizičnim skupinama i općom populacijom, kao i edukaciji i izgradnji kapaciteta lokalnih institucija o tretiranju ovih problema.

¹¹⁴ Predstavnicima MFS-EMMAUS-a objasnili su proceduru za smještaj maloljetnika prema kojoj se javlja kada se kod Službe za poslove sa strancima pojavi dijete. Potrebno je procijeniti da li se prije svega radi o djetetu ili ne, jer mnogi strani državljani pokušavaju da ostvare svoja prava na način da lažno iskazuju svoje godine. Oni koji zaista jesu maloljetnici, nakon što dođu u Službu za poslove sa strancima i iskažu namjeru za traženje azila prevoze se dalje u Azilantski centar u Delijaš. Nakon primanja u Azilantski centar maloljetnika posjete iz "BH inicijative žena" da bi se uradila psihosocijalna anamneza, problematično je to jer maloljetniku najčešće nije odmah određen staratelj od strane nadležnog Centra za socijalni rad, tako da on jako teško bez staratelja može da procijeni što je najbolji interes za njega. One ranjive grupe i pojedince koji su maloljetni a koje Služba za poslove sa strancima dovede u Prihvatni centar ima ograničeno kretanje, tj. oni se mogu kretati izvan Prihvatnog centra Duje samo u onom period koji im odredi staratelj, a u krugu prihvatnog centra mogu da se kreću po slobodnoj volji. Prihvatni centar Duje ne može da primi maloljetnika kojem nije određen staratelj.

¹¹⁵ Od listopada 2008. godine MFS EMMAUS posjeduje certifikat ISO 9001:2008, koji osigurava garanciju kvalitete pruženih usluga svim ugroženim kategorijama, među kojima su i žrtve trgovine ljudima. Ovaj certifikat se obnavlja na godišnjoj osnovi, a u ovisnosti od unapređenja kvaliteta usluga.

potpunosti opremljene.¹¹⁷ Prihvatni centar Duje ima izgrađene nove apartmane, pa je moguće maksimalno iskoristiti kapacitet zgrade za djecu i mlade, tako što bi se maloljetnici izmjestili u nove apartmane a svi ostali tražitelji azila bi se smjestili u zgradu kapaciteta od oko 100 mjesta¹¹⁸.

Nevladina organizacija „Vaša prava BiH“

Prema odredbama Zakona o azilu, *tražitelju azila tijekom postupka bit će omogućen pristup besplatnoj pravnoj pomoći*¹¹⁹. Pravnu pomoć tražiteljima azila, žrtvama trgovine i ostalim osobama pod međunarodnom zaštitom u Bosni i Hercegovini pruža nevladina organizacija „Vaša prava BiH“, a na osnovu potpisanog Protokola sa Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine. Osim toga, u skladu sa Protokolom s Ministarstvom za izbjeglice i raseljena lica, pravnu pomoć udruženja dobijaju i korisnici koji su u nadležnosti ovog ministarstva.

Pravna pomoć se ogleda u zastupanju u upravnom postupku po zahtjevu za međunarodnu zaštitu, zastupanju pred Sudom Bosne i Hercegovine, ali i zastupanju pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, Sudom u Strasbourgu kao i UN Komitetu za ljudska prava.¹²⁰

Uz pravnu komponentu, u radu udruženja vrlo važnu ulogu ima i informativna komponenta, koja sve pravne aktivnosti podržava kroz organiziranje sveobuhvatnih informativnih kampanji. U dosadašnjoj praksi Ombudsmana Bosne i Hercegovine po pitanju migracija i tražitelja azila, nevladina organizacija „Vaša prava BiH“ je postupala izuzetno korektno i sve žalbe koje su Ombudsmani Bosne i Hercegovine zaprimili uglavnom su dobijene od ove nevladine organizacije, što potvrđuje njihovu opredijeljenost za rad i rješavanje problematike tražitelja azila u Bosni i Hercegovini.

Udruženje „Vaša prava BiH“ je nevladina i neprofitna organizacija koja pruža besplatnu pravnu pomoć građanima u Bosni i Hercegovini.

Kada je u pitanju pravna pomoć koju „Vaša prava BiH“ pružaju u oblasti migracija i tražitelja azila u Bosni i Hercegovini, aktivnosti financira UNHCR. U Bosni i Hercegovini ova nevladina organizacija ima ukupno deset kancelarija¹²¹, s tim da postoje i mobilni timovi koji pokrivaju područja u kojima nisu uspostavljene kancelarije ove organizacije. „Vaša prava BiH“ trenutno

¹¹⁶ Dana 28.09.2018. godine pomoćnica Ombudsmana Emina Halilović zajedno sa suradnicima obavila je sastanak sa šeficom ureda MFS-EMMAUS menadžericom projekta za suzbijanje trgovine ljudima i ilegalne migracije. Tom prilikom konstatirano je da su u Prihvatni centar smještene samo 2 strana državljanina.

¹¹⁷ Tražitelji azila ili osobe koje su iskazale namjeru za traženje azila koji su punoljetne osobe mogu da se kreću i izvan prihvatnog centra ali su obvezni da potpišu suglasnost da se izvan prihvatnog centra kreću na svoju odgovornost, kao i da se moraju vratiti do 21 sat u prihvatni centar. Prihvatni centar ima 6 čuvara na ugovoru o radu koji se brinu o sigurnosti.

¹¹⁸ Prema informacijama dobijenim na sastanku predstavnici MFS-EMMAUS-a sudjelovali su pri izradi prošlog akcionog plana kao članovi koordinacionog tima pri čemu je konstatovano da u određenom trenutku mogu pružiti usluga za 2000 osoba. Prihvatni centar može na 5200 kvadrata zemlje koja je u njihovom vlasništvu da uz odobrenje lokane zajednice postavi kontejnere da se smjesti 500 ljudi, na način da se smjesti 300 tražitelja azila i 200 stranaca - migranata. Prema navodima predstavnika MFS-EMMAUS-a najbolja lokacija bila bi Prihvatni centar Duje jer im se tu nalazi kompletno osoblje kao i logistika neophodna za prihvati i smještaj navedenih osoba. Dnevni troškovi eventualnog smještaja ovih osoba bi iznosio 50 KM i u tu cijenu bi bila uključena zdravstvena skrb, smještaj, ishrana, higijenske potrepštine i sve druge neophodne stvari za normalan život navedenih osoba. Trenutno, ovakve kapacitete u ljudskom i materijalnom smislu nema nijedna druga organizacija u Bosni i Hercegovini.

¹¹⁹ Članak 29. stavak 1. točka d., Zakon o azilu, „Službeni glasnik BiH“, br. 11/6 i 16/16.

¹²⁰ Putem mreže kancelarija za besplatnu pravnu pomoć i mobilnih timova, Vaša prava pružaju sve oblike pravne pomoći, sukladno domaćim zakonima, Europskom konvencijom o ljudskim pravima i ostalim međunarodnim instrumentima zaštite ljudskih prava.

¹²¹ Na sastanku održanom dana 20.09.2018. godine predstavnici nevladine organizacije Vaša prava istaknuli su da je od 01.09.2018. godine uspostavljena i kancelarija u Bihaću.

ima 42 uposlena lica, od kojih je 38 pravnika. U okviru ovog broja 13 pravnika¹²² je angažirano na predmetima koji se odnose na migracije.

Predstavnici organizacije kao problem ističu činjenicu da osobe, koje u okviru aktualnih migracijskih kretanja, ulaze u Bosnu i Hercegovinu nisu upoznate sa procedurom traženja azila. Prema mišljenju predstavnika ove organizacije navedene osobe se mogu podijeliti u dvije grupe i to one koje iskazuju namjeru za podnošenja zahtjeva za azil (među kojima je veliki broj onih koji potvrdu o iskazanoj namjeri koriste kako bi se legalno mogli kretati u Bosni i Hercegovini i za vrijeme njezinog trajanja došli do sjevera Bosne i Hercegovine u cilju nastavka daljeg putovanja prema europskim zemljama) i osobe koje ne žele da se nađu u bilo kakvim evidencijama koje se vode u Bosni i Hercegovini. Također, navode da među navedenim osobama postoji i određen broj krijumčara ljudi.

Ukoliko se prilikom poduzimanja aktivnosti u radu ove organizacije, kada je riječ o oblasti migracija, uoči postojanje dvojbe da su u pitanju krijumčari, „Vaša prava BiH“ podnose prijave Državnoj agenciji za istragu i zaštitu.¹²³

U periodu od 01.01.2018. godine do 25.09.2018. godine Udruženje „Vaša prava BiH“ pružilo je usluge besplatne pravne pomoći (informiranje, savjetovanje, zastupanje) za ukupno 2409 tražitelja azila ili osoba koje su iskazale namjeru za podnošenje zahtjeva za azil. Pored navedenog pružene su informacije o postupku azila za više od 3000 korisnika. U navedenom periodu pravници udruženja su prisustvovali postupcima zaprimanja zahtjeva za azil (698), registriranje (209) i intervjuima (15).¹²⁴

Postupak zakazivanja zaprimanja zahtjeva za azil i registriranje odvija se otežano i u pravilu nakon isteka roka važenja potvrde o iskazanoj namjeri za azil. Zbog neopravdano dugog čekanja na postupak registriranja, osobe koja su iskazale namjeru nisu u mogućnosti pristupiti pravima zagarantiranim Zakonom o azilu.¹²⁵

Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena

Psihosocijalnu pomoć tražiteljima azila i izbjeglicama pruža Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena koja je neovisna i neprofitna fondacija sa sjedištem u Bosni i Hercegovini posvećena pružanju podrške inicijativama ženskih organizacija civilnog društva (OCD) koje promoviraju ženska ljudska prava, osnaživanje žena i ravnopravnosti spolova.¹²⁶ Ovu podršku Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena pruža uz partnersku podršku UNHCR-a.

Od početka 2018. godine Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena je izvršila kapacitiranje, prvenstveno u smislu jačanja komunikacije sa tražiteljima azila. Fondacija

¹²² Od 13 pravnika angažovanih na predmetima koji se odnose na migracije osam pravnika radi u Sarajevu, četiri u Bihaću i jedan u Mostaru. Navedeni podaci proizlaze sa sastanka održanog 20.09.2018. godine

¹²³ Navedeno je istaknuto na sastanku održanom dana 20.09.2018. godine.

¹²⁴ Broj intervjuova odnosi se samo na tražitelje azila koji su iskazali namjeru tijekom 2018. godine. Najveći broj osoba smješten je u Imigracioni centar Lukavica. Navedeni podaci zaprimljeni su dana 02.10.2018. godine od strane predstavnika Udruženja „Vaša prava BiH“.

¹²⁵ Navedeno se naročito odnosi na situacije novorođene djece koja ne mogu biti upisana u matične knjige rođenih bez važećih kartona tražitelja azila roditelja, kao i situacije upisa mladih djece u osnovne i srednje škole. Nakon što se zakaže i održi postupak registriranja, tražitelji azila nerijetko čekaju na izdavanje kartona tražitelja azila. Ista je situacija i u pogledu podnesenih zahtjeva za produženje kartona tražitelja azila. U određenom broju slučajeva održani su isključivo postupci zaprimanja zahtjeva za azil kako bi se izdali kartoni tražitelja azila, dok postupak registriranja nije nikada zakazan. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine prioritarno zakazuje intervjue i donosi rješenja po podnesenom zahtjevu za azil u odnosu na osobe koje su smještene u Imigracioni centar Lukavica.

¹²⁶ Glavni kratkoročni projekti Fondacije Bosanskohercegovačka inicijativa žena su: ekonomsko osnaživanje žena, prevencija trgovine ljudima među visokorizičnim grupama u azilantskim centrima i psiho-socijalna pomoć izbjeglicama i azilantima/cama u prihvatnim centrima.

Bosanskohercegovačka inicijativa žena ima prevoditelje za sve jezike kojim govore tražitelji azila u Bosni i Hercegovini, uključujući i prevoditelje za jezike koji nisu u čestoj uporabi na području Balkana. Prevoditelji su mobilni 24 sata dnevno i dostupni svim tijelima¹²⁷. Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena u svom kadru ima i psihologe, kao i socijalne radnike.

U cilju pružanja psiho-socijalne pomoći licima smještenim u Imigracionom centru u Istočnom Sarajevu, predstavnici Fondacije Bosnakohercegovačke inicijative žena su jednom tjedno prisutni u Centru. Također pružaju pomoć i podršku u Azilantskom centru Delijaš, a svakodnevno su prisutni u i Izbjegličko-prihvatnom centru u Salakovcu. Ova Fondacija aktivno poduzima radnje kada je u pitanju integracija djece tražitelja azila u redovan sustav obrazovanja.¹²⁸ U svrhu ostvarivanja ovog cilja kroz formiranje učionice za djecu pod nazivom "Moja škola" u Izbjegličko-prihvatnom centru u Salakovcu, Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena omogućava pripremu djece za uključivanje u redoviti sustav školovanja. Priprema obuhvaća svakodnevne aktivnosti u okviru kojih se, prije svega, radi na uklanjanju jezičkih barijera.

¹²⁷ Prema informacijama dobijenim na sastanku dana 08.05.2018. godine, čak i putem mobitela se organizira prevođenje ako u nekom kratkom roku nisu u mogućnosti da fizički budu prisutni na terenu.

¹²⁸ Prema informacijama sa sastanka od 20.09.2018. godine, Fondacija Bosanskohercegovačka inicijativa žena poduzela je aktivnosti kako bi dvoje djece iz Sirije (za koje je postupak registriranja u tijeku) upisali u školu i time ih uključili u redovit sustav obrazovanja. Predstavnici Fondacije istaknuli su problem nostrifikacije završenih razreda za djecu koja su pohađala školu u zemljama podrijetla, a nemaju dokumentaciju koja bi se mogla koristiti kao dokaz o završenim razredima. Također je istaknuto da su i ranije (u periodu 2015. i 2016. godine) poduzimali aktivnosti zahvaljujući kojima je troje djece izbjeglica upisano u predškolske ustanove u Sarajevu.

III ANALIZA ZATEČENOG STANJA

OPĆI PODACI

Trend povećanja broja ulazaka stranih državljana (u javnosti se veoma često koristi termin migranti) u Bosnu i Hercegovinu započeo je u ožujku 2016. godine, nakon zatvaranja tzv. Balkanske rute, koja je do tada bila puštena u Đevđelilji i išla je dalje prema Mađarskoj i Hrvatskoj.

Pokazatelji do kojih su Ombudsmeni došli tijekom istraživanja ukazuju da su tijekom 2017. godine u Bosni i Hercegovini zabilježeni sporadični, kontrolirani ulasci i kretanje migranata, gdje je Bosna i Hercegovina prepoznata, uglavnom kao zemlja tranzita, za strane državljane iz drugih zemalja, te kao zemlja podrijetla, gdje građani Bosne i Hercegovine odlaze u druge zemlje zbog ekonomske i političke situacije u zemlji. Institucionalni kapaciteti su u ovom periodu bili dostatni za izvršavanje svih obveza utvrđenih u zakonu.

Međutim, u 2018. godini, u Bosni i Hercegovini dolazi do dramatičnog porasta broja migranata koji uglavnom koriste Bosnu i Hercegovinu za tranzit prema zemljama Europske unije. Statistički podaci o ilegalnim prelascima i pokušajima ilegalnih prelazaka prikupljeni od strane Granične policije Bosne i Hercegovine u 2017. i 2018. godini, ukazuju na raširen prijem ulaska, a tri su glavna pravca kretanja migranata:

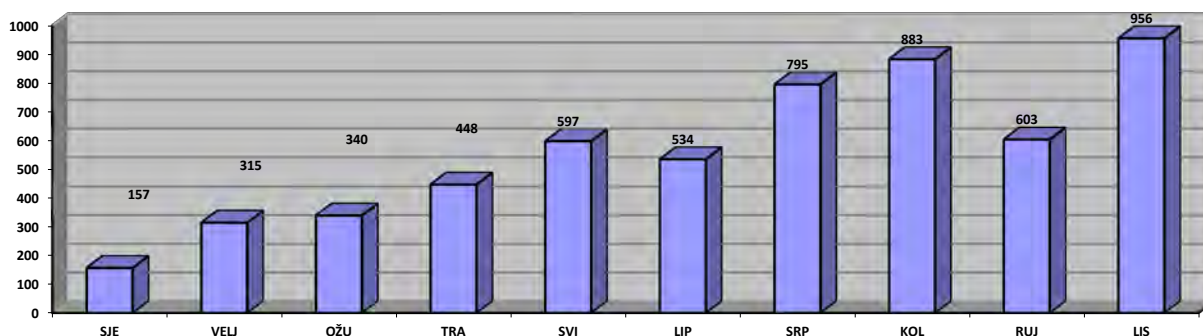
- jedan iz Srbije prema Bijeljini,
- drugi iz Srbije prema Višegradu i Zvorniku i
- treći iz Crne Gore prema Trebinju, Bileći i Gacku, u posljednje vrijeme i prema Foči.

U većini slučajeva radi se o neregularnim migrantima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacionih dokumenata, na mjestima koja nisu predviđena za prelazak državne granice, što predstavlja kršenje pravnih propisa Bosne i Hercegovine i nije u skladu sa procedurama nadležnih tijela u Bosni i Hercegovini u pogledu ulaska stranca u zemlju.

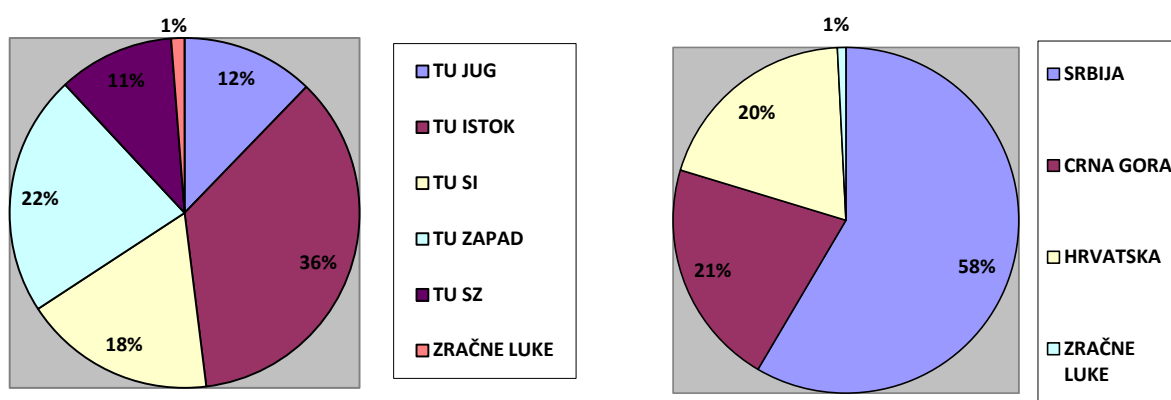
Institucija ombudsmana je u periodu travanj-listopad 2018. godine provela monitoring stanja u ovoj oblasti, te se kao zaključak nameće da se u Bosni i Hercegovini trenutno odvija proces tzv. mješovitih migracija. Preklapaju se motivi migracija, tako da imamo strance koji su u potrazi za boljim uvjetima života ili tzv. ekonomski migranti (državljeni Pakistana, Irana, Iraka, Maroka, Tunisa, Alžira, Libije, Afganistana) i strance koji traže utočište/osobe pod međunarodnom pravnom zaštitom (Sirija).

Povećan i nekontroliran ulazak stranih državljana u Bosnu i Hercegovinu i kontinuitet tog procesa, zahtijevaju obvezu dodatne mobilizacije materijalnih, financijskih i ljudskih resursa kojima Bosna i Hercegovina ne raspolaže.

Dijagramski prikaz mjesečnog povećanja priliva stranih državljana za 2018. godinu

Zastupljenost otkrivenih ilegalnih prelazaka državne granice po terenskim uredima i prema granici sa susjednim zemljama prikazana je na sljedećim dijagramima:

Ombudsmani Bosne i Hercegovine konstatiraju da se više ne može govoriti o pojedinačnim slučajevima, već o sve organiziranijim i češćim pokušajima ulaska migranata u Bosnu i Hercegovinu, što svakako može predstavljati opasnost po opću sigurnost i javni red i mir, a sa druge strane stvara ozbiljne operativne poteškoće za obavljanje poslova zaštite državne granice. Imajući u vidu svakodnevni rast broja migranata u Bosni i Hercegovini, neophodno je da nadležni organi poduzmu dodatne mjere na zaštiti državne granice Bosne i Hercegovine i naročito sigurnosti građana Bosne i Hercegovine.

Prema posljednim pokazateljima, zaključno sa 31.10.2018. godine, u Bosni i Hercegovini registrirano je oko 22.000 migranata. Uspoređujući pokazatelje iz prvog i drugog monitoringa može se zaključiti da su trendovi priliva migranata u konstantnom porastu. U prilog navedenom govori i činjenica da je samo u listopadu registrirano 5.000 neregularnih migranata.

Intervjui s migrantima, zatečenim u Bosni i Hercegovini, pokazuju da susjedne države ne vrše njihovo registriranje, upravo u namjeri da se izbjegne njihov povratak, kroz proces readmisije. Prilivom migranata u Bosnu i Hercegovinu pojavili su se prvi problemi u procesu readmisije migranata u susjedne države. Zbog povećanja broja migranata u veljači 2018. godine u Srbiji su počeli obavljati redoviti postupak readmisije, što podrazumijeva da vlasti u Bosni i Hercegovini strance, za koje postoje nesporni dokazi da su ušli u Bosnu i Hercegovinu iz Srbije, moraju smjestiti u Imigracioni centar i sprovesti redoviti postupak readmisije koji traje između dvije i tri tjedna što Bosni i Hercegovini stvara dodatni problem, zbog ograničenih smještajnih kapaciteta.

Služba za poslove sa strancima ukazala je na problem krijumčarenja stranaca, a prema podacima zaprimljenim od strane Granične policije Bosne i Hercegovine do sada procesuirani slučajevi i prikupljeni kriminalističko-obavještajni podaci, ukazuju na više pojava oblika krijumčarenja ljudi. Prvenstveno na način da lica u Bosnu i Hercegovinu ulaze uglavnom legalno preko MGP Aerodrom Sarajevo, koristeći prednosti bezviznog režima, a onda se ilegalno krijumčare iz Bosne i Hercegovine preko zelene granice. Drugi pojavni oblik ukazuje na korištenje falsificiranih dokumenata, putnih isprava, šengenskih viza, odobrenja boravka u zemljama EU za avionski prijevoz na relaciji Sarajevo - neka od zemalja EU u kojoj osobe imaju članove obitelji ili rodbinu.

Zabrinjavajuće su informacije da se prema nekim saznanjima oko 50.000 stranaca iz zemalja Magreba nalazi na tri otoka u Grčkoj, koji se u manjim grupama od 15 ljudi, bez ikakve kontrole i registriranja, od strane zemalja tranzita, prebacuju preko Albanije i Crne Gore prema Bosni i Hercegovini. Iako su prestali vršiti registriranje stranaca, vlasti Crne Gore u procesu readmisije traže dokaz, tj. potvrdu za tražitelja azila ili karticu sa fotografijom stranca da je izdata od strane vlasti Crne Gore, što onemogućava povratak stranca po osnovu readmisije iz Bosne i Hercegovine u Crnu Goru.¹²⁹

UNSKO-SANSKI KANTON

Imajući u vidu da se najveći broj migranata u Bosni i Hercegovini, a zbog blizine granice sa Republikom Hrvatskom, nalazi na području Unsko-sanskog kantona, predstavnici Institucije ombudsmana su u periodu od 08. - do 10. listopada 2018. godine i dana 16.10.2018. godine posjetili ovaj kanton. Tijekom posjeta obavljen je monitoring stanja u objektima u kojima su privremeno smješteni migranti i to: Privremenom prihvatnom centru Sedra, Dačkom domu Borići i šatorskom naselju/kampu Trnovi kod Velike Kladuše, te održani sastanci sa predstavnicima: Gradske uprave Bihaća i Općine Velike Kladuše, Službe za poslove sa strancima, Terenski ured Bihać, Centra za socijalni rad Bihać kao i predstavnicima međunarodnih i lokalnih nevladinih organizacija koje su aktivno uključene u proces zbrinjavanja stranih državljana na području Unsko-sanskog kantona¹³⁰.

Posjetom Ombudsmani Bosne i Hercegovine su konstatirali da nema zvaničnih statističkih podataka o broju stranih državljana koji se trenutno nalaze na području Unsko-sanskog kantona¹³¹, već se procjena njihovog broja obavlja na bazi isporučenih obroka od strane Crvenog križa Unsko-sanskog kantona¹³² (u daljem tekstu: CK USK). Migranti na području Unsko-

¹²⁹ Očitovanja migranata data nadležnim organima u Bosni i Hercegovini, prilikom registriranja.

¹³⁰ Predstavnici Institucije ombudsmana su dana 08.10.2018. godine, obavili sastanak sa savjetnikom načelnika Općine Velika Kladuša g. Delić Huseinom.

Dana 09.10.2018. godine, obavljeni su sastanci sa: sekretarom grada Bihaća i zamjenicom gradonačelnika gđom Jadrankom Redžić, zatim sa šefom terenskog ureda Službe za poslove sa strancima g. Hadžić Mirsadom, direktorom Centra za socijalni rad Bihać g. Tutić Senadom i predsjednikom Crvenog križa Unsko-sanskog kantona g. Kličić Huseinom.

Dana 10.10.2018. godine, održan je sastanak sa predstavnicima UNHCR-a, IOM-a, UNICEF-a, BHWI-a, Žene sa Une i Vašim pravima BiH.

¹³¹ Obudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine dr. Jasminka Džumhur i prof. dr. Ljubinko Mitrović obišli su su dana 16.10.2018. godine, prihvatne centre za migrante na području Unsko-sanskog kantona.

¹³² U skladu sa principima djelovanja, misijom i javnim ovlaštenjima, Crveni križ je dobrovoljna, humanitarna organizacija čiji se rad temelji na humanitarnim aktivnostima. Pored toga što vrši obuku i radi na organiziranju i pružanju njege i određenih vidova socijalne zaštite za osobe kojima je potrebna pomoć, Crveni križ sudjeluje u akcijama traženja, spašavanja i zbrinjavanja stanovništva. Naime, Crveni križ ima uspostavljenu Službu traženja koja pruža pomoć žrtvama oružanih sukoba, prirodnih katastrofa i drugih hitnih situacija. Također, omogućava obnavljanje i održavanje veza¹³² između članova obitelji koje su se razdvojile usljed gore pobrajanih situacija. Dana 05.06.2018.godine Crveni križ Federacije Bosne i Hercegovine potpisao je

sanskog kantona su smješteni u predhodno navedenim objektima, a značajan broj migranata se nalazi i u privatnom smještaju, u osobnom aranžmanu. S obzirom na to da nije uspostavljen nikakav sustav prijave, niti registriranja migranata, a niti su poduzete bilo kakve radnje u pravcu utvrđivanja njihovog statusa, sukladno važećim zakonskim propisima koji uređuju boravak i kretanje staranaca i azil u Bosni i Hercegovini to se ne može sa sigurnošću govoriti o točnom broju migranata koji se nalaze na području Unsko-sanskog kantona.

Mehanizam podrške Unsko-sanski kanton ostvario je posredstvom IOM-a i UNHCR-a koji kako se može zaključiti i upravljaju procesom zbrinjavanja migranata na ovom području. IOM vrši sanaciju i utopljavanje objekata za zbrinjavanje migranata, obezbjeđuje ishranu posredstvom implementing partnera CK USK-a, dok UNHCR migrantima omogućava uživanje primarne zdravstvene zaštite posredstvom potpisanih protokola o suradnji sa lokalnim domovima zdravlja. Izvršenim posjetima Ombudsmani Bosne i Hercegovine zaključili su da je izostala podrška organa vlasti Bosne i Hercegovine lokalnim zajednicama, kako u Bihaću tako i Velikoj Kladuši¹³³. I pored velike brige i nadljudskih napora koji se čine na zbrinjavanju migranata od strane lokalne zajednice, uvjeti u kojima borave migranti su ispod svakog minimuma. U situacijskoj analizi, Ombudsmani Bosne i Hercegovine prezentirali su stanje na terenu Unsko-sanskog kantona, smještajne kapacitete i materijalne uvjete smještaja kao i osiguranje prava migranata koja im pripadaju po osnovu Zakona o strancima i Zakona o azilu.

U cilju kompaktnog prezentiranja situacije na terenu, u ovom dijelu Izvješća su odvojeno prezentirane informacije koje se odnose na migrante smještene na području Grada Bihaća i Općine Velika Kladuša. Informacije su strukturirane na način da se prezentira stanje vezano uz smještaj, a potom uz ostvarivanje prava i to na zdravstvenu, socijalnu zaštitu i pravnu pomoć. U posebnom dijelu je prikazano stanje vezano uz djecu migrante.

GRAD BIHAĆ

Smještaj

a) Đački dom- Borići

Broj migranata na području grada Bihać se svakodnevno povećava, u prosjeku za 50 do 100 migranata. Upravo iz tog razloga, u travnju 2018. godine, Gradska uprava Grada Bihać za smještaj migranata ustupila je napušteni Đački dom koji se nalazi na Borićima¹³⁴ i udaljen je oko

sporazum sa IOM-om na osnovu kojeg je CK USK-a preuzeo obvezu da obezbijedi hranu i higijenske potrepštine za migrante smještene u gore nabrojanim smještajnim kapacitetima. Za navedene lokacije, Crveni križ kao implementing partner Međunarodne organizacije za migracije preuzeo je obvezu distribucije tri obroka dnevno (dva topla obroka i jedan lunch paket) i to 850 do 900 obroka za Boriće, 400 obroka za Sedru i 350 obroka za kamp Trnove.

¹³³ Prema informacijama dobijenim na sastanku od dana 08.10.2018. godine, predstavnici Velike Kladuše prvi sastanak sa predstavnicima Ministarstva sigurnosti održala je tek u srpnju 2018. godine. Na sastanku je iznesen plan zbrinjavanja migranata na području Unsko-sanskog kantona, te je konstatirano da je u Vijeću ministara Bosne i Hercegovine postignut dogovor da se izgradi prihvatni centar – Medono Polje. Radi se o zemljištu koje je vlasništvo Agrokomerca na kojem je postavljeno 60 šatora (donacija iz Austrije). Da bi se prihvatni centar stavio u funkciju, od strane IOM-a upućen je zahtjev za priključak vode JKP ViK. Međutim JKP ViK nije mogao uspostaviti redovan dotok vode bez suglasnosti vlasnika (Agrokomerca), te je od Nadzornog odbora Agrokomerca zatražio suglasnost koja još uvijek nije postignuta. Općinsko vijeće je na tematskoj sjedinici donijelo Zaključak kojim je upozorilo da ne prihvata da se na području Velike Kladuše grade prihvatni centri, a vodeći se stavom Europske Unije prema kojem, Europska Unija neće financirati izgradnju centara koji se nalaze u krugu granice od 30 km. Zaključak je upućen Ministarstvu sigurnosti i međunarodnim organizacijama. Od tada do dana posjete predstavnika Institucije ombudsmana nije bilo kontakata od strane Ministarstva kao ni od strane predstavnika Službe za poslove sa strancima.

¹³⁴ Prema informacijama dobijenim na sastanku od dana 09.10.2018. godine, Grad Bihać nema nikakve nadležnosti u rješavanju pravnog statusa migranata. Nadležno Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine nije uspostavilo adekvatnu suradnju sa ovom lokalnom zajednicom, niti je ispunilo svoju ulogu, a ni preuzete obveze u rješavanju statusa ovih osoba. Prema njihovim saznanjima najveći broj ovih osoba ima status neregularnih migranata. Također ukazuju da se broj migranata kontinuirano

2 km od centra Grada. Objekat je u vlasništvu Općine Bihać, a upravljanje vrši IOM¹³⁵. Kapaciteti Đačkog doma koriste se za smještaj migranata - samaca, odraslih muškaraca i starijih maloljetnika.

Tijekom posjete, od dana 10.10.2018. godine, predstavnici Institucije ombudsmana konstatirali su da je Đački dom u Borićima apsolutno neuvjetan za boravak migranata. Objekat ima samo vanjske zidove bez stolarije i bilo kakvog namještaja, potpuno devastiran sa krovom koji prokišnjava. Migranti su oko ovog objekta postavili šatore u kojima svakodnevno borave i napravili svoje tzv. šatorsko naselje. S obzirom na različitost kulturoloških i tradicionalnih podneblja iz koje dolaze migranti, često dolazi do verbalnih, a nerijetko i fizičkih sukoba.¹³⁶

Korisnicima je obezbijeđeno šest kontejnera za higijenu (toaleti i tuševi) i jedan kontejner za osobe sa invaliditetom. Sukladno svojim kapacitetima, Crveni križ formirao je u Đačkom domu info pult (info-point), na kojem se prikupljaju podaci o potrebama korisnika, vrši podjela deka, vreća za spavanje i podmetača, sortiranje odjeće i obuće i higijenskih artikala¹³⁷.

Gradska uprava je odobrila da se izvrši sanacija objekta kako bi do zime bar djelomično bili poboljšani uvjeti na način da se objekat zatvori stolarijom, sanira krov i postave podovi¹³⁸. Utopljavanje Đačkog doma vrši se od strane IOM-a. Grad Bihać je osigurao redovno čišćenje ovog područja, Javno-komunalno poduzeće grada Bihać svakodnevno čisti i odvozi otpad. Dom zdravlja Bihać osigurava zdravstvenu zaštitu na način da ima potpisan ugovor sa „Liječnicima bez granica“.

b) Privremeni prihvatni centar Sedra

Privremeni prihvatni centar Sedra (u daljem tekstu: Centar) smješten je na 5 km od ulaza u Grad Bihać, a na putu od Cazina. Objekat je izgrađen 1984. godine, kao hotel, sa prvobitnim smještajnim kapacitetom od 36 soba, odnosno 200 osoba. U cilju osiguranja smještaja ranjivim kategorijama¹³⁹ (obitelji, samohrani roditelji, majke sa djecom, djeca bez pratnje¹⁴⁰, žrtve nasilja) koje se nalaze na području Unsko-sanskog kantona, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine otvorilo je Centar u srpnju 2018. godine. Objekat je u privatnom vlasništvu, a financiranje se, u jednakim dijelovima, vrši od strane Europske komisije za humanitarnu pomoć

povećava, da Gradska uprava nema kapaciteta za adekvatno upravljanje migrantskom krizom i izražavaju zabrinutost za bjezbjednost i imovinu građana Grada Bihaća. Predstavnici Grada Bihaća sudjeluju na sastancima Koordinacionog tima Unsko-sanskog kantona, koji se održavaju u cilju razmjene podataka između predstavnika organa državne vlasti, međunarodnih i nevladinih organizacija. Ovi sastanci se održavaju dva puta mjesečno.

¹³⁵ Predstavnici Institucije ombudsmana nisu mogli pristupiti pravnim dokumentima o uspostavljanju i upravljanju Đačkim domom. Naime, prema navodima predstavnika gradske uprave Grad ima dobru suradnju sa IOM-om, pa je u travnju ove godine gradonačelnik Grada Bihać za smještaj migranata „dao“ Đački dom koji se nalazi na Borićima. Predstavnici gradske uprave navode da je cilj bio da se migranti sklone sa ulica Grada Bihaća.

¹³⁶ <https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/potukli-se-migranti-smjesteni-u-velikoj-kladusi-povrijedjeno-sest-osoba/181103070>; <https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/na-zeljeznickoj-stanici-u-sarajevu-zbog-tuce-migranata-ponovo-intervenisala-policija/181101120>; <https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/u-tucnjavi-migranata-u-livnu-povrijedjena-jedna-osoba/181031060>; <https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/migrant-u-velikojkladusiprijecenupokusajusamopovredjivanjahladnimoruzjem/181024083>; <https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/u-tucnjavi-migranata-u-sarajevu-tesko-povrijedjen-iranac/181021010>; <https://www.klix.ba/vijesti/crna-hronika/privedeno-vise-migranata-na-podrucju-bihaca-nakon-medjusobnog-sukoba-napali-i-policiju/181009110>

¹³⁷ Svoje opće ciljeve i specifične zadatke Crveni križ obavlja posredstvom volontera. U sklopu aktivnosti humanitarnog zbrinjavanja migranata, Crkveni križ Unsko-sanskog kantona i Crveni križ Grada Bihać imaju po 50 redovno angažovanih volontera, dok se po potrebi mobiliziraju i volonteri iz ostalih kantona, gradova i općina.

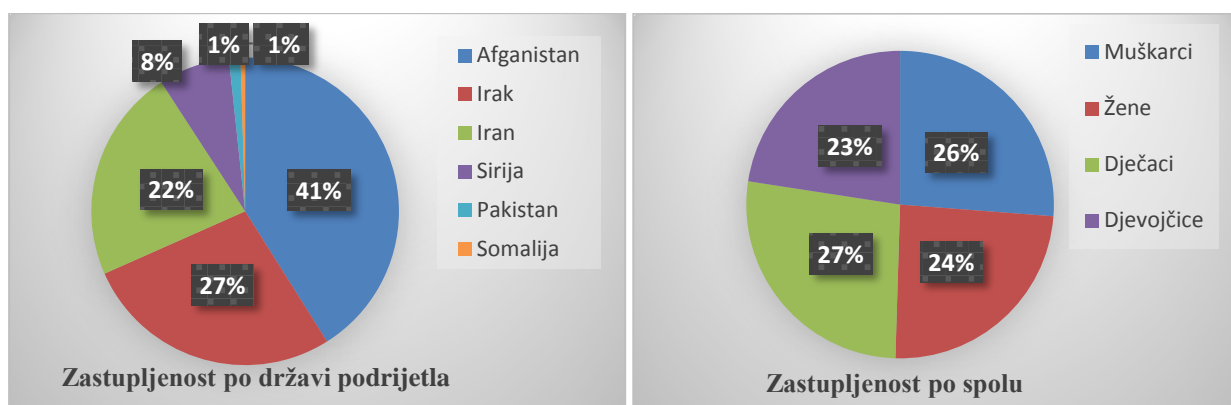
¹³⁸ Subjektivni dojam: prljavo, neuvjetno, preko 90% su muškarci, uglavnom tu ne borave obitelji (žene i djeca), te se u ovom trenutku Đački dom nikako ne može smatrati centrom ili organiziranim smještajem za svoje korisnike.

¹³⁹ Profiliranje migranata na osnovu prioritetne liste na terenu radi UNHCR. Većinom se radi o lokacijama Borići i Velika Kladuša.

¹⁴⁰ Jedan je maloljetnik bez pratnje (17 godina) kojem je određen staratelj od strane Centra za socijalni rad Cazin. Radi se o dječaku koji je zatečen u tuči, sa težim povredama, operiran i pušten iz bolnice nakon čega je smješten u Centar.

(u daljem tekstu: ECHO), IOM-a i UNHCR-a¹⁴¹. Upravljanje Centrom vrši se od strane IOM-a koji ujedno vrši i interno registriranje migranata. Interno registriranje obuhvaća uzimanje osnovnih podataka o korisniku: ime i prezime, datum rođenja, država podrijetla, kojoj obitelji pripada i spol. Nakon uzimanja gore pobrojanih podataka pristupa se izradi kartica sa ID brojem¹⁴². Izrada kartica predstavlja mehanizam provjere/nadzora korisnika na način da se vrlo jednostavno može utvrditi njihova prisutnost u Centru¹⁴³.

U Centru, u vrijeme posjete je boravilo 420 osoba, a prosječno vrijeme boravka je 38 dana¹⁴⁴. Od ukupnog broja korisnika smještenih u Centru, 108 je muškaraca, 100 žena, 204 djece od čega 111 dječaka i 93 djevojčice. Od momenta uspostavljanja Centra ukupno je evidentirano 97 obitelji koje su boravile u Centru¹⁴⁵. Uz podršku UNICEF-a u Sedri je uspostavljen siguran kutak za djecu i kutak za majke i bebe¹⁴⁶.

Prvih 150 korisnika Centra smještno je u stari blok hotela sa sobama koje imaju kupatilo, a ostale su sobe za dvije i više obitelji. Pri dolasku u Centar migrantima se dodjeljuje standardni paket higijene i posteljine¹⁴⁷. Također, dodjeljuju im se deke, ćebad, jastuci, a svakodnevno se vrši dopuna neophodnih higijenskih potrepština.

Centar je adaptiran na način da su galerija i veći prostori pregrađeni, izgrađen je veći broj soba tako da trenutno može primiti 400 osoba. Izvršeno je dubinsko čišćenje Centra, sanirani su veći kvarovi, izgrađeni su muški i ženski tuševi ali sa ulazom van objekta. Veliki problem predstavljao je nedostatak pitke vode zbog čega su predstavnici IOM-a investirali u gradnju florinata. I pored činjenice da se nakon mnogobrojnih testova dobio dobar pokazatelj vrijednosti vode, u Centru nije riješeno pitanje redovnog vodosnadbijevanja, pa se pitka voda koristi sa aparata¹⁴⁸. Naime, za potrebe korisnika Centara izvešen je priključak na cisternu, zatim je

¹⁴¹ IOM obezbjeđuje sredstva za smještaj i ishranu, a UNHCR za zaštitu i zdravstvenu zaštitu.

¹⁴² Riječ je zapravo o rednom broju kartice.

¹⁴³ Na ulazu u Centar nalazi se prijavnica, gdje korisnici moraju priložiti karticu prilikom svakog ulaska/izlaska iz Centra. Dakle, vodi se ručna evidencija ulaska/izlaska u/iz Centra. Centar osiguravaju uposlenici Osiguravajuće kuće Fileković. Centar ima pravila kućnog reda - do 22 sati se moraju vratiti u Centar. Osim što im kartica služi kao mehanizam provjere, pomoću kartica korisnicima je omogućeno da koriste usluge u Centru, a prvenstveno im služe za uzimanje obroka.

¹⁴⁴ Od uspostavljanja Centra ukupno su registrirana 602 korisnika. Prvi odlasci iz Centra evidentirani su dana 30.07.2018. godine, tj nekoliko dana od njegovog uspostavljanja.

¹⁴⁵ U centru je trenutno smještno dvoje djece sa posebnim potrebama.

¹⁴⁶ Od 20.08.2018. godine, uspostavljen je kutak za djecu u Sedri. Na dnevnoj osnovi, volonteri rade sa preko 80 djece. U septembru je u kutku za majke i bebe evidentiran rad sa ukupno 35 majki sa bebama. UNICEF podržava rad oba kutka do 31.03.2019. godine.

¹⁴⁷ Omogućena su im po 2 seta posteljina. Obzirom da Centar ima vešeraj, omogućeno je pranje posteljina na svakih 15 dana.

¹⁴⁸ U početku je voda bila neispravna i nije bila pitka dva mjeseca. U međuvremenu je IOM ponovno izvršio ugrađivanje florinata. Iako je nakon mnogobrojnih testova dobijena adekvatna vrijednost vode desilo se da je pukao rezervoar sa vodom i Centar je poplavljen. Nakon toga ponovno je priključena cisterna. Nema trenutnog rješenja za vodu snadbijevanje, pa se voda

omogućeno tuširanje putem vode koja je kupljena od strane Vatrogasnog društva Cazin. U prosjeku se potroši 10 kubika vode dnevno na higijenu. Također, nije trajno riješeno ni pitanje grijanja. Samo dio objekta ima razvedene instalacije, a kotao traži veliku investiciju. Centar posjeduje kuhinju sa restoranom u koju se nabavka hrane vrši jednom tjedno, a hranu priprema Kantonalni Crveni križ¹⁴⁹.

Korisnicima su obezbjeđena dva topla obroka i jedan suhi obrok u vidu paketa¹⁵⁰. Hrana se priprema u skladu sa europskim normama, a za bebe do 6 mjeseci starosti izdaju se dodaci prehrani, odnosno formule.

Kada je u pitanju pravni status korisnika, konstatirano je da su zaključno sa danom posjete predstavnika Institucije ombudsmana, 09.10.2018. godine svi korisnici imali potvrdu o iskazanoj namjeri za azil¹⁵¹. Sve podatke o migrantima (ime i prezime i datum dolaska /smještaja u Centar) koji su smješteni u Centru, predstavnici IOM-a razmjenjuju prvenstveno sa UNHCR-om i Službom za poslove sa strancima.

Zdravstvena skrb

Za korisnike usluga Đačkog doma u Borićima primarnu zdravstvenu skrb prema ugovoru između UNHCR i Danskog izbjegličkog kampa (u daljem tekstu: DRC) pruža Dom zdravlja Bihać. S druge strane, prema istom ugovoru, Dom zdravlja Cazin obezbjeđuje primarnu zdravstvenu skrb za korisnike usluga Prihvatnog centra Sedra. Liječnici dolaze u Centar svaki dan, od ponedjeljka do petka, tri sata dnevno i tu vrše preliminarne liječničke preglede, tzv. medical screaming - pregledi na postojanje ušiju glave, tijela i scabiesa, a za sve ostale laboratorijske, specijalističke, subspecijalističke preglede UNHCR obezbjeđuje prijevoz u bolnicu, dok DRC obavlja organizacijske pripreme za osiguranje ostvarivanja zdravstvene skrbi u bolnici.

Psihosocijalna zaštita

Psihosocijalnu zaštitu korisnicima smještenim u Centru Sedra pružaju Fondacija Bosankohercegovačka inicijativa žena i nevladina organizacija „Žene sa Une“¹⁵². Psihosocijalna zaštita podrazumijeva procjenu ranjivosti i kontinuirano praćenje potreba migranata kao i podizanje svijesti lokalnih zajednica u cilju njihove integracije u društvo. Jedan od ključnih segmenata integracije u društvo je obezbjeđenje adekvatnog obrazovnog rada sa djecom ovih lica u prihvatnim centrima. Fondacija Bosankohercegovačka inicijativa žena počela je rad u Bihaću 03.09.2018. godine, i trenutno ima zaposlena dva socijalna radnika, koja se imenuju za staratelje djeci bez pratnje. Od uspostavljanja Fondacije Bosankohercegovačke inicijative žena u Bihaću je ukupno evidentirano 63 maloljetnika bez pratnje, od toga 61 dječak i dvije (2) djevojčice. U 99% slučajeva radi se o mladim osobama, na samom pragu punoljetstva.

kupuje. Instalacije su stare i svaki dan se sanira neki kvar zbog preopterećenja objekta. Pitanje vodosnadbijevanja bi trebalo biti riješeno u roku od 7 dana od dana posjete.

¹⁴⁹ IOM isporučuje hranu migrantima. Radi se na obezbjeđivanju adekvatnih uvjeta smještaja.

¹⁵⁰ Doručak od 8:30 do 9:30 u restoranu; ručak od 13:00 do 14:30 u restoranu; večera od 19:00 do 20:00 - paket.

¹⁵¹ Predstavnici Institucije ombudsmana dana 09.10.2018. godine posjetili su Privremeni prihvatni centar Sedra, a u cilju utvrđivanja stanja na terenu. Tom prilikom upoznati su od strane predstavnika IOM-a, koordinatorica gđe Nataše Omerović da Sektor za azil zahtijeva da se plati boravišna taksa. U cilju održavanja pravnog statusa migranata, Služba za poslove sa strancima obnavljala je potvrde o iskazanoj namjeri, pokušavajući da na taj način premosti period do dolaska Sektora za azil. Zatim je dogovoreno da zahtjev za azil može podnijeti svatko bez obzira da li mu je istekla potvrda o iskazanoj namjeri, samo je bitno da se osoba nalazi u Centru. Suradnja sa Službom za poslove sa strancima je odlična. Međutim dok se ne riješi pitanje plaćanja boravišne takse, određeni broj osoba ostat će bez zahtjeva za azil.

¹⁵² Predstavnici Institucije ombudsmana, dana 10.10.2018. godine, obavili su razgovor sa gđom. Aidom Behrem, direktoricom Udruženja „Žene sa Une“.

„Žene sa Une“ (u daljem tekstu: Udruženje) osnovano je i prvi put registrirano u rujnu 1994. godine, a funkcionira sukladno načelima humanosti, nepristrasnosti i neovisnosti. Udruženje trenutno ima 25 uposlenika različitih profila kao što su liječnici, medicinske sestre, psiholozi i socijalni radnici. Naime, prilikom migranata na područje Unsko-sanskog kantona Udruženje je iskazalo zainteresiranost za kreiranje partnerstva u cilju omogućavanja sveobuhvatne podrške i pomoći migrantima. Sa partnerskom organizacijom Save the Children, početkom svibnja 2018. godine, provedeno je istraživanje koje se odnosilo na procjenu potreba obitelji sa djecom. Cilj istraživanja je bio da se utvrdi broj djece koja borave na području Unsko-sanskog kantona¹⁵³.

Besplatna pravna pomoć

Besplatnu pravnu pomoć migrantima pruža Udruženje „Vaša prava BiH“. „Vaša prava BiH“ od 01.09.2018. godine, ima uspostavljenu kancelariju u Bihaću, a predviđeno je otvaranje kancelarije i u Sedri, čime bi migrantima besplatna pravna pomoć bila dostupna svaki dan od 8:00 do 16:00 sati. U tijeku je izrada plakata – reklamnog materijala o pružanju besplatne pravne pomoći od strane organizacije „Vaša prava“, a plakati će biti prevedeni na sve potrebne jezike i izloženi na svim lokacijama na kojima se nalaze, ili se kreću migranti.

Položaj djece u prihvatnim centrima

Od strane Udruženja „Žene sa Une“ dana 11.06.2018. godine, u Đačkom domu u Borićima uspostavljen je prostor namijenjen djeci pod nazivom „Child friendly space“, odnosno, Siguran kutak za djecu. Siguran kutak za majke i bebe¹⁵⁴ smješten je u dnevni centar za djecu, odnosno u Sigurnoj kući¹⁵⁵, koja se nalazi u neposrednoj blizini Đačkog doma u Borićima. Prvobitno je smještaj najugroženijih kategorija u Sigurnu kuću bio realiziran uz podršku Car International, dok je nastavak realiziranja od srpnja 2018. godine, obezbijeđen posredstvom UNHCR-a. U okviru zbrinjavanja u Sigurnu kuću u rujnu je evidentirano 11 obitelji sa ukupno 42 osobe. Trenutno u Sigurnoj kući, koja ima kapacitet od 26 ležaja, borave 23 osobe.

Od 20.08.2018. godine, uz podršku UNICEFA uspostavljena su oba kutka za djecu i u Sedri. Na dnevnoj osnovi, volonteri rade sa preko 80 djece. U rujnu je u kutku za majke i bebe evidentiran rad sa ukupno 35 majki sa bebama. Unicef podržava rad oba kutka do 31.03.2019. godine.

Devet uposlenika Udruženja radi svaki dan u kutku za djecu, kao i u kutku za majku i dijete, uključujući i vikende, od 09:00 do 17:00 sati. Uposlenici raspolažu sa dovoljnim brojem didaktičkog materijala za rad sa djecom, kao i materijala za edukativni, kreativni i sportsko-rekreativni dio aktivnosti. Predstavnici Udruženja ističu da je zainteresiranost žena za sigurne kutke jako velika¹⁵⁶. Predstavnici Save the Childrena u fazi su pregovaranja za dodjelu dodatne prostorije¹⁵⁷ u kojoj će se održavati aktivnosti za kategoriju djece uzrasta 14+.

¹⁵³ Procjena je rađena simultano u Sarajevu, Mostaru, Velikoj Kladuši i Bihaću, a u okviru koalicije za zaštitu djece koju provode Unicef, SOS dječija sela, Save the Children, World Vision i MFS-EMMAUS. Nakon provedene procjene utvrđeno je da je veliki broj obitelji sa djecom.

¹⁵⁴ Kutak za majku i djecu je kutak u kojem majke mogu djecu presvući, nahraniti, okupati i sl.

¹⁵⁵ Sigurna kuća pruža adekvatan smještaj ženama i djeci žrtvama traume i nasilja tijekom procesa njihovog oporavka. Boravak u Sigurnoj kući uključuje odgovarajuću stručnu pomoć, individualni i grupni terapijski rad, savjetovanje, obiteljsku terapiju, okupacionu terapiju, te ekonomsko osnaživanje kroz pohađanje tečaja za zapošljavanje i samozapošljavanje.

¹⁵⁶ Predstavnici Udruženja u okviru aktivnosti koje su provođene u kutku za djecu i kutku za majke i bebe ukupno su pružili: 188 informacija, 396 podjela odjeće, 661 higijenskih paketa, 528 podjela hrane (za bebe se ne dijeli mlijeko i mliječne formule, već samo sokići za bebe +1), 247 majki dobilo savjet o dojenju, 235 savjet o odmoru i razgovor sa osobljem.

¹⁵⁷ Neophodna je dodatna prostorija iz razloga što jer je riječ o adolescentima koji zahtijevaju posebnu pozornost i organiziranje posebne vrste aktivnosti.

Veoma važnu ulogu u postupanju sa djecom, odnosno u postupku postavljanja zakonskog staratelja ima Centar za socijalni rad Bihać (u daljem tekstu: CSR Bihać). CSR Bihać je jedini Centar za socijalni rad na području Unsko-sanskog kantona koji se bavi problematikom migracija, zbrinjavanjem migranata i imenovanjem staratelja maloljetnoj djeci¹⁵⁸. Ovaj CSR je u 2017. godini odredio starateljstvo za 25 djece, a u 2018. godini za 60 maloljetnika. Zbog opsega posla, CSR Bihać se susreće sa brojnim poteškoćama u radu¹⁵⁹. Poteškoće se prvenstveno odnose na postupak imenovanja zakonskog staratelja i registriranja novorođene djece migranata čije se majke porode na području Unsko-sanskog kantona. Naime, sukladno članku 16. Zakona o matičnim knjigama FBiH¹⁶⁰, od ovog Centra se traži da osiguraju da se novorođena djeca migranata upišu u matičnu knjigu rođenih, te da zaposleni sami odrede ime novorođenoj djeci, u slučaju kada majka i novorođeno dijete napuste bolnicu i izgubi im se trag. Upravo iz tog razloga CSR Bihać je uputio akt Službi za strance kako bi provjerio da li se roditelji ove djece nalaze u Bosni i Hercegovini, a kako bi ih kontaktirao i uz njihovo znanje okončao postupak upisa djece u matične knjige. Evidentan je nedostatak i ljudskih i finansijskih i prostornih kapaciteta CSR Bihać, što se određenoj mjeri odražava na ostvarivanje prava građana Unsko-sanskog kantona.

OPĆINA VELIKA KLADUŠA

Predstavnici Općine Velika Kladuša ne raspolažu informacijom o ukupnom broju migranata koji se trenutno nalaze na području ove općine niti raspolažu informacijom o njihovom pravnom statusu. Uzimajući u obzir činjenicu da se broj migranata kontinuirano povećava, predstavnici općinske vlasti su istaknuli da nemaju kapaciteta za adekvatno upravljanje migrantskom krizom i izrazili su zabrinutost za bezbjednost građana. Naročito je uakzano na problem nedostatka adekvatnog mehanizma kontrole/nadzora ovog procesa.

Trnovi – šatorsko naselje

Šatorsko naselje, koje je bilo podignuto u centru Velike Kladuše, odlukom lokalnih vlasti izmješteno je na zemljište Trnovi u vlasništvu Općine, na udaljenosti od oko 3 km od centra. U Trnovima se trenutno nalazi oko 250 do 300 migranta među kojima nema djece bez pratnje. Najveći broj migranata dolazi iz Afganistana, zatim iz Pakistana, Sirije, Irana i Iraka. Tijekom posjete predstavnici Institucije ombudsmana su konstatairali:

- na lokaciji u Trnovima Javno komunalno poduzeće Vodovod i Kanalizacija (u daljem tekstu: JKP VIK) migrantima je omogućio pitku vodu, električnu energiju putem agregata, sanitarne čvorove i kontejnere za odlaganje otpada. Higijenski uvjeti su jako loši.
- migrantima hranu obezbjeđuje CK USK-a, i to doručak 9:30-10:30 sati, ručak:15:00-16:00 sati¹⁶¹. Iako je hrana obezbjeđena svim migrantima, postoji još mnogo toga što im

¹⁵⁸ Dana 09.10.2018. godine, prestavnici Institucije ombudsmana posjetili su Centar za socijalni rad u Bihaću. Tom prilikom obavljen je razgovor sa direktorom Centra Senadom Tutićem i Dijanom Nuspahić.

¹⁵⁹ Iako nije nadležan, Centar za socijalni rad u Bihaću uzimajući u obzir najbolji interes maloljetnika, preuzima ulogu nadležnog centra i imenuje staratelje za maloljetnike koji su smješteni u Centru Sedra. Centar Sedra nalazi se na području općine Cazin, što znači da bi nadležni Centar za socijalni rad za imenovanje staratelja maloljetnoj osobi trebalo da bude Centar za socijalni rad Cazin. Prema informacijama dobijenim na sastanku, predstavnici Centra za socijalni rad Cazin odbijaju imenovati staratelja maloljetnicima koji su smješteni u Centru Sedra.

¹⁶⁰ "Službene novine Federacije BiH", broj 37/12.

¹⁶¹ U cilju osiguranja boljih uvjeta smještaja i ishrane, Crveni križ iznajmio je prostoriju/lokal (Drmaljevo kod Trnova) od 500 m² u kojem se od dana 10.09.2018. godine, migrantima na području Velike Kladuše dodjeljuju obroci po utvrđenom rasporedu. Predstavnici Crvenog križa uputili su prijedlog IOM-u da se u istom objektu (na spratu iznad restorana) omogući smještaj migranata koji se nalaze na području Velike Kladuše, odnosno kampa Trnovi (kapacitet- 250 osoba).

je prijeko potrebno. To su, prije svega, šatori, spužve za spavanje, deke, jastuci i adekvatna zimska odjeća i obuća.

- primarnu zdravstvenu skrb pružaju mobilni timovi liječnika Međunarodne organizacije “Liječnici bez granica”. Primarna zdravstvena skrb osigurana im je svaki dan u periodu od 09:00 do 14:00 sati. Utvrđeno je da veliki broj migranata ima scabies (šugu) i astmu, dok je jedan migrant obolio od karcinoma.
- šatorsko naselje osiguravaju dva policajca.

U razgovoru sa migrantima predstavnici Institucije ombudsmana došli su do saznanja da gotovo 99% migranata nema reguliran status, odnosno da nije izvršena njihovo registriranje od strane Ministarstva sigurnosti/Sektora za azil, niti Službe za poslove sa strancima. Ova lica nisu upoznata sa procedurom niti postupkom sticanja prava na azil u Bosni i Hercegovini, kao ni pravima koja im pripadaju po osnovu Zakona o strancima i Zakona o azilu Bosne i Hercegovine. Ističu da im pored nevladinih organizacija i udruga najveću podršku pruža lokalno stanovništvo, na način da im omogućavaju kupanje/tuširanje u svojim domovima nakon čega ih vrata u šatorsko naselje.

Prema dobijenim informacijama, migranti, uglavnom tijekom noći pokušavaju preći granicu između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske i to na dužnom pojasu od 70 km i uglavnom se radi o 7 do 10 pokušaja, po migrantu, prelaska granice, šumskim putevima. U razgovoru sa Ombudsmanima Bosne i Hercegovine migranti su ukazali na grubo postupanje hrvatske policije. Navode da im u pokušajima prelaska graničnog prijelaza, granična policija Republike Hrvatske oduzima putne isprave, novac i mobitele (uništava mmobitele – odvijačem uništavaju puništa za mobitele), kao i to da im nanosi tjelesne povrede, pri čemu su pokazivali modrice po rukama, podljeve ispod očiju i polomljene zube, a pokazali su i medicinsku dokumentaciju u kojoj su kosntatirani lomovi ruku i nagnječenja rebara. Također, migranti su ukazali na korektan tretman od strane granične policije Republike Slovenije, ali navode da moraju platiti kaznu za ilegalan prelazak granice u iznosu od 230 € ili u onoj količini sredstava koji trenutno imaju kod sebe. Istaknuli su problem sa ostvarivanjem komunikacije sa prevoditeljem iz Pakistana koji radi u prihvatnom centru u Sloveniji i koji im onemogućava pristup prihvatnom centru.

Izvršenom posjetom, predstavnici Institucije ombudsmana zaključili su da je neophodno promptno djelovanje nadležnih organa vlasti, prvenstveno Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, u cilju izmještanja migranata sa teritorija šatorskog naselja Trnovi kod Velike Kladuše. Radi se o potpuno neuvjetnom improviziranom šatorskom naselju/ kampu (šatori od najlona), koji je smješten blizu kanalizacijskih odvoda.

REGISTRIRANI PREDMETI U INSTITUCIJI OMBUDSMANA

Ombudsmani Bosne i Hercegovine u periodu 2016. – 2018. godine, zaprimili su i postupali po pojedinačnim žalbama u 48 predmeta, koje se odnose na problematiku migracija i azila u Bosni i Hercegovini. U 2016. godini, zaprimljena su dva predmeta a tiču se problematike detencije¹⁶² malodobnih stranih državljana u Imigracionom centru¹⁶³. U 2017. godini, zaprimljeno je ukupno 6 predmeta. Problematika je tretirala pitanja detencije malodobnih stranaca, kao i pitanja

¹⁶² Lat. (držanje, zadržavanje)

¹⁶³ Ž-SA-05-1200/16, Ž-SA-05-1285/16.

provođenja postupka u svezi sa podnesenim zahtjevom tražitelja azila u Bosni i Hercegovini¹⁶⁴. U 2018. godini, zaprimljeno je 40 predmeta.¹⁶⁵

Ombudsmani Bosne i Hercegovine su 18.12.2017. godine izdali Službi za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, preporuku broj: P-334/17. Preporukom broj: P-334/17 Službi za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine preporučeno je, da u skladno Zakonu o strancima i Zakonu o azilu u svim budućim postupcima odlučivanja o izricanju mjere stavljanja pod nadzor ili poduzimanju drugih mjera u odnosu na maloljetna lica sa ili bez pratnje, a naročito u situacijama kada je maloljetno lice iskazalo namjeru podnošenja zahtjeva za azil ili je isti već podnijelio, vode računa o obveznoj primjeni članka 3. Konvencije o pravima djeteta i principima najboljeg interesa djeteta, kao i da sukladno odredbi članka 123. stavak 4. Zakona o strancima BiH, mjeru zadržavanja maloljetnika bez pratnje u imigracionom centru primjenjuju iznimno, samo kao posljednju, i na najkraće moguće vrijeme.

¹⁶⁴Ž-SA-01-125/17, Ž-SA-01-73/17, Ž-SA-05-239/17, Ž-SA-05-97/17, Ž-SA-05-910/17, Ž-SA-05-908/17.

¹⁶⁵Ž-SA-05-592/18, Ž-SA-05-593/18, Ž-SA-05-594/18, Ž-SA-05-595/18, Ž-SA-05-596/18, Ž-SA-05-597/18, Ž-SA-05-598/18, Ž-SA-05-599/18, Ž-SA-510/18, Ž-SA-01-563/18, Ž-SA-01-568/18, Ž-SA-01-564/18, Ž-SA-01-567/18, Ž-SA-05-565/18, Ž-SA-01-566/18, Ž-SA-05-399/18, Ž-SA-01-445/18, Ž-SA-05-532/18, Ž-SA-05-531/18, Ž-SA-05-432/18, Ž-SA-05-128/18, Ž-SA-01-689/18, Ž-SA-01-690/18, Ž-SA-01-691/18, Ž-SA-04-415/18, Ž-SA-01-900/18, Ž-SA-05-779/18, Ž-SA-05-765/18, Ž-SA-05-889/18, Ž-SA-05-599/18, Ž-SA-05-607/18, Ž-SA-05-611/18, Ž-SA-05-610/18, Ž-SA-05-609/18, Ž-SA-05-608/18, Ž-SA-05-531/18, Ž-SA-05-889/18, Ž-SA-05-995/18, Ž-BL-05-783/18, Ž-BL-05-784/18.

IV PRAVO NA AZIL

Zakonom o azilu uređeno je pitanje ostvarivanja prava na azil u Bosni i Hercegovini. U smislu ovog Zakona *međunarodna zaštita/azil*¹⁶⁶ označava izbjeglički status ili status supsidijarne zaštite, a organi vlasti Bosne i Hercegovine dužni su je osigurati izbjeglici ili strancu koji ispunjava uvjete. Shodno navedenom, pravo na azil prema Zakonu o azilu ima *stranac*, odnosno osoba koje nije državljanin Bosne i Hercegovine¹⁶⁷, kao i *osobe bez državljanstva*¹⁶⁸ kojeg nijedna država u skladu s domaćim zakonodavstvom ne smatra svojim državljaninom.

Izbjeglicom u smislu članka 2. točke e) Zkona o azilu smatra se stranac koji se zbog osnovanog straha od progona na osnovu rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili političkog mišljenja, nalazi van zemlje svog državljanstva ili uobičajenog mjesta boravka a ne može se ili se zbog straha ne želi ni staviti pod zaštitu te zemlje.

Podnositelj zahtjeva za međunarodnom zaštitom, odnosno *tražitelj azila*¹⁶⁹ je stranac koji podnese zahtjev za azil o kojem nije donesena izvršna odluka u skladu sa Zakonom o azilu.

Stranac pod supsidijarnom zaštitom je stranac kojem je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine priznalo status supsidijarne zaštite u skladu s Zakonom o azilu¹⁷⁰. Radi se o osobi koja ne ispunjava uvjete za izbjeglički status ali zbog kojeg postoje ozbilji razlozi za vjerovanje da bi se suočio sa stvarnim rizikom da bude izložen smrtnoj kazni odnosno pogubljenju, mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju u zemlji podrijetla ili u zemlji uobičajenog mjesta boravka, ili postoji ozbiljna individualna prijetnja po život ili lice civila zbog neselektivnog nasilja u situacijama međunarodnog ili unutaranog oružanog sukoba, a koji se ne može ili zbog straha ne želi da stavi pod zaštitu te zemlje¹⁷¹.

Ostvarivanje međunarodne zaštite strancima je omogućeno na način da:

- a) iskažu namjeru za azil;
- b) dobiju potvrdu o iskazanoj namjeri za azil;
- c) podnesu zahtjev za međunarodnu zaštitu/azil.

Nakon pokretanja postupka za ostvarivanje prava na azil, Sektor za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine dužan je da izvrši:

- a) registriranje tražitelja azila - registriranje obuhvaća popunjavanje obrasca, fotografiranje, uzimanje otisaka prstiju, kopiranje dokumentacije i izdavanje kartona tražitelja azila.
- b) intervju-detaljan razgovor koji obavljaju službenici Sektora za azil. Intervjuom se omogućava iznošenje razloga za podnošenje zahtjeva za azil, a ukoliko je potrebno intervju se može obaviti i nekoliko puta kako bi se potpuno i pravilno utvrdilo činjenično stanje.
- c) razmatranje podnesenih zahtjeva pojedninačno i donese odluke o podnesenim zahtjevima.

Nakon razmatranja podnesenih zahtjeva, odnosno nakon sprovedenog postupka po zahtjevu za azil Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektor za azil donosi odluku kojom:

- a) se usvaja zahtjev za međunarodnom zaštitom/azilom i priznaje se status izbjeglice;

¹⁶⁶ Članak 2. točka d), Zakon o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

¹⁶⁷ Članak 2. točka a), Zakon o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

¹⁶⁸ Članak 2. točka b), Zakon o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

¹⁶⁹ Članak 2. točka c), Zakon o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

¹⁷⁰ Članak 2. točka g), Zakon o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

¹⁷¹ Članak 22. stavovi 1. i 2., Zakon o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

- b) se ne usvaja zahtjev za međunarodnom zaštitom/azilom ali se priznaje status supsidijarne zaštite (osoba kojoj je priznata supsidijarna zaštita ima pravo boravka u Bosni i Hercegovini u trajanju od 1 godinu);
- c) se obustavlja postupak za međunarodnu zaštitu/azil i određuje rok u kojem se mora napustiti teritorij Bosne i Hercegovine (uz detaljno obrazloženje razloga za takvu odluku);
- d) se odbija zahtjev za međunarodnom zaštitom/azilom iz razloga neosnovanosti, te se određuje rok u kojem se mora napustiti teritorij Bosne i Hercegovine. U ovom slučaju tražitelj azila ima pravo da podnese tužbu Sudu Bosne i Hercegovine radi poništenja negativne odluke u roku od 60 dana, odnosno u roku od osam (8) dana ako je riječ o hitnom postupku. Sve dok se ne donese konačna odluka o njegovom statusu, odnosno dok Sud Bosne i Hercegovine ne odluči o tužbi podnositelja žalbe, podnositelj i dalje ima status tražitelja međunarodne zaštite/azila.

4.1. Postupak po zahtjevu za azil

Prvi korak za strance u postupku za ostvarivanje prava na azil jeste iskazivanje namjere za traženje azila u Bosni i Hercegovini. Ova namjera se može iskazati Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine ili Službi za poslove sa strancima tj. najbližem terenskom uredu Službe za poslove sa strancima. Granična policija Bosne i Hercegovine ili organizaciona jedinica Službe kojoj je stranac iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil upoznaje stranca s postupkom traženja azila i njegovim pravima i obvezama¹⁷². Organizaciona jedinica Službe, u roku od 3 dana od dana iskazivanja namjere, dostavlja primjerak potvrde o iskazanoj namjeri s kopijama osobnih i drugih dokumenata stranca relevantnih za postupak azila Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine.¹⁷³

Shodno članku 15. Zakona o azilu “*stranci koji iskazu namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, tražitelji azila, izbjeglice, stranci pod supsidijarnom i privremenom zaštitom imaju pravo da budu informirani na jeziku koji razumiju ili za koji se može osnovano pretpostaviti da razumiju o postupcima, pravima i obvezama koje, u skladu s ovim zakonom, proizlaze iz njihovog statusa. Ove informacije mogu biti predložene pismeno, u formi letka, na jeziku koji stranac razumije ili za koji se osnovano može pretpostaviti da razumije*”.

Prilikom monitoringa Ombudsmani Bosne i Hercegovine su konstatirali da je potvrda o iskazanoj namjeri za traženje azila dostupna samo na službenim jezicima u uporabi u Bosni i Hercegovini. Nejasan je i način komunikacije između graničnog policajca i/ili službenika terenskog ureda Službe za poslove sa strancima sa strancem imajući u vidu državu podrijetla stranca i raznovrsnost jezika kojim se stranci služe ili ih razumiju, među kojima se nalaze i jezici koji su u uporabi na ograničenom teritoriju. Postavlja se pitanje kako stranac razumije značenje dobijenog dokumenta koji se zove *Potvrda o iskazanoj namjeri za traženje azila*.

Dakle, već u prvoj komunikaciji stranca sa vlastima Bosne i Hercegovine nije osigurana implementacija obveza iz članka 15. Zakona o azilu, čime se dalje u potpunosti dovodi u pitanje zakonitost postupanja.

¹⁷² Članak 31. stavak 3. Zakon o azilu.

¹⁷³ Članak 32. stavak 3. Zakon o azilu.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine konstatiraju da postoji sačinjen letak o pravima tražitelja azila koji je dostupan na više stranih jezika, ali je upitno u kojoj fazi boravka na teritoriju Bosne i Hercegovine strani državljanin dobije letak, te da li upoznavanje sa informacijama iz ovog letka čini sastavni dio postupka po osnovu zahtjeva za azil. Potrebno je da postoji zabilježeno da je stranac upoznat sa svojim pravima na jeziku koji razumije, te način na koji je upoznat (usmeno ili putem letka), te da ove informacije čine sastavni dio registracione procedure.

*Potvrda o iskazanoj namjeri za traženje azila*¹⁷⁴ koju izdaje Terenski ured Službe za poslove sa strancima sadrži sljedeće podatke:

- osobne podatke stranca, u pravilu prema samoidentifikaciji, jer neregularni migranti najčešće ne posjeduju nikakve dokumente (ime i prezime, datum i mjesto rođenja, državljanstvo, spol, te članove obitelji koji se nalaze u pratnji, posjedovanje putne isprave, fotografija);
- utvrđivanje smjera kretanja, gdje se najčešće stranac upućuje da se javi u Azilantski centar Delijaš kod Trnova;
- rok do kojeg se stranac treba javiti u Sektor za azil.

Potvrda sadrži i napomenu o tomu da li stranac razumije jedan od službenih jezika Bosne i Hercegovine, odnosno koji drugi jezik razumije. U napomenama na potvrdi je definirano da se potvrda smatra pravom na ostanak u Bosni i Hercegovini za vrijeme njezinog trajanja i u navedenom smjeru kretanja, te ukoliko stranac ne pristupi podnošenju zahtjeva za azil u navedenom roku u Potvrdi, smatrat će se da namjera nije ni iskazana. Istodobno se konstatira da Potvrda ima katakter poziva za zaprimanje zahtjeva za azil i obavljanja postupka registriranja, te je dat kontakt telefon Sektora za azil. Zakon o azilu je utvrdio da rok valjanosti potvrde o iskazanoj namjeri za podnošenje zahtjeva za azil ne može biti duži od osam (8) dana, te da iznimno, u slučaju velikog broja istodobno iskazanih namjera za podnošenje zahtjeva za azil, rok valjanosti potvrde o iskazanoj namjeri može biti 14 dana.¹⁷⁵

Ombudsmani Bosne i Hercegovine konstatiraju da je, nažalost, ovaj izuzetak od 14 dana i prije povećanog priliva migranata postao pravilo, iako nije zorno da li se aktivirala klauzula u slučaju velikog broja istodobno iskazanih namjera. S obzirom na to da su Ombudsmani Bosne i Hercegovine prema prikupljenim podacima utvrdili da se ova klauzula aktivira kada dođe do priliva stranaca preko 5.000 lica, a imajući u vidu da prema posljednim podacima trenutno u Bosni i Hercegovini boravi oko 3.000 do 5.000 stranaca - migranata, nejasno je zašto se ostavlja rok od 14 dana. Pitanje je problematično iz razloga što za vrijeme tog perioda stranac, kojem je izdata potvrda o iskazanoj namjeri od strane Službe, ima slobodu kretanja na teritoriju Bosne i Hercegovine bez točno i utvrđene adrese boravka. Ovo je evidentno jer i pored nedovoljnog kapaciteta (za ove prilike masovnijeg priliva stranaca) Azilantskog centra u Delijašu on skoro niti u jednom momentu nije bio popunjen do kraja. Također, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su prilikom posjete Azilantskom centru Delijaš zatekli određen broj tražitelja azila koji su bili uredno registrirani, a da s njima, bez obzira što je prošao duži vremenski period, nije obavljen intervju. U cilju ubrzanja postupka i registriranja tražitelja azila UNHCR je u Sarajevu u zgradi Unitica formirao Info centar u kojem tražitelji azila i izbjeglice mogu da dobiju, između ostalog, humanitarnu, pravnu, psihosocijalnu pomoć, te pomoć oko smještaja.

¹⁷⁴ Obrazac br 1. <http://sluzbenilist.ba/page/akt/IKofUY4w6z4>

¹⁷⁵ Članak 32. stavak 4. i 5. Zakon o azilu.

Prema informacijama dobijenim od Sektora za azil¹⁷⁶, ukupan broj stranaca koji su iskazali namjeru da traže azil, od 01.01. do 31.04.2018 godine iznosio je 2.762 stranca, dok su registriranju pristupila 383 stranca. Ovaj podatak otvara pitanje da li stranci nisu postupili po instrukciji koju su dobili u okviru Potvrde o iskazanoj namjeri da traže azil, iz razloga nedostatka želje da se registriraju u ovom statusu ili nerazumijevanja samog dokumenta zbog jezičke barijere ili je u pitanju nedostak kapaciteta Sektora za azil za obradu svih izdatih Potvrda o iskazanoj namjeri.

Stanje na terenu, te posebno obavljani intervjui sa strancima - migrantima koji su bili smješteni u šatore, u parku, preko puta Vijećnice u Sarajevu¹⁷⁷ ukazuju da svi s kojim su obavljani razgovori posjeduju Potvrde. U razgovoru sa navedenim licima, došlo se do saznanja da ova lica koji imaju potvrde o iskazanoj namjeri za traženje azila ne žele da budu smješteni u Azilantskom centru u Delijašu, s obrazloženjem da je udaljen od grada, niti da budu smješteni u hostele i privatnom smještaju jer su im sobe premale¹⁷⁸. Intervjuirane su uglavnom obitelji sa djecom.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine su prilikom ovog posjeta konstatirali veoma nisku razinu higijenskih uvjeta s obzirom na to da park kao takav nije predviđen za boravak većeg broja ljudi u dužem vremenskom periodu. Higijensko-sanitarna situacija je veoma loša, te postoji zabrinutost da se postojeća situacija može negativno odraziti kako na zdravlje ovih lica koji borave u parku, tako i na građane Sarajeva. Iz ovog razloga Ombudsmani Bosne i Hercegovine konstatiraju da postoji potreba urgentnog djelovanja kroz osiguranje adekvatnog prihvata i smještaja ovih osoba.

U razgovoru sa ovim osobama došlo se i do saznanja da stranci koji posjeduju Potvrdu da su tražitelji azila, a nisu registrirani kao tražitelji azila, ne mogu otvoriti račun u banci, za koji je nužno posjedovanje identifikacijskog dokumenta. Upravo je azilantski karotn za tražitelja azila identifikacijski document koji mora predložiti banci. U cilju prijema novca, migranti koji se još nisu registrirali kao tražitelji azila često su prinuđeni da koriste usluge građana Bosne i Hercegovine, da prime, na svoje ime, sredstva iz inozemstva upućena migrantu, uz određenu proviziju.

U cilju smanjivanja broja osoba koje su iskazale namjeru za traženje azila na ulicama Bosne i Hercegovine, a posebno kada se radi o ranjivoj kategoriji lica, UNHCR je smjestio određen broj ovih lica u privatne smještaje i hostele. Ombudsmani Bosne i Hercegovine konstatiraju da nadležne službe ne posjeduju točne podatke o broju tražitelja azila koji su smješteni na ovaj način, iako shodno članku 38. stavak 2. Zakona o azilu *“stranac koji je iskazao namjeru podnošenja zahtjeva za azil, a smješten je na privatnoj adresi, dužan je izvršiti prijavu boravka nadležnoj organizacionoj jedinici Službe ili policijskoj upravi/ stanici, u roku od tri dana od dana iskazane namjere, a prije podnošenja zahtjeva za azil”*.

Ključno pitanje je što se dešava sa strancima koji imaju Potvrdu o iskazanoj namjeri da traže azil, a nisu se mogli registrovati u zakonom utvrđenom roku, niti su se javili na određeno mjesto definirano u Potvrdi. Ovo je značajno iz razloga što je člankom 35. stavak 2. Zakona o azilu propisano da *“iznimno, ako stranac bez opravdanih razloga ne podnese zahtjev za azil, u roku određenom potvrdom, smatrat će se da je odustao od iskazane namjere o čemu će Ministarstvo obavijestiti Službu. U daljnjim postupcima na njega se primjenjuje zakon kojim se regulira*

¹⁷⁶ Sastanak predstavnika Institucije ombudsmana pomoćnikom ministra sigurnosti Marijanom Baotićem, šefom Sektora za azil, dana 03.05.2018. godine.

¹⁷⁷ Intervjui obavljani dana 08.05.2018. godine, u suradnji sa predstavnicima BHWI-a.

¹⁷⁸ Tijekom razgovora sa strancima - migrantima bile su prisutne i volonterke iz zemalja EU, i na pitanje tko financira njihov rad, istaknule su da su dobrovoljno i samoinicijativno odlučile da volontiraju u Bosni i Hercegovini.

oblast kretanja i boravka stranaca”. To znači da bi se na njega mogle primijeniti sankcije zbog nezakonitog boravka u Bosni i Hercegovini.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine primjećuju da i među službenicima za sprovođenje zakona postoji konfuzija, tko donosi odluku o tomu da li će se stranac koji je iskazao namjeru da traži azil smjestiti do konačne odluke o zahtjevu za azil u Azilantski centar u Delijašu, ili privatni smještaj na Ilidži koji obezbjeđuje Tim Klensi, zajedno sa nevladinom organizacijom ili su to hoteli, hosteli i ostali privatni smještaji, a što je i dozvoljeno prema Zakonu o azilu.

Prema informacijama dobijenim tijekom razgovora sa predstavnicima snaga za sprovođenje zakona u Bosni i Hercegovini i međunarodnih organizacija, Sektor za azil vrši registriranje osoba koje su iskazale namjeru da traže azil u prosincu 2017. godine. Ova činjenica ukazuje na ogroman zaostatak, naročito s obzirom na povećan priliv migranta upravo u prva četiri mjeseca ove godine i nastavak ovog trenda u svibnju. Ovo stvara prostor da migranti borave na teritoriju Bosne i Hercegovine, jer potvrda im omogućava slobodno kretanje. Zanimaruje se činjenica da je registriranje azila stvarni filter provjere ozbiljnosti iskazane namjere da se traži azil u Bosni i Hercegovini, te da se ne radi o načinu na koji migranti samo legaliziraju svoj boravak, bez stvarne namjere da traže azil. Bez registriranja, nemoguće je pristupiti daljoj fazi osiguranja prava na azil, a što podrazumijeva obavljanje intervjua.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine primjećuju da je i u ovoj fazi, čak i prije povećanja broja migranata u 2018. godini, postojao određni zaostatak, te da period između registriranja i intervjua traje preko šest mjeseci, a u nekim slučajevima i preko godinu dana. Zakon o azilu je propisao da se odluka o zahtjevu za azil treba donijeti u roku od šest mjeseci od dana podnošenja zahtjeva, a iznimno ova odluka može biti donesena u roku od 18 mjeseci u slučaju ako:

- a) utvrđivanje činjenica na kojima se zahtjev za azil zasniva je otežano;
- b) veliki broj stranaca podnese zahtjev za azil u određenom periodu;
- c) kašnjenje se može pripisati propustima tražitelja azila u smislu ispunjavanja obveza iz članka 40. stavak 3. ovog zakona, kao i drugih objektivnih razloga¹⁷⁹.

Intervju se mora okončati u periodu od 18 mjeseci od dana registriranja. Bez obavljanja intervjua, ne može se donijeti odluka, što stvara nesigurnost kod tražitelja azila i u konačnici odluka je osnov za ostvarivanje prava na pravni lijek, u slučaju da zahtjevu za azil nije udovoljeno. Za sve vrijeme, vlasti u Bosni i Hercegovini su dužni tražitelju azila osigurati prava propisana Zakonom. Ombudsmani Bosne i Hercegovine naročito žele da ukažu na odredbu članka 42. stavak 3. Zakona o azilu koja daje Sektoru za azil mogućnost da odluku o zahtjevu za azil donesenu u roku od 30 dana, ako postoji osnov za odbijanje azila i to prema ubrzanom postupku.¹⁸⁰

Ombudsmani Bosne i Hercegovine konstatiraju da Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Sektor za azil, ne može odgovoriti adekvatno na ovaj zadatak, zbog nedostatka ljudskih resursa, jer je došlo do višestruko povećanog broja tražitelja azila. Nužno je da odmah, nakon iskazane namjere za traženje azila Sektor za azil pristupi registriranju tražitelja azila u što je moguće kraćem roku, te da za vrijeme odvijanja ovog procesa tražitelj azila ima prava propisana člankom 76 Zakona o azilu.

¹⁷⁹ Članak 42. (rokovi za donošenje odluke) Zakon o azilu, “Službeni glasnik BiH”, broj 88/15.

¹⁸⁰ Ubrzani postupak za odbijanje zahtjeva za azil predviđen člankom 45. Zakona o azilu.

4.2. Prava tražitelja azila

Zakon o azilu¹⁸¹ utvrdio je da tražitelj azila ima pravo na:

- a) boravak u Bosni i Hercegovini;
- b) informiranje;
- c) smještaj u centar za tražitelje azila;
- d) primarnu zdravstvenu zaštitu;
- e) pristup osnovnom i srednjem obrazovanju;
- f) pristup tržištu rada;
- g) pristup besplatnoj pravnoj pomoći;
- h) praćenje toka postupka na jeziku koji razumije ili za koji se osnovano pretpostavlja da razumije;
- i) psihosocijalnu pomoć.

Tražitelj azila ostvaruje navedena prava na osnovu kartona tražitelja azila. Sredstva za troškove koji nastanu na taj način osigurava Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine u budžetu institucija Bosne i Hercegovine, odobrenom za ovu namjenu ili putem donacija za azil u Bosni i Hercegovini.

Primarna zdravstvena skrb

Prema Zakonu o azilu tražitelji azila koji borave u Bosni i Hercegovini imaju pravo na primarnu zdravstvenu zaštitu. Provjerom na terenu došlo se do različitih pokazatelja. Za neregularne migrante koji se nalaze na ulicama u Bosni i Hercegovini primarnu zdravstvenu zaštitu osigurava UNHCR. U praksi se pojavljuju problemi ako osoba koja je registrirana kao tražitelj azila u Bosni i Hercegovini ima potrebu za sekundarnom zdravstvenom zaštitom (članak 76 Zakona o azilu govori samo o primarnoj zdravstvenoj zaštiti). Ombudsmani Bosne i Hercegovine su registrirali slučaj tražitelja azila koji se nalazio u Sveučilišnom/Univerzitetskom kliničkom centru Sarajevo (u daljem tekstu: UKCS) već četiri (4) mjeseca i čiji su troškovi zdravstvenog zbrinjavanja iznosili cca. 20.000,00 KM. Ovim slučajem ilustriramo stanje, a po istom Ombudsmani Bosne i Hercegovine postupaju unutar svog mandata postupanja po individualnim žalbama, jer su postupak pokrenuli po službenoj dužnosti.

Socijalna zaštita

Segment socijalne zaštite, prije svega podrazumjeva pitanje spajanja obitelji i osiguranja zaštite naročito ugroženih kategorija, kao što su lica lišena poslovne sposobnosti, djeca, djeca bez pratnje, starija i nemoćna lica, teško bolesna lica, lica s invaliditetom, trudnice, samohrani roditelji s maloljetnom djecom, lica s duševnim smetnjama te žrtve trgovine ljudima, žrtve mučenja, silovanja ili drugog psihičkog, fizičkog i spolnog nasilja, kao što su žrtve sakaćenja ženskih spolnih organa.

Individualne žalbe koje su zaprimili Ombudsmani Bosne i Hercegovine u proteklom periodu ukazuju da postoje kategorije djece koje se nalaze sa roditeljima ili starateljima, ali se u praksi dešava da se smještaju u Imigracioni centar iz razloga što se ne može utvrditi identitet staratelja, naročito ako se radi o osobi koja je neregularni migrant i koji ne nosi sa sobom nikakav

¹⁸¹ Članak 76. Zakona o azilu, "Službeni glasnik BiH", br. 11/16 i 16/16.

identifikacioni dokument¹⁸². Druga grupacija su djeca koja se nalaze u pokretu na teritoriju Bosne i Hercegovine, bez roditelja ili staratelja.

Prema informacijama nevladinih organizacija, u Bosni i Hercegovini se na dan 08.05.2018. godine nalazilo oko 130 djece od kojih je njih pet (5) bilo bez roditeljske pratnje. Nijednom od ove djece bez roditeljske pratnje nije određen staratelj što je obveza, prema Zakonu o azilu, a i prema odredbama Konvencije o pravima djeteta. Ovo otvara pitanje nadležnog centara za socijalni rad koji bi trebao shodno zakonu imenovati staratelja kako bi se osigurao najbolji interes djeteta. Ombudsmani Bosne i Hercegovine traže urgentno postupanje kako bi se djeci u što kraćem roku odredio startelj i na taj način zaštitio najbolji interes djeteta.

¹⁸² Konkretnan predmet registriran kod Institucije ombudsmana.

V ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Stanje u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini potrebno je razdvojiti na dva dijela: period do 31.12.2017. godine i period od 1.1.2018. godine do momenta sačinjavanja ovog Specijalnog izvješća.

Prvi period je obilježen sporadičnim, odnosno kontroliranim ulaskom i kretanjem stranaca, gdje je Bosna i Hercegovina prepoznata, uglavnom kao zemlja tranzita, za strance koji dolaze iz drugih zemalja, te zemlja podrijetla, gdje građani Bosne i Hercegovine odlaze u druge zemlje zbog ekonomske i političke situacije u zemlji. Institucionalni kapaciteti su u prvom periodu bili dostatni za izvršavanje svih obveza utvrđenih u zakonu.

Drugi period je obilježen dramatičnim porastom broja stranaca (u najvećem broju tzv. neregularnih migranata) koji su ušli u Bosnu i Hercegovinu (i ulaze svakodnevno u Bosnu i Hercegovinu) i koji uglavnom koriste Bosnu i Hercegovinu za tranzit prema zemljama Europske unije. Tako je od početka 2018. godine do 31.10.2018. godine, registrirano ukupno 22.000 migranata koji su ušli u Bosnu i Hercegovinu, s tim da se procjenjuje da se oko 3.000 do 5.000 migranata trenutno nalazi u Bosni i Hercegovini. Procjenjuje se da oko 25% migranata dolazi iz Sirije, dok su preostalih 75% migranata tzv. ekonomski migranti. Također, važno je istaknuti i da skoro svi registrirani migranti spadaju u kategoriju tzv. nereguliranih migranata¹⁸³ odnosno kategoriju stranaca nereguliranog statusa, (u procentu čak i preko 98%). Na kraju, konstatiran je i određeni broj migrantskih obitelji sa djecom.

U Bosni i Hercegovini se trenutno odvija proces tzv. mješovitih migracija. Preklapaju se motivi migracija, tako da imamo strance koji su u potrazi za boljim uvjetima života/ekonomski migranti i strance koji traže utočište/osobe pod međunarodnom pravnom zaštitom. Bosna i Hercegovina je dominantno tranzitna zemlja za državljane Pakistana, Irana, Iraka, Maroka, Tunisa, Alžira, Libije, Sirije, Afganistana... Povećan priliv svih kategorija migranata i kontinuitet tog procesa, zahtijevaju obvezu dodatne mobilizacije materijalnih, finansijskih i ljudskih resursa kojima Bosna i Hercegovina ne raspolaže. S druge strane, treba istaknuti da složena ekonomska, politička i socijalna situacija u Bosni i Hercegovini uzrokom je povećanog broja migracija i građana Bosne i Hercegovine koji napuštaju Bosnu i Hercegovinu.

Procjena stanja u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini u 2018. godini, a kroz obavljen postupak monitoringa koji je uključivao posjet svim ustanovama u kojima se nalaze strani državljani, razgovore i intervju sa svim kategorijama migranata i osobljem u ovim ustanovama, održavanje sastanaka sa svim rukovoditeljima institucija koje su, shodno odredbama Zakona o strancima i Zakona o azilu, nadležni za postupanje u oblasti migracija i azila, te predstavnicima međunarodnih organizacija, domaćih i stanih nevladinih organizacija i udruga ukazuje da postoji potreba urgentnog djelovanja. Povećan priliv svih kategorija migranata i kontinuitet tog procesa, zahtijeva obvezu dodatne mobilizacije materijalnih, finansijskih i ljudskih resursa. Istodobno, Ombudsmani, a na bazi žalbi konstatiraju da je u Bosni i Hercegovini složena ekonomska, politička i socijalna situacija koja otežava da i građani Bosne i Hercegovine ostvaruju Ustavom

¹⁸³ U većini slučajeva radi se o strancima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacionih dokumenata, na mjestima koja nisu predviđena za prelazak državne granice, a preseljavaju se iz jedne u drugu državu uz kršenje pravnih propisa države u koju ulaze, odnosno protiv volje organa države na čiju teritoriju ulaze. Većina ovih osoba iskazala je namjeru da traži azil, iako je za njih Bosna i Hercegovina uglavnom zemlja tranzita.

Zvaničnici koriste različita terminološka određenja migranata u javnosti: ilegalni migranti, migranti i izbjeglice. Portparol Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice UNHCR za jugoistočnu Europu Neven Crvenković definirao je migranate i izbjeglice koji su u državu ušli na neregularan način, bez potrebnog odobrenja ili dokumenta koji se traže sukladno propisima o imigracijama kao neregularne migrante, a ne ilegalne, što ima određenu, i netočnu, pomalo "kriminalnu" konotaciju. Termin, neregularni migrant, koriste svi organi i institucije UN-a, EU, Vijeća Europe.

grantirana ljudska prava. Ovako složena situacija nameće obvezu da se moraju osigurati principi vladavine prava u procesu kontrole granice i ulaska i kretanja stranaca, uz uvažavanje ljudskih prava garantiranih međunarodnim standardima.

Ombudsmeni žele ukazati i na određene pozitivne pomake vezano za oblast migracija:

- *Usvojen je novi Zakon o strancima* kojim su regulirani uvjeti i postupak ulaska stranaca, vizni i bezvizni režim, putne isprave za strance, boravak i udaljenje stranaca, prihvati i stavljanje pod nadzor kao i nadležni organi vlasti u primjeni zakona, prekršaji i dr.
- *Usvojen je novi Zakon o azilu* kojim su uređena pitanja uvjeta i postupka za odobravanje izbjegličkog statusa, statusa supsidijarne zaštite, prestanak i ukidanje izbjegličkog statusa i statusa supsidijarne zaštite, privremena zaštita, identifikacijski dokumenti, pravba i obveze tražitelja azila, izbjeglica i stranac pod supsidijarnom zaštitom kao i druga pitanja iz oblasti azila.
- *Usvojen je Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći*¹⁸⁴ koji za cilj ima da osigura svakoj fizičkoj osobi djelotvoran i jednak pristup pravdi u postupku pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine pred kojima se ostvaruju ili štite pojedinačna prava, obveze i interesi.
- *Usvojene su Izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije*¹⁸⁵, čime su pojačani mehanizmi zaštite, te utvrđena diskriminacija po osnovu, dobi, invalidnosti i seksualne orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika.
- *Usvojena je Strategija u oblasti migracija i azila i Akcioni plan za period 2016.-2020. godine*¹⁸⁶. Osnov strategije čine principi zakonitosti, sigurnosti države, međunarodne suradnje i integracije.
- *Uspostavljeno je Koordinacijsko tijelo za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini* (u daljem tekstu: Koordinacijsko tijelo),¹⁸⁷ kao stalno tijelo zaduženo za koordiniranje aktivnosti između nadležnih institucija koje se bave problematikom migracija i azila.
- Uspostavljena je suradnja nadležnih institucija koje se bave pitanjem migracija sa nevladinim organizacijama, na način da osobama pod međunarodnom zaštitom pravnu pomoć pruža udruženje “Vaša prava BiH”, na osnovu potpisanog Protokola sa Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine. Iskustva Ombudsmana BiH pokazuju da sve žalbe koje su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili u svezi sa problematikom migracija su upućene od strane Udruženja “Vaša prava BiH”.
- Ženska nevladina organizacija BHWI pruža psihosocijalnu podršku osobama pod međunarodnom zaštitom, dok organizacija MFS-EMMAUS implementira projekte direktne asistencije i zaštite žrtava trgovine ljudima i migranata, prevencije i podizanja svijesti među rizičnim skupinama i općom populacijom. Ovaj model suradnje udruženja sa državnim ministarstvom nadležnim za poslove migracija i Ombudsmanom svakako može poslužiti kao primjer dobre prakse.

¹⁸⁴ „Službeni glasnik BiH“, broj 83/16.

¹⁸⁵ „Službeni glasnik BiH“, broj 66/16.

¹⁸⁶ Strategija u oblasti migracija i azila i Akcioni plan za period 2016.- 2020. godine,

¹⁸⁷ Odluka Vijeća Ministara Bosne i Hercegovine o formiranju Koordinacijskog tijela za pitanja migracija u BiH, Službeni glasnik BiH, broj 10/13 od 11.02.2013. godine.

Ipak, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine iskazuju svoju zabrinutost u svezi sa neefikasnošću u postupanju nadležnih organa, koja je evidentna u svim fazama postupanja prema strancima, te iste prezentiramo prema tim fazama:

Zabrinutosti vezane uz *prvi kontakt stranca* sa nadležnim organima Bosne i Hercegovine su:

- neizvršavanje zakonske obveze osiguranja informacija strancima o njihovim pravima na njihovom jeziku ili jeziku koji razumiju;
- postupak komunikacije vezan uz izdavanje potvrde o iskazanoj namjeri za traženje azila i činjenica da ova potvrda postoji samo na službenim jezicima Bosne i Hercegovine, te da dosadašnji način komunikacije sa strancima nije osigurao da oni razumiju smisao i pravnu pozadinu ove potvrde;
- neosiguranje adekvatnog institucionalnog stvarnog usmjeravanja stranaca koji su iskazali namjeru da će tražiti azil i da je napomena na Potvrdi da se upućuju u Azilantski centar u Delijaš samo formalne, a veoma rijetko suštinske priorode, te da većina ovih osoba završi na ulicama Sarajeva i drugih gradova Bosne i Hercegovine;
- neosiguran prijevoz stranaca, posebice u slučajevima kada se radi o grupama, obitelji sa djecom i da se ovaj vid zbrinjavanja sporadično primjenjuje od slučaja do slučaja, bez jasnih kriterija. Većina migranata, koji mjesecima putuju s juga Europe, teško se mogu orijentirati gdje se nalazi Delijaš, što stvara prostor za djelovanje različitih posrednika, uključujući i krijumčarenja koji svojim djelovanjem počinju da određuju rute njihovog kretanja unutar Bosne i Hercegovine i dalje.

Zabrinutosti Ombudsmana vezane za slabosti u *postupku ostvarivanja prava na azil* su:

- prihvatanje da je rok za pristupanje registriranju predviđen za iznimne prilike od 14 dana postao redovan rok, umjesto osam (8) dana, čak i prije nego što je došlo do masovnijeg priliva stranih državljana;
- neosiguranje blagovremenog registriranja svih osoba koje su iskazale namjeru da traže azil. Podatak da je od 2.762 osobe koje su iskazale namjeru da će tražiti azil i kojima je izdata Potvrda o ovoj namjeri za prva četiri (4) mjeseca, a da je registrirano samo 383 stvara ozbiljnu zabrinutost i ovakav zaostatak je nemoguće riješiti bez poduzimanja urgentnih dodatnih aktivnosti. Ovaj proces treba da bude prioritet kod postupanja nadležnih organa, iz razloga što je na ovaj način jedino moguće utvrditi koliki je stvarni broj stranih državljana koji žele zaštitu kao tražitelji azila u Bosni i Hercegovini, a koliki je broj onih koji su ovu procesnu slabost i neefikasnost u postupanju nadležnih tijela iskoristili kao način legaliziranja svog boravka u Bosni i Hercegovini u namjeri da ilegalno pređu u neke od zemalja Europske unije;
- slabosti u procesu registriranja automatski povlače i nemogućnost organiziranja intervjua sa tražiteljima azila, a u cilju donošenja konačne odluke. Primijetno je da se već ranije i prije povećanog priliva migranata pojavio zaostatak u ovoj procesnoj aktivnosti i da se često intervju obavlja i nakon proteka Zakonom predviđenog roka od šest (6) mjeseci. Nesporno je da Zakon dozvoljava i mogućnost duljeg roka, ali uz ispunjavanje određenih uvjeta, a da se u pojedinim slučajevima nije moglo utvrditi postojanje ovih uvjeta;
- bez intervjua se ne može donijeti odluka, čime se onemogućava i pristup sudu, te produžava period nesigurnosti i neizvjesnosti tražitelja azila, a državi stvaraju troškovi, naročito u slučaju ukoliko se u postupku utvrdi da zahtjev za azil nije osnovan;
- sporost postupaka ostavlja prostor da migranti, koji se nalaze u različitim fazama postupka za ostvarivanje azila, najčešće nisu adekvatno zbrinuti, te se nalaze na ulicama gradova, zbog čega su intervenirale međunarodne organizacije (UNHCR, IOM), te neke

nevladine organizacije, neformalne grupe i pojedinci, naročito u cilju zbrinjavanja posebno ugroženih kategorija, smještajući ove osobe u hostele i privatne smještaje;

- ne postoji adekvatna evidencija nadležnih službi o broju tražitelja azila koji su smješteni u hostele i privatne smještaje, iako je člankom 38. stavak 2. Zakona o azilu propisano da *„stranac koji je iskazao namjeru podnošenja zahtjeva za azil, a smješten je na privatnoj adresi, dužan je izvršiti prijavu boravka nadležnoj organizacionoj jedinici Službe ili policijskoj upravi/ stanici, u roku od tri dana od dana iskazane namjere, a prije podnošenja zahtjeva za azil“*.
- neosiguranje zbrinjavanja djece bez roditeljske pratnje i da je evidentiran određeni broj djece koja se nalaze u Bosni i Hercegovini, a kojima nije imenovan staratelj u skladu sa zakonom, te je nejasno tko zastupa interes ove djece u postupku. Dešava se da se obavi i razgovor za registriranje sa djetetom bez prisustva staratelja, čak se ne odredi ni staratelj za poseban slučaj. Dakle, obavi se cjelokupna procedura, a da dijete nije imalo postavljenog staratelja.

Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmani Bosne i Hercegovine ukazuju da je poseban vid odgovornosti po pitanju migracija u Bosni i Hercegovini na institucionalnim mehanizmima nadležnim za sprovođenje postupaka po zahtjevima te obezbjeđivanja statusnih i drugih prava garantiranih zakonodavstvom Bosne i Hercegovine i ratificiranim međunarodnim standardima.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine konstatiraju da insitucionalni mehanizmi nadležni za pitanje migracija u Bosni i Hercegovini nisu u potpunosti na adekvatan način i sukladno svim odredbama zakona organizirali i poduzeli neophodne aktivnosti, s ciljem donošenja odgovarajućih odluka, a posebno na način i u rokovim kako je to propisano zakonom. Nadležni ispriku za ovakvo stanje nalaze u činjenici nedostatka ljudskih i materijalno-tehničkih resursa, što su prezentirali i Ombudsmanima prilikom sačinjavanja ovog izvješća.

VI GENERALNE PREPORUKE

S obzirom na to da je ovim Specijalnim izvješćem konstatirano stanje u Bosni i Hercegovini koje se odnosi na migracije i azil, Ombudsmani Bosne i Hercegovine upućuju **Vijeću ministara Bosne i Hercegovine** sljedeće preporuke:

- ❖ Aktivirati sve mjere predviđene Strategijom u oblasti migracija i azila i Akcionim planom za period 2016 - 2020. godine, koje, između ostalog, uključuju: povećanje efikasnosti nadzora i kontrole državne granice Bosne i Hercegovine, značajno unapređenje sustava kontrole ulaska i boravka stranaca u Bosni i Hercegovini, podizanje na višu razinu zaštite sigurnosti građana Bosne i Hercegovine;
- ❖ Uz postojeće smještajne kapacitete namijenjene za smještaj svih kategorija migranata, odnosno azilanata za slučaj značajno povećanog priliva stranih državljana obezbijediti dodatne smještajne kapacitete;
- ❖ Uspostaviti zorne operativne procedure za postupanje svih nadležnih organa s jasnim definiranjem tijela/osoba za odlučivanje u slučajevima koje nije moguće predvidjeti procedurama. Posebno treba definirati ulogu međunarodnih organizacija, nevladinih organizacija i udruga, te volontera, kako bi sustavno i na adekvatan način bila iskorištena njihova spremnost da pomognu u procesu;
- ❖ Povećati broj kadrovskog osoblja, odnosno jačati kapacitete institucionalnih mehanizama nadležnih za postupanje po pitanju migracija, uključujući Sektor za azil, Graničnu policiju Bosne i Hercegovine i Službu za poslove sa strancima;
- ❖ Uspostaviti operativno tijelo/organ sa visokim stupnjem mobilnosti i potpune involviranosti članova tog tijela/organa na rješavanje problema migracija, a u odnosu na njihove redovne poslove i radne zadatke. Operativnost i djelovanje ovog tijela/organa treba da bude 24 sata;
- ❖ Zatražiti financijsku, materijalno-tehničku podršku, te ljudske resurse od Europske unije, IOM-a, UNHCR-a, ICRC-a, UNICEF-a, UN Women, Save the Childrena, te drugih aktera koji raspolažu resursima i koji imaju mandat djelovanja u ovoj oblasti;
- ❖ Kontinuirano održavati regionalne sastanke na visokoj razini sa susjednim državama i državama koje se nalaze na ruti kretanja svih kategorija migranata u cilju definiranja zajedničke strategije djelovanja, a s obzirom na evidentne različite prakse nekih od država, koje ukazuju i na moguće odstupanje od međunarodnih standarda u zbrinjavanju različitih kategorija migranata;
- ❖ Pokrenuti postupak zaključivanja ugovora o readmisiji sa državama iz kojih su registrirani stranci, a sa kojima još takvi sporazumi nisu potpisani, kao npr. Alžir i Maroko.

ANEKS I – RASPORED OBAVLJENIH POSJETA I SASTANAKA

Datum	Predstavnici Institucije ombudsmana	Institucija	Ime i prezime sugovornika
04.04.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	Azilantski centar Delijaš kod Trnova	Dževad Koštović
18.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk, Gorica Ilić		
05.04.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	Imigracioni centar Istočno Sarajevo	Muris Selimović Vladislav Žuža
17.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk, Gorica Ilić		
06.04. 2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	IOM	Peter VAN DER AUWERAERT Irma Sadiković
20.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Gorica Ilić		

06.04.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	UNHCR	Francesca Bonelli Ljiljanja Kokotović Seid Husagić
20.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Gorica Ilić		
10.10.2018. godine	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić,		
18.04.2018. godine	Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	Sveučilišni klinički centar Sarajevo	dr.sci.med. Rusmir Baljić
03.05. 2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine/ Sektor za azil	Marijan Baotić
21.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Gorica Ilić		
03.05.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Damir Perić	Granična policija Bosne i Hercegovine	Zoran Galić Slobodan Krstić

08.05. 2018. godine.	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	Fondacija BH inicijativa žena	Marijana Dinek Lejla Aličić-Ćoralić Šemsudin Ljumanović
20.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Gorica Ilić		
10.10.2018. godine	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Slavica Drinić		
08.05. 2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	Vaša prava BiH	Emir Prcanović Amra Kadrć Adnan Šehić
20.09.2018. godine	Emina Halilović, Fatima Račić, Gorica Ilić		
10.10.2018. godine	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Slavica Drinić		
10.05. 2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Fatima Račić, Damir Perić	Služba za poslove sa strancima	Slobodan Ujić Mirsad Buzar Branislav Mojević Mirsad Hadžić
21.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur Emina Halilović, Fatima Račić, Gorica Ilić		
09.10.2018. godine	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić		

19.09.2018. godine	Dr. Jasminka Džumhur, Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk, Gorica Ilić	Izbjegličko-prihvatni centar Salakovac	Edin Denjo
24.09.2018. godine	Emina Halilović Fatima Račić Gorica Ilić	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine	Medžid Lipjankić
25.09.2018. godine	Emina Halilović Fatima Račić Gorica Ilić	Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine/Sektor za imigraciju	Murveta Džaferović
08.10.2018. godine	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk, Slavica Drinić	Općina Velika Kladuša Kamp/Šatorsko naselje Trnovi	Husein Delić
09.10.2018. godine	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Slavica Drinić	Grad Bihać	Jadranka Redžić
	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk, Slavica Drinić	Privremeni prihvatni centar Sedra	Nataša Omerović

	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Slavica Drinić	Centar za socijalni rad Bihać	Senad Tutić Dijana Nuspahić
	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk, Slavica Drinić	Crveni križ Unsko-sanskog kantona i Grada Bihać	Husein Kličić
10.10.2018. godine	Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk	Udruženje „Žene sa Une“	Aida Behrem
	Emina Halilović, Aleksandra Marin-Diklić, Dejana Kozomara, Fatima Račić, Miroslav Milovuk, Slavica Drinić	UNICEF	Nevenka Lukin

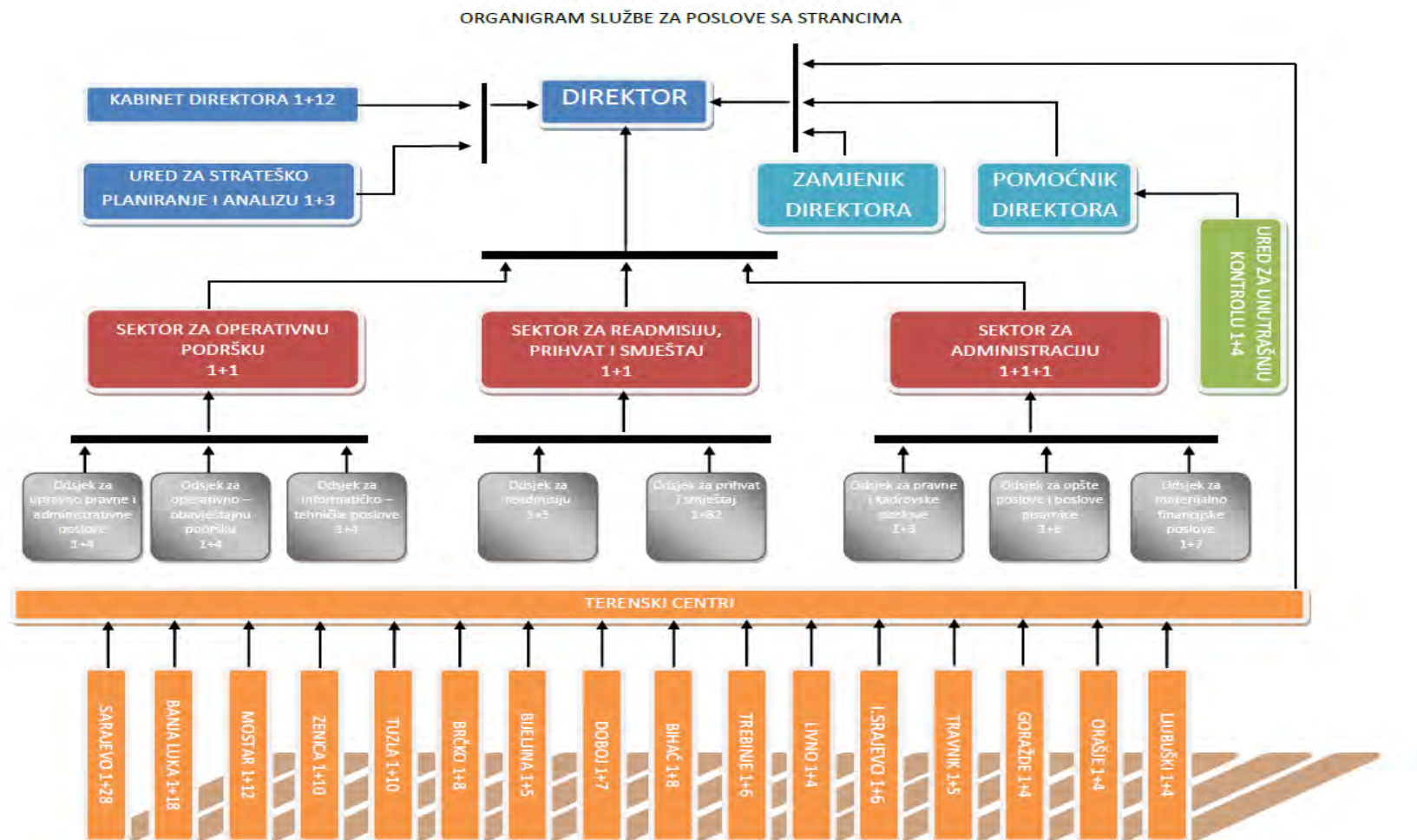
ANEKS II - TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH PODATAKA O OSOBAMA ZATEČENIM U ILEGALNOM PRELASKU ILI POKUŠAJU I OSOBA ODVRAĆENIH OD ILEGALNOG PRELASKA DRŽAVNE GRANICE U 2018. GODINI

Broj osoba zatečenih u ilegalnom prelasku državne granice po državljanstvima u 2018. ¹⁸⁸		Broj osoba zatečenih u ilegalnom prelasku državne granice po mjesecima u 2018. godini								Osobe odvrćene od ilegalnog prelaska državne granice u 2018.		Broj osoba koje su već kontrolirane u BiH, imaju važeće potvrde o izraženoj namjeri za podnošenje zahtjeva za azil u BiH, i sl.	
DRŽAVLJANSTVO	BROJ LICA	MJESEC	GP BIH	TERENSKI URED						MJESEC	BROJ LICA	MJESEC	BROJ LICA
				JUG	IST	SI	ZAP	SZ	AER				
Pakistan	1135	Siječanj	157	47	70	10	14	16	0	Siječanj	125	Siječanj	0
Iran	937	Veljača	315	25	184	20	24	54	8	Veljača	309	Veljača	62
Sirijsa	874	Ožujak	340	70	175	39	25	29	2	Ožujak	503	Ožujak	103
Afganistan	656	Travanj	448	78	264	48	36	22	0	Travanj	624	Travanj	81
Irak	545	Svibanj	597	129	303	63	62	34	6	Svibanj	1963	Svibanj	70
Libija	247	Lipanj	534	55	90	67	278	38	6	Lipanj	1507	Lipanj	16
Palestina	112	Srpanj	795	82	136	212	155	194	16	Srpanj	1906	Srpanj	0
Alžir	94	Kolovoz	883	95	326	280	114	56	12	Kolovoz	2155	Kolovoz	3
Nositelji PI sa oznakom Republika Kosovo	83	Rujan	603	39	224	109	159	56	6	Rujan	2699	Rujan	5
Indija	81	Listopad	956	63	229	144	287	91	13	Listopad	1919	Listopad	18
Maroko	65	Studeni								Studeni		Studeni	
Turska	54	Prosinac								Prosinac		Prosinac	
Bangladeš	40												
Tunis	20												
Kina	11												
Jemen	10												
Istočni Timor	9	SRBIJA	2749										
Šri Lanka	8	CRNA GORA	621										
Albanija	8	HRVATSKA	2156										
		ZRAČNE LUKE	69										
Kuba	5	UNUTAR BiH	33										

¹⁸⁸ Tabelarni prikaz dostavljen od strane Granične policije Bosne i Hercegovine, dana 03.12.2018. godine.

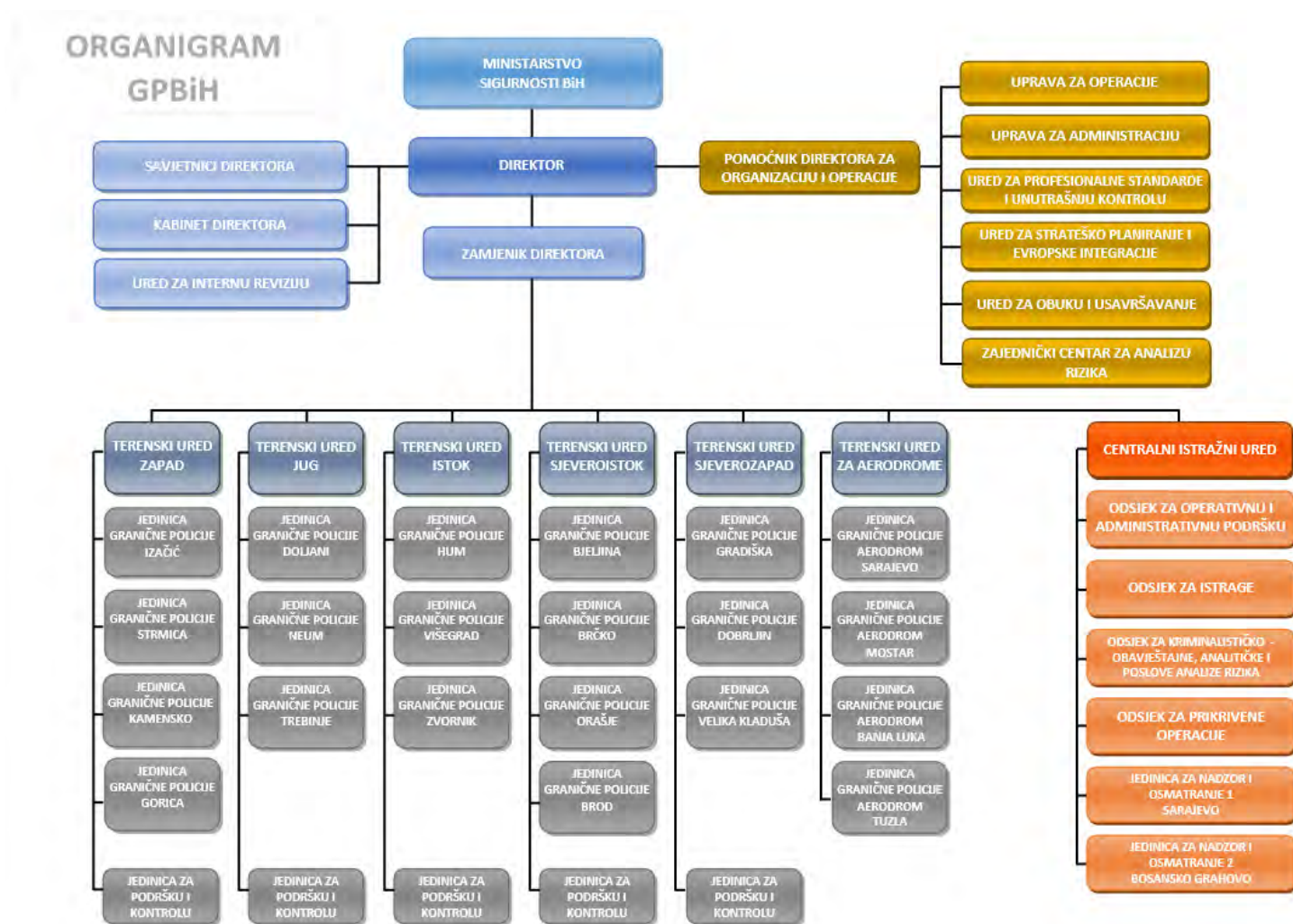
Vijetnam	4															
Nepal	4															
Somalija	4															
Jordan	3															
DAR Sahara	3															
Egipat	2															
Nigerija	2															
Makedonija	2															
Kamerun	1															
CAF rep	1															
Komor	1															
Mianmar	1															
Danska	1															
Španija	1															
UAE	1															
NN	603															
UKUPNO	5628		UKUPNO	5628	683	2001	992	1246	598	69		UKUPNO	13710		UKUPNO	358

ANEKS III – ORGANIGRAM SLUŽBE ZA POSLOVE SA STRANCIMA¹⁸⁹

¹⁸⁹ Preuzeto sa: <http://sps.gov.ba/organizacija/?lang=hr>

ANEKS IV- ORGANIGRAM GRANIČNE POLICIJE BOSNE I HERCEGOVINE¹⁹⁰

¹⁹⁰ Preuzeto sa : <http://www.granpol.gov.ba/Content/Read/13?title=Organizacija>

ANEKS V – PREGLED PODATAKA O MIGRACIJAMA ZA PERIOD RUJAN 2018. GODINE¹⁹¹

DATUM	GRANIČNA POLICIJA		SLUŽBA ZA POSLOVE SA STRANCIMA				AZIL				
	NEZAKONITI MIGRANTI ¹⁹²	PREDATO SPS-U	NEZAKONITI MIGRANTI PRIHVAĆENI OD GRANIČNE POLICIJE I OTKRIVENI OD SPS-a ¹⁹³	NAMJERA ZA AZIL (BROJ OSOBA)	READMISIJA STRANACA I OSOBA BEZ DRŽAVLJANSTVA		BROJ OSOBA U IMIGRACIONOM CENTRU	BROJ OSOBA SMJEŠTENIH U SALAKOVAC (MLJPI)	BROJ OSOBA SMJEŠTENIH U AC DELIJAŠ (MS)	NAMJERA ZA AZIL (BROJ OSOBA)	ZAHTJEV ZA AZIL (BROJ OSOBA)
					PRIHVAT	PREDAJA					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Siječanj	138	50	268	148	34	161	-	-	-	163	38
Veljača	607	246	411	234	50	89	-	-	-	301	79
Ožujak	983	333	629	513	96	105	-	-	-	430	135
Travan	1090	346	1454	1322	39	90	-	-	-	870	131
Svibanj	2593	533	2368	2322	63	83	-	-	-	1032	43
Lipanj	1994	263	2481	2437	37	53	-	-	-	895	257
Srpanj	2512	412	2183	2075	13	75	-	-	-	843	26
Kolovoz	2582	242	2505	2346	35	57	-	-	-	907	390
01.09.2018.	131								54		
02.09.2018.	82	3	97	94			79	126	54		
03.09.2018.	88	8	178	173			77	126	49	25	
04.09.2018.	144	12	119	107	5		73	126	57	17	
05.09.2018.	61		156	153	4		78	134	57	29	
06.09.2018.	50	20	141	129		1	77	129	62	7	
07.09.2018.	157							129	64	1	3
08.09.2018.	75								63		
09.09.2018.	100	9	156	141		14	66	126	63		
10.09.2018.	76	1	171	164			68	126	59	4	
11.09.2018.	82	14	223	218	4	2	68	131	47	30	
12.09.2018.	121	7	109	101		3	69	126	47	34	
13.09.2018.	152	37	141	141		11	58	129	51	29	
14.09.2018.	116	8						129	51		
15.09.2018.	138	2							47		
16.09.2018.	84	5	303	291	6		70	130	47		
17.09.2018.	93	12	321	313	3	4	74	138	46	7	
18.09.2018.	68		178	172	3	4	71	133	42		
19.09.2018.	92	8	171	169			71	125	42	66	
20.09.2018.	140	12	206	195	7	4	78	125	42	82	
21.09.2018.	97	4						125	39	60	1
22.09.2018.	133	6							39		
23.09.2018.	38		147	143			81	121	39		
24.09.2018.	107		161	158			87	122	38	36	
Listopad	2425	168	2978	2862	32	48	-	-	-	427	4
2018.	14924	2593	15277	14259	399	761	-	-	-	5868	1103

¹⁹¹ Tabelarni prikaz podataka dobijen je u Sektoru za imigracije Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine dana 25.09.2018. godine.

¹⁹² Osobe otkrivene u nezakonitom prelasku ili u pokušaju nezakonitog prelaska državne granice.

¹⁹³ Neregularni migranti koje je Služba za poslove sa strancima samostalno otkrila tijekom operativnih aktivnosti ili preuzela od drugih.